

**T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

**AKADEMİK ÖZYETERLİLİĞİN AKADEMİK
GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİSİ VE
ÜNİVERSİTE – SANAYİ İŞ BİRLİĞİ DESTEK
MEKANİZMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

AYŞEGÜL NALBANTOĞLU

İZMİR-2022

**T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

**AKADEMİK ÖZYETERLİLİĞİN AKADEMİK
GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİSİ VE
ÜNİVERSİTE – SANAYİ İŞ BİRLİĞİ DESTEK
MEKANİZMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

AYŞEGÜL NALBANTOĞLU

DANIŞMAN: DOÇ. DR. MURAT ESEN

İZMİR-2022

YEMİN METNİ

Tezli Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Akademik Özyeterliliğin Akademik Girişimcilik Niyetine Etkisi ve Üniversite – Sanayi İş Birliği Destek Mekanizmalarının Değerlendirilmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

06/01/2022

AYŞEGÜL NALBANTOĞLU

ÖZET

Tezli Yüksek Lisans Tezi

**AKADEMİK ÖZYETERLİLİĞİN AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE
ETKİSİ VE ÜNİVERSİTE – SANAYİ İŞ BİRLİĞİ DESTEK
MEKANİZMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

AYŞEGÜL NALBANTOĞLU

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Anabilim Dalı

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş aşamasında üniversitelerin misyonları farklılaşmış, üniversitelerden beklentiler de artmıştır. Bilgi toplumu süreciyle birlikte tüm dünyadaki üniversiteler, bilgi üretmekle kalmayıp, ürettikleri bu bilgiyi ticarileştirip ekonominin gelişmesine katkı sağlayarak girişimci üniversite olma çabasına girmektedir. Girişimci üniversitelerin işlevselliğini geliştirmek amacıyla üniversite-sanayi iş birliğini destekleyecek arayüzler oluşturulmuştur. Bu arayüzlerin temel hedefi üniversitede üretilen bilginin sanayiye ve topluma aktarılmasını kolaylaştırmaktır. Bu bağlamda, akademik girişimcilik kavramının önemi de artmış ve bu konuda alanyazında yapılan çalışmalar da politika yapıcılar için yol gösterici olmaya başlamıştır.

Araştırmada İzmir’de bulunan üniversitelerde çalışan 105 akademisyenin akademik özyeterliliklerinin akademik girişimcilik niyetlerine etkisi ölçülmüş ve 23 akademisyen ile açık uçlu sorular yoluyla mülakat yapılarak akademik girişimcilik arayüzlerinin avantaj ve dezavantajları değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında nicel ve nitel araştırma yöntemleri kullanılarak, bütüncül bir bakış açısıyla sonuçların değerlendirilmesi yapılmış ve akademik girişimciliğin geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Girişimci Üniversite, Akademik Girişimcilik, Üniversite-Sanayi İşbirliği, Akademik Özyeterlilik

ABSTRACT

Master's Thesis

**The Effect Of Academic Self-Efficiency On Academic Entrepreneurship
Intention And Evaluation Of University-Industry Cooperation Support
Mechanisms**

AYŞEGÜL NALBANTOĞLU

İzmir Katip Çelebi University

Graduate School of Social Sciences

Department of Business Management

During the transition from the industrial society to the information society, the missions of universities have changed and expectations from universities have increased. With the information society process, universities all over the world not only produce knowledge, but also try to become an entrepreneurial university by commercializing this knowledge and contributing to the development of the economy. In order to improve the functionality of entrepreneurial universities, interfaces were created to support university-industry cooperation. The main goal of these interfaces is to facilitate the transfer of knowledge produced at the university to industry and society. In this context, the importance of the academic entrepreneurship concept has also increased and studies on this field have started to be guiding for the policy-makers.

In this study, the effect of academic self-efficiency on academic entrepreneurship intention was studied by the participation of 105 academicians working at universities in Izmir, and the advantages and disadvantages of academic entrepreneurship interfaces were evaluated by making interviews with 23 academicians through open-ended questions. Within the scope of the research, quantitative and qualitative research methods were used and the results were evaluated with a holistic perspective and suggestions were made for the development of academic entrepreneurship.

Keywords: Entrepreneurship, Entrepreneur University, Academic Entrepreneurship, University-Industry Collaboration, Academic Self-Efficiency

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR	xiii
EKLER LİSTESİ	xiv
ÖNSÖZ	xv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
GİRİŞİMCİLİĞİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	3
1.1 GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİ KAVRAMI	3
1.2 GİRİŞİMCİLERİN ÖZELLİKLERİ	8
1.2.1 Başarım İhtiyacı	15
1.2.2 Belirsizliğe Tolerans	15
1.2.3 Öz Yeterlilik	15
1.2.4 Yenilik	16
1.2.5 Kontrol Odağı	16
1.2.6 Risk Alma Eğilimi	17
1.2.7 Özerklik İhtiyacı	17
1.3 GİRİŞİMCİLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	18
1.4 GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİ	20
1.4.1 Girişimcilik Ekosisteminin Bileşenleri	22
1.4.1.1 Girişimciler.....	22
1.4.1.2 Kurumlar	22
1.4.1.3 Sistem.....	23
1.4.1.4 Ekosistem Yönetimi.....	23
1.4.1.5 Ekosistem Hizmetleri	24
1.5 AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK	24

1.5.1 Akademik Girişimcilik ve Akademik Girişimci Kavramı	24
1.5.2 Akademik Girişimcilik Kapsamında Değerlendirilen Faaliyetler	26
1.6 AKADEMİK GİRİŞİMCİLERİN KARŐİLAŐTIęI ZORLUKLAR VE ENGELLER.....	28
1.7 AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİNE KATKISI BAKIMINDAN ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ VE GİRİŞİMCİ ÜNİVERSİTE KAVRAMI.....	33
1.8 GİRİŞİMCİ ÜNİVERSİTENİN ÖZELLİKLERİ.....	36
1.8.1 Otonomi	37
1.8.2 İnovasyon.....	38
1.8.3 Risk Alma	39
1.8.4 Proaktif Davranma.....	40
1.8.5 Rekabetçi Yapı.....	40
İKİNCİ BÖLÜM.....	43
ÜNİVERSİTE – SANAYİ İŞ BİRLİğİ EKSENİNDE TÜRKİYE’NİN MEVCUT DURUMU VE DESTEK MEKANİZMALARI	43
2.1 ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞ BİRLİğİ	43
2.2 ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞ BİRLİğİ ARAYÜZLERİ VE ÖZELLİKLERİ	46
2.2.1 Döner Sermaye	46
2.2.2 Teknoparklar	47
2.2.3 Teknoloji Transfer Ofisleri	48
2.2.4 KOSGEB Destekleri	48
2.2.5 TÜBİTAK Üniversite-Sanayi İŞbirliği Destek Programları	49
2.2.6 Kalkınma Ajansları	50
2.2.7 Avrupa Birliği Çerçeve Programları.....	50
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	51
ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ	51
3.1 PROBLEM	51
3.2 ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ	52
3.3 SINIRLILIKLAR	53
3.4 ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ.....	53
3.5 ARAŞTIRMANIN MODELİ VE HİPOTEZİ	54

3.6 AKADEMİK ÖZYETERLİLİĞİN AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİSİNE YÖNELİK BULGULAR..... 55

3.6.1 Araştırmanın Örnekleminde Yer Alan Akademisyenlerin Demografik Verileri	55
3.6.2 Akademisyenlerin Akademik Girişimcilik Faaliyetlerinde Bulunup Bulunmadığına İlişkin Frekans Dağılımı.....	57
3.6.3 Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizleri	58
3.6.3.1 Akademik Özyeterlilik Ölçeğine Yönelik Analizler	58
3.6.3.2 Akademik Girişimcilik Niyeti Ölçeğine Yönelik Analizler	63
3.6.4 Korelasyon ve Regresyon Analizleri	66
3.6.5 Akademik Özyeterlilik Alt Boyutlarının İleri Düzey Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi	69
3.6.6 Akademik Özyeterlilik Alt Boyutlarının Temel Düzey Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi	70
3.6.7 Anova ve T Testleri	72
3.6.8 Üniversite misyonunun önceliklendirilmesine yönelik verilerin analizi 76	

3.7 ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞBİRLİĞİ DESTEK MEKANİZMALARI KONUSUNDA GÖRÜŞME YAPILAN AKADEMİSYENLERİN DEĞERLENDİRMELERİNE YÖNELİK BULGULAR..... 82

3.7.1 Demografik Bulgular	83
3.7.2 Girişimcilik Tecrübesi	85
3.7.3 Akademik Girişimcilik Arayüzü olarak Döner Sermaye Biriminin Avantaj ve Dezavantajları.....	86
3.7.4 Akademik Girişimcilik Arayüzü olarak Teknoloji Geliştirme Bölgesinin Avantaj ve Dezavantajları.....	88
3.7.5 Akademik Girişimcilik Arayüzü Olarak Teknoloji Transfer Ofisinin Avantaj ve Dezavantajları.....	91
3.7.6 Akademik Girişimcilik Arayüzü olarak TEKMER/Kuluçka/Ön Kuluçka Merkezinin Avantaj ve Dezavantajları	93
3.7.7 Akademik Girişimcilik Arayüzü Olarak TÜBİTAK Üniversite-Sanayi İşbirliği Destekleme Programlarının Avantaj Ve Dezavantajları	95
3.7.8 Akademik Girişimcilik Arayüzü olarak Kalkınma Ajansı üniversite-sanayi iş birliği destekleme programlarının Avantaj ve Dezavantajları	97
3.7.9 Akademik Girişimcilik Arayüzü Olarak AB Çerçeve Programlarının Üniversite-Sanayi İşbirliği Desteklerinin Avantaj Ve Dezavantajları.....	100
3.7.10 Akademik Girişimcilik Faaliyetlerini Düzenlemek Amacıyla Hazırlanan Kanun/Yönetmelik/Yönergeler	101
3.7.11 Akademik Girişimcilik Arayüzlerinin İki Alanı (Sosyal Bilimler Ve Pozitif Bilimler) Eşit Derecede Destekleyici Olup Olmadığına Yönelik Görüşler	105

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	111
KAYNAKÇA.....	126
EKLER.....	138

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Literatürde Bulunan Girişimcilik Tanımları	4
Tablo 2: Literatürde Geçen Girişimci Özellikleri	18
Tablo 3: Akademik Girişimcilik Faaliyetleri	26
Tablo 4: Üniversitelerdeki yenilikçilik ve girişimcilikle ilgili faaliyetler.....	34
Tablo 5: Araştırmanın Örneklemindeki Akademisyenlerin Demografik ve Alan Bilgilerinin Dağılımı	56
Tablo 6: Akademik Girişimcilik Faaliyetleri	58
Tablo 7: Soru İstatistikleri.....	59
Tablo 8: Maddelere ilişkin analizler.....	60
Tablo 9: Proaktiflik KMO (Kaiser – Meyer – Olkin) ve Bartlett Testi.....	60
Tablo 10: Toplam Varyans Oranı	61
Tablo 11: Akademik Özyeterlilik Bileşenler Matrisi.....	62
Tablo 12: Güvenilirlik Analizi	63
Tablo 13: Maddelere İlişkin Analizler	64
Tablo 14: Proaktiflik KMO (Kaiser – Meyer – Olkin) ve Bartlett Testi.....	65
Tablo 15: Toplam Varyans Oranı	65
Tablo 16: Akademik Girişimcilik Niyeti Bileşenler Matrisi.....	65
Tablo 17: Korelasyon Analizi	66
Tablo 18: Analizin Özeti	67
Tablo 19: Anova Testi Sonuçları.....	67
Tablo 20: Katsayıların Analizi	68
Tablo 21: Anova Testi Sonuçları	68
Tablo 22: Katsayılar	68
Tablo 23: Analizin Özeti	69
Tablo 24: Anova Testi Sonuçları	69
Tablo 25: Katsayıların Analizi	69
Tablo 26: Analizin Özeti	70

Tablo 27: Anova Testi Sonuçları	70
Tablo 28: Katsayıların Analizi	71
Tablo 29: Betimsel Analizler	72
Tablo 30: Alanlara Göre Akademik Girişimcilik Niyetinin Alt Boyutları Anova Testi Sonuçları	73
Tablo 31: Akademik Girişimcilik Faaliyetlerine Göre Akademik Özyeterlilik Alt Boyutları Anova Testi Sonuçları.....	74
Tablo 32: Eğitim-Öğretim Misyonunun Sıralanması.....	76
Tablo 33: Araştırma Misyonunun Sıralandırılması.....	78
Tablo 34: Toplumsal Hizmet Misyonunun Sıralandırılması.....	79
Tablo 35: Girişimcilik Misyonunun Sıralandırılması.....	80
Tablo 36: Katılımcılara ilişkin demografik veriler	83
Tablo 37: Katılımcılara ve katılımcıların ailesine ilişkin girişimcilik altyapısı ve özel sektör tecrübesi.....	85
Tablo 38: Döner Sermaye Biriminin Avantajları	87
Tablo 39: Döner Sermaye Biriminin Dezavantajları.....	87
Tablo 40: Teknoloji Geliştirme Bölgesinin Avantajları.....	89
Tablo 41: Teknoloji Geliştirme Bölgesinin Dezavantajları	90
Tablo 42: Teknoloji Transfer Ofisinin Avantajları	91
Tablo 43: Teknoloji Transfer Ofisinin Dezavantajları.....	93
Tablo 44: TEKMER/Kuluçka/Ön Kuluçka Merkezinin Avantajları	93
Tablo 45: TEKMER/Kuluçka/Ön Kuluçka Merkezinin Dezavantajları	94
Tablo 46: TÜBİTAK Üniversite-Sanayi İşbirliği Destekleme Programlarının Avantajları.....	95
Tablo 47: TÜBİTAK Üniversite-Sanayi İşbirliği Destekleme Programlarının Dezavantajları	96
Tablo 48: Kalkınma Ajansı Üniversite-Sanayi İşbirliği Destekleme Programlarının Avantajları.....	98

Tablo 49: Kalkınma Ajansı Üniversite-Sanayi İşbirliği Destekleme Programlarının Dezavantajları	99
Tablo 50: AB Çerçeve Programlarının Üniversite-Sanayi İşbirliği Desteklerinin Avantajları.....	100
Tablo 51: AB Çerçeve Programlarının Üniversite-Sanayi İşbirliği Desteklerinin Dezavantajları	101
Tablo 52: Akademisyenlerin Akademik Girişimciliğe İlişkin Kanuni Altyapı İle İlgili Bilgisi	101
Tablo 53: Akademik Girişimcilik Arayüzlerinin Eşit Derecede Destekleyici Olup Olmadığına Yönelik Görüşler	105

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Araştırma Modeli	55
Şekil 2: Eğitim-Öğretim Misyonunun Önceliklendirilmesi.....	77
Şekil 3: Araştırma Misyonunun Önceliklendirilmesi	78
Şekil 4: Toplumsal Hizmet Misyonunun Önceliklendirilmesi	79
Şekil 5: Girişimcilik Misyonunun Önceliklendirilmesi.....	81

KISALTMALAR

Ar-Ge : Araştırma Geliştirme

KOBİ : Kùçük ve Orta Büyüklükte İşletme

MIT : Massachusetts Institute of Technology (Massachusetts Teknoloji Enstitüsü)

TGB : Teknoloji Geliştirme Bölgesi

TTO : Teknoloji Transfer Ofisi

EKLER LİSTESİ

EK 1 : Nicel Anket Formu.....	139
EK 2 : Nitel Görüşme Anketi Formu	143
EK 3 : Akademik Girişimcilik Niyeti Ölçeğine İlişkin İzinler	145

ÖNSÖZ

Girişimci üniversitelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan “Akademik Girişimcilik” kavramı ekonomiye, topluma ve toplumun ihtiyaçlarına duyarlı bir birey ve üniversite olma yolunda üzerinde çalışılması gereken bir konudur. Bu sebeple, bu alanda görevini sürdüren ve her geçen gün yeni şeyler öğrenmeye devam eden biri olarak, yaptığım bu tez çalışmasının da konuyla ilgili yapılan düzenleme ve çalışmalara katkı sağlamasını diliyorum.

Bu çalışma kapsamında yapılan iki araştırmayı yürütebilmek konusunda bana her daim cesaret veren ve yol gösteren tez danışmanım Doç. Dr. Murat ESEN’e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca, araştırmanın kurgulanması sırasında araştırma sorularıyla ilgili değerli görüşlerini bizimle paylaşan Prof. Dr. Serhat BURMAOĞLU, Prof. Dr. Özgür SEYDİBEYOĞLU ve Dr. Öğretim Üyesi Tolga ŞENTÜRK’e, tezin yazım aşamasında sorularımı cevapsız bırakmadan bilgilerini ve tecrübelerini benimle paylaşan çalışma arkadaşlarım Öğr. Gör. Berhan ÇOBAN, Öğr. Gör. Can Serkan TUNCAY ve Öğr. Gör. Kayahan Ümit SARP’a, araştırmalara katılarak destek veren tüm hocalarıma ve bu çalışmaya katkısı olan herkese destekleri için teşekkürlerimi sunmak isterim.

Ayşegül NALBANTOĞLU

İzmir-2022

GİRİŞ

Üniversitelerin girişimcilik misyonunu üstlenmesi sonucu, üniversitede geliştirilen teknolojilerin ticarileştirilmesine yönelik çalışmalar yaygınlaşmış ve bu bağlamda geliştirilen destek mekanizmalarının da etkinliği arttırılmaya çalışılmıştır. Bu durum aynı zamanda akademisyenlerden beklentileri de değiştirmiş ve girişimci üniversitelerin girişimci akademisyenlere olan ihtiyacı akademik girişimcilik faaliyetlerini yaygınlaştırma stratejileri geliştirilmesini sağlamıştır.

Üniversitelerin bir diğer misyonu olarak söz edilen toplumsal katkı açısından da ele alınacak olursa, istihdamın önemli bir bölümünün yenilikçi girişimler tarafından oluşturulduğu ve bu tür girişimlerin üniversitelerde üretilen nitelikli bilgi ve işgücünün sonucu olarak ortaya çıktığı söylenebilir.

Dolayısıyla, son yıllarda Türkiye’de önemi gittikçe artan akademik girişimciliğin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi için bu alanda yapılacak çalışmaların arttırılması ve yol gösterici olması kritiktir. Geliştirilen destek mekanizmalarının işlevselliğini sorgulayan ve bu mekanizmaların etkinliğini analiz eden çalışmalara literatürde daha fazla yer verilmelidir. Bu gereklilik bu çalışmanın da motivasyonunu oluşturmuştur.

Çalışma kapsamında, literatürde akademik girişimcilik kavramına yönelik yapılan tanımlar ve akademik girişimcilik olarak değerlendirilebilecek faaliyetler tartışılmış ve yapılan araştırmalar yoluyla akademisyenlerin akademik özyeterlilik algılarının akademik girişimcilik faaliyetlerine yönelik niyetlerine etkisinin analiz edilmesi ve akademik girişimcilik konusunda geliştirilen destek mekanizmalarının değerlendirilmesi sağlanmıştır.

Bu bağlamda, birinci bölümde girişimcilik ve akademik girişimcilik kavramlarının kuramsal çerçevesi, ikinci bölümde girişimci üniversite ve üniversite-sanayi işbirliği destek mekanizmalarına ilişkin kavram ve tanımlar, üçüncü bölümde yapılan nitel ve nicel araştırmaların konusu, amacı, önemi, soruları, hipotezleri, kuramsal çerçevesi ve elde edilen veriler ışığında yapılan analizler bulunmaktadır.

Dördüncü ve son bölümde ise araştırmalardan elde edilen sonuçların yorumlanması ve araştırma sonuçları kapsamında geliştirilen öneriler yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİĞİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1 GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİ KAVRAMI

“Girişimci” kelimesi, “girişimcilik” terimi ile çok yakından ilgilidir. Bu iki terim sıklıkla birbirinin yerine ve benzer anlamlarda kullanılır. Fakat kavramsal olarak farklıdır. Fransa'da yaşayan İrlandalı bir adam olan Richard Cantillon, “girişimci” terimi ile yeni bir girişim kurma riskini üstlenme fonksiyonuna atıfta bulunan ilk iktisatçıdır (Gordon ve diğerleri, 2009) Cantillon’a göre girişimci, kar elde etmek için işi planlayan ve bu işin riskini de üstlenen kişidir (Cantillon, 1755).

Girişimci kelimesi, “üstlenmek” anlamına gelen Fransızca *entreprendre* kelimesinden türetilmiş olup, bir zamanlar askeri keşifler düzenleyen ve yöneten Fransızlar için kullanılmıştır. Girişimciliği “işletme olarak adlandırdığımız yeni kombinasyonların gerçekleştirilmesi” ve girişimciyi “girişimciliği gerçekleştiren bireyler” şeklinde tanımlayan Schumpeter (1934) tarafından modern girişimcilik ve girişimci kavramı yazına tanıtılmıştır.

Dünya çapında girişimcilik, sosyal, politik ve ekonomik gündemde bir süredir üst sıralarda yer almaktadır. 1990'ların sonlarında start-up girişimlerinin artması ve risk sermayesi yatırımları yoluyla borsa değerlerinde meydana gelen artışın sonucu olarak, bireylerin yeni şirketler yaratıp oluşturduğu süreçler toplumun ilgisini bu yöne çekmiştir. Girişimcilik ile ekonomik büyüme arasındaki güçlü ilişki göz önüne alındığında, dünya çapındaki politika yapıcılar girişimciliğin verimliliğini arttıran ve girişimciliği destekleyip sürdüren stratejiler geliştirmek ve bu stratejileri uygulamak için giderek daha özenli ve istekli davranmaktadırlar.

Girişimciliğin, istihdam, inovasyon ve refah sağlayarak ekonomik gelişme için önemli bir mekanizma haline geldiği düşünülmektedir (Acs ve Audretsch, 1988). Girişimci ve girişimcilik terimleri, günümüzde çoğu insanın kelime hazinesinde benzer özellikler taşır ve konu, antropoloji, tarih, yönetim, psikoloji, sosyoloji ve

ekonomi dahil olmak üzere çeşitli disiplinlerden gelen bilim adamlarının araştırma gündemlerinde önemli bir yere sahiptir. Girişimcilik konusunda verilen akademik eğitimler lisans ve yüksek lisans düzeyinde birçok işletme bölümünün müfredatında bulunmaktadır. Ayrıca, pek çok üniversite kampüsünde girişimcilik alanında çalışma merkezleri de faaliyet göstermektedir ve bu önemli konuyu gelecekteki şirket yöneticilerine öğretmek için altyapı çalışmaları ve destek mekanizmaları oluşturmak kritik önem taşımaktadır.

Richard Cantillon (1680-1734), girişimcilik ve girişimci kavramları üzerinde duran ilk bilim insanlarından. Girişimcilik kavramını erken dönemlerde literatüre tanıttı ve ekonomik sistem içinde girişimciliğin de bir fonksiyonu olduğunu kabul eden ilk kişi olarak yazında yer aldı. Cantillon 1755'te yayınladığı 'Essai sur la Nature du Commerce en Général' yayınında, girişimcilerin ekonomik teoride toplumun ekonomik değerine katkıda bulunanlar olduğunu belirtti (Van Praag, 1999). Cantillon, girişimciliğin kökeninin mükemmel bir öngörü eksikliği içinde bulunduğunu savundu. Bireyler geleceği ve / veya geleceğin ekonomik yaşam üzerindeki etkisini bilemezler. Ancak Cantillon, bu öngörü eksikliğini piyasa sisteminin bir kusuru olarak nitelendirmez aksine bunu insani koşulların bir özelliği olarak kabul eder. Belirsizlik, günlük yaşamın en temel gerçeklerindedir ve ekonomiye ilişkin kararlarında belirsizlikle sürekli olarak üstesinden gelmesi gereken kişiler girişimcilerdir (Cantillon, 1931).

Tablo 1: Literatürde Bulunan Girişimcilik Tanımları

YAZAR/TARİH	TANIM
R. Cantillon (1755)	-Girişimciler serbest meslek sahipleridir. -Bu kişiler belirsizliği idare etmek durumunda kalmaktadır. -Girişimcilerin faaliyetlerini pazarda yer alan talebe göre dengelemeleri gerekmektedir.
J:B: Say (1803)	-Girişimciler düşük verimlilikteki iktisadi kaynakları yüksek verimlilikte olanlara dönüştürür. -Girişimciliğin kapsamında pek çok engel ve belirsizlik bulunmaktadır.

A.Marshall (1980)	-Girişimciler ve yöneticilerin birbirlerini tamamlayan farklı özellikleri vardır.
J.Schumpeter (1911)	-Girişimcilik girişimci bireyin yetileri sayesinde ekonomiyi durağan bir halden ileri doğru hareket ettiren bir araçtır. -Girişimcinin rolü mucitlerin rolünden belirgin bir şekilde farklıdır.
F. Knight (1921)	-Girişimciler iktisadi faaliyetleri yöneten özel bir sosyal sınıftır. -Belirsizlik girişimciliğin başlangıç boyutudur.
E. Penrose (1950)	-Girişimci ve yöneticilerin becerileri birbirinden ayrılmalıdır. -Küçük işletmeler açısından girişimciliğin temel boyutu fırsatların saptanması ve bu fırsatlardan faydalanılmasıdır.
H. Liebenstein (1968)	-Girişimcinin temel faaliyeti örgütlere dair verimsizlikleri azaltmak ve tersine çevirmektir.
I.Kirzner (1973,1997)	-Girişimciler kar olasılıklarını tespit ettikçe girişimci faaliyetler sayesinde Pazar dengeye doğru ilerler.
M. Casson (1982)	-Girişimciler kısıtlı kaynakların yönetilmesi konusunda uzmanlaşırlar.
W.Gartner (1985), H.Aldrich, C. Zimmer (1986)	-Girişimcilik örgütsel ve bölgesel çevrelerinden etkilenen ve bu çevrelere uyum sağlayan bireylerin faaliyetlerinin bir sonucudur.
W. Baumol (1990)	-Büyüme ve yenilik için girişimci faaliyetler zorunludur.
R. Holcombe (1998)	-Girişimciler verimli ve yenilikçi yöntemler ile daha üretken bir ekonominin oluşmasını sağlayan, ekonomik büyümenin temelinde yer alan unsurlardır.
OECD (1998)	-Girişimciler yeni iş fırsatlarının yakalanması güdüsüyle kaynakların sıralanması yetisini temsil eder ve ekonomik büyümenin merkezinde yer alırlar.
S. Wennekers ve R. Thurik (1999)	-Girişimciler çoklu görev yetisine sahiptir -Girişimcilerin temel faaliyetleri arasında yeni fırsatların tespit edilmesi, belirsizlik altında faaliyet gösterme, pazara

	yeni ürünlerin sunulması, kaynaklara dair kararların verilmesi, işletmelerin yönetilmesi ve rakiplerle rekabet yer almaktadır.
H.Aldrich ve M.Martinez (2001)	-Girişimci faaliyetler taklitçiliği de içerdiğinden yenilikçilik ile eş anlamlı olarak kullanılmamalıdır.

Kaynak: (10.Kalkınma Planı, 2013: 111)

Günümüzde çoğu ekonomist ve politikacı girişimcinin toplumdaki rolünün önemini kolayca kabul edeceklerdir. Girişimciler, yenilikçi fikirleri tanıtarak ve uygulayarak ekonomik gelişmeden sorumlu tutulmaktadır. Bu fikirler arasında ürün inovasyonu, süreç inovasyonu, pazar inovasyonu ve organizasyonel inovasyon bulunmaktadır. Girişimciler tarafından başlatılan bu yeni fikirlerin başarılı bir şekilde uygulanması, yeni tüketici isteklerinin karşılanmasına ve firmaların kurulmasına neden olmaktadır. Birey, bir fırsat belirler ve daha sonra bir girişimci olarak bu fırsata ilişkin kaynakları toplumdan elde eder. Bu yaklaşım, bireyin bu bağlamla etkileşimini tanımlayan Schumpeter'e (1934) ait ilk çalışmalarda görülür. Bu şekilde kurulan şirketler de ekonomik büyümeyi teşvik eder ve topluma iş imkanı sağlar. Bu nedenle, hem ürün pazarını hem de işgücü piyasasını teşvik ederek girişimcilerin ekonomiye ciddi bir katkı sağlaması için girişimciler krediyle desteklenebilir. Bu destekler, başarılı girişimciliğin oluşması için faydalar sunar. Praag'a göre (1999: 312) tüm girişimciler başarılı olmaz. Birçoğu başarısız olur çünkü çalışan istihdam etme aşamasına gelmezler, işlerini yeterince karlı bir kuruluş haline getirebilecek durumda değildirler ve girişimleri ilk dönemde hayatta kalamayıp, iflas eder. Bunlar başarısız girişimciliğin özel, psikolojik ve sosyal bedelleridir.

Jean-Baptiste Say'e göre (1767-1832) girişimci, hem üretimde hem de dağıtımda merkezi bir koordine edici rol oynar. Ayrıca firmanın içinde koordinatör ve dahası, modern lider ve yöneticidir. Say, girişimci için bu yönetsel rolü vurgulayan ilk iktisatçıdır. Diğer klasik iktisatçılar ile karşılaştırıldığında, Say, tüm üretim ve tüketim sisteminde girişimciye çok önemli bir yer vermektedir. Say daha önce Cantillon tarafından tanımlanan girişimcilik işlevini genişletmektedir. Bununla birlikte, girişimciliği esasen üstün bir emek türü olarak ele alarak, Say bilinçli veya bilinçsizce dikkatleri girişimcilik rolünün benzersizliğinden uzaklaştırmıştır (Hébert ve Link, 1988:34).

Hebert ve Link (1988), ekonomik literatürde girişimci kavramı için en az on iki ayrı tema belirlemiştir. Hebert ve Link'e göre girişimci, belirsizlikle ilgili riski üstlenen, finansal sermaye sağlayan, yenilikçi, karar veren, endüstriyel lider, yönetici, denetçi, bir işletme sahibi olan, üretim faktörü işveren olan, müteahhit, hakem, arabulucu, alternatifler arasında bir kaynak ayırıcı, ekonomik kaynakların organizatörü ve koordinatörü olan kişidir.

Say ekonomide üretim sektörünün tamamlayıcısının dağıtım sektöründeki girişimci işlevi, satılan ürünlerden elde edilen gelirlerin toplanması ve bunların üretim girdileri olan emek, sermaye ve arazi arasında dağıtılması olduğunu belirtir. Bu girdiler veya sahiplerine sırasıyla ücret, faiz ve kira şeklinde çabaları karşılığında ücret ödenmektedir. Girişimci kendi işletmesi içerisinde kilit bir konuma sahiptir, koordinatör, modern lider ve yöneticidir. Ancak, girişimci aynı zamanda ticarete özgü görevler gerçekleştirmeli ve çoğu zaman kendi sermayesinin en azından bir kısmını da tedarik etmelidir. O aynı zamanda bir risk alıcıdır. Her ne kadar iyi yapılırsa da, herhangi bir girişimci faaliyeti ile ilgili başarısızlık olasılığı vardır (Say, 1971: 331). Özetle, girişimci, Say'ın üretim, dağıtım ve tüketim teorisinde çok önemli bir rol oynar. Hem piyasa hem de firma düzeyinde bir koordinatördür. Kendi şirketinde modern lider ve yöneticidir. Başarılı bir girişimcinin az rastlanan bir nitelik ve deneyim kombinasyonuna ihtiyacı vardır. Bu nedenle, girişimciler için pazardaki rakip sayısı sınırlıdır. Dolayısıyla, piyasa dengede iken şirketin geliri çok yüksek olabilir (Praag, 1999).

Leibenstein (1968:72), iki girişimcilik aktivitesini birbirinden ayırmaktadır. Bir tarafta, gerçekten bir yönetim tipi olan rutin girişimcilik vardır ve diğer tarafta Schumpeter tarzı da denilen "yeni tip" girişimcilik bulunmaktadır. (İkinci tip girişimcilik yeni girişimcilik olarak da adlandırılır.) Yeni girişimcilik, tüm pazarların tam belirlenmediği ya da açıkça tanımlanmadığı ve / veya üretim fonksiyonunun ilgili bölümlerinin tam olarak bilinmediği bir işletmeyi oluşturmak ya da sürdürmek için gerekli faaliyetleri belirtir. Her iki durumda da girişimci, farklı pazarları içeren faaliyetleri koordine eder ve aynı zamanda bu pazarlar arasında faaliyet gösterir. Ancak yeni girişimcilik durumunda, tüm piyasalar eksiksiz bir şekilde mevcut değildir veya faaliyet göstermemektedir. Bununla birlikte, bu girişimcilikte başarılı olması durumunda, girişimci piyasa eksikliklerini doldurmalıdır.

Girişimcilik karmaşık bir kavramdır. Bu nedenle, farklı dönemlerde farklı yazarlar tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Benjamin Higgins (1957) girişimciliği yatırım ve üretim fırsatlarını öngörme, yeni bir üretim süreci yürütecek bir işletme düzenleme, sermaye toplama, emek alma, hammadde tedariki düzenleme ve işletmenin günlük çalışması için günümüzün en iyi yöneticilerini seçme işlevi olarak tanımlamıştır (Higgins, 1957). Schumpeter'e göre girişimcilik amaçlı ve sistematik bir inovasyona dayanmaktadır (Schumpeter, 1934). McClelland'a göre ise (1987) girişimcilik, işleri yeni ve daha iyi bir şekilde yapmayı içerir. Belirsizlik altında karar vermeyi gerektirir. nemli bir belirsizlik yoksa ve eylem bilinen ve öngörülebilir sonuçların uygulanmasını gerektiriyorsa, girişimcilik aslında gerçekleşmemiştir. Bu tanımların tümü, bir girişimcinin gerçekleştirdiği çeşitli işlevleri açıkça göstermektedir. Schumpeter'in tanımını takiben, Gartner (1989) yanıt olarak, girişimciyi tanımlamaya çalışmak yerine, girişimcilik türlerini tanımlamaya çalışmamız gerektiğini önermiştir.

GEDİ 2019'a göre (Küresel Girişimcilik Endeksi, 2019:1) Girişimci, inovasyonu görme ve pazara sunma yeteneğine sahip olan kişidir. Kk işletme sahiplerinin çoğu, bu tanıma göre girişimci değildir. Bu kuruluşlardan çok azı bu tanıma göre girişimci olabilir çünkü çoğu inovasyon unsurunu sağlamamaktadır. Dolayısıyla inovasyon sağlamayan ve piyasadakilerle benzer ürünler satan kk işletme sahibi ile yenilik yapan girişimci arasında bir ayırım bulunmaktadır. Girişimciler, iş yaratarak, sorunlara yeni çözümler geliştirerek, verimliliği artıran teknolojiyi yaratarak ve dünya çapında fikir alışverişinde bulunarak ekonomileri ve insanların yaşamlarını iyileştirir. Girişimcilere yardım eden koşulların birçoğu da aynı zamanda ekonomiye yardımcı olmakta ve girişimciliği destekleyen fonlar bu şekilde daha geniş kazançlar sağlamaktadır.

1.2 GİRİŞİMCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Girişimci bir kişiliğin varlığı son yıllarda yapılan bazı araştırmalarla birlikte tartışma konusu haline gelmiştir. Bazı araştırmalar, kişilik özellikleri ile girişimci davranışları arasındaki ilişki için kanıtlar bulurken, diğer araştırmalar kişilik özellikleri ve girişimci davranışı arasındaki herhangi bir ilişkiyi reddetmektedir. Dış etkenler davranışların belirlenmesinde açıkça etkili olsa bile, girişimciler ve

yöneticiler arasında özellik düzeyinde bulunan bazı farklılıklar, girişimci olmak için ayırt edici bazı özelliklere ihtiyaç duyulduğu sonucuna varmaktadır (Brandstätter,2011).

Girişimciler teknolojik atılımlardan yararlanır (Holmes ve Schmitz,1990), yenilikleri ticarileştirir, teknolojik değişimi teşvik eder (Schumpeter, 1934) ve bu nedenle ekonomik büyümeyi teşvik eder. Bu sebeple, kimin başarılı bir girişimci olabileceğinin anlaşılması girişimcilik kariyeri peşinde olan bireyleri destekleyen politika önlemleri geliştirmek için çok önemlidir (Davidsson ve Honig, 2003).

Leibenstein'a göre (1968) iktisat teorisi girişimciyi sermayesiyle tanımlar. Çoğu ekonomist, girişimci davranışlarını açıklamak için, girişimcilerin kişilik yapılarının veya karlarını en üst düzeye çıkarmaya yönelik güdülerinin dikkate alınması gerektiğini düşünmezdi. Buna göre genel ekonomik koşullar ve ekonomik süreçlerin arkasındaki yasalar girişimcilerin ne yapabileceklerini ve ne yapacaklarını büyük ölçüde belirler.

Brandstatter (1997, 157: 177) dört insan kategorisi arasında kişilik farklılıkları olduğunu öne sürmektedir: (a) bir işi devralmış olan, genellikle ebeveynlerinden veya akrabalarından veya evliliklerinden; (b) kendi işini kuran girişimciler; (c) kendi işini kurmakla ilgilenen erkekler ve kadınlar; (d) bir iş için istihdam edilen yöneticiler. Bu grupları karşılaştırmak, özel bir işletme kurma kararının kişilik yapısına göre ne ölçüde belirlendiğinin bir göstergesi olacaktır.

Girişimciler yatırım oluşturma ve büyümenin odak noktasıdır ve bu nedenle girişimcilik başarısına yol açan özellikler olarak çalışılmaktadır. Girişimcilik faaliyeti girişimcilik sermayesinin stoğunu oluşturan finansal, sosyal ve beşeri sermaye gerektirir (Blumberg ve Pfann, 2016). İnsanlar girişimci sermaye stokları açısından farklılık gösterdiğinden, girişimci olarak başarı ve başarıya ulaşma olasılığı da bireyler arasında değişmektedir. Beşeri sermayenin bir parçası olarak kişilik özellikleri, bireyin verimliliğini ve dolayısıyla onların girişimcilik yeteneklerini etkiler. Kişilik özellikleri, bireylerin girişimcilik niyetlerini ve başarılarını motivasyonla daha da olumlu etkileyebilir (Barrick, Mount ve Li, 2013).

Gordon ve Natrajan'a göre (2009:3) bir girişimciyi girişimlerinde başarılı kılan bazı karakteristik özellikler vardır. Bu özellikler sıkı çalışma, ticari zeka, samimiyet, sağduyu, başarı motivasyonu, kendine güven, bağımsızlık, yüksek iyimserlik, keskin

öngörü, planlama ve organizasyon yeteneği, yenilikçilik, risk alma, gizliliğe önem verme, halkla ilişkilerin sürdürülmesi ve iletişim becerileridir. Sıkı çalışma, en başından itibaren çok çalışmak için istekli olmak olarak tanımlanmaktadır. Azmini, çalışkanlığını ve ihtiyatlılığını sürdüren bir girişimci, işletmesini çöküşün eşiğinden bile kurtarıp işini yeniden canlandırabilir. Ticari zeka açıkgozluluk ve yetenek anlamına gelir ve bir işletmenin başarısı, işletmenin arkasındaki insanların samimiyetine bağlıdır. İhtiyatlı olma, teşebbüsün ayrıntılarını her açıdan ele alma, olumlu faktörleri ve engelleri değerlendirme ve bu engellerin üstesinden gelmek için uygun önlemleri alma kabiliyetini ifade eder. Başarı motivasyonu, iş dünyasında yüksek hedeflere ulaşmak için gerekli olan güçlü bir arzudur ve insanların engelleri aşmasına, kaygıları bastırmasına, talihsizlikleri onarmasına ve başarı için planlar geliştirmesine yardımcı olur.

Kendine güven ve bağımsızlık, bireyin kendi rutin politika ve prosedürlerini takip etmesini gerektirir. Bir girişimci kendi efendisi gibi davranmalı ve tüm kararlarından kendisi sorumlu olmalıdır. Ayrıca gelecekle ilgili iyimser olmak, gelecekteki iş durumu için bir öngörüde bulunabilmek, piyasada meydana gelebilecek değişiklikleri görebilecek kapasiteye sahip olmak, yeni bir girişim başlatmak için gerekli tüm kaynakları bir araya getirmek, araştırma ve yenilikçi faaliyetler gerçekleştirmek için gerekli kapasiteye sahip olmak, orta düzeyde riskler alabilmek, ticari sırları koruyabilmek, müşteriler ve çalışanlar ile yakın ilişkiler kurabilmek, Gordon ve Natrajan (2009) tarafından ortaya konulan diğer girişimci özellikleridir.

Başarılı girişimciler, risk almak konusunda istekli, çalışkan, hedefe doğru mücadele eden, belirsizlik durumunda hızlı kararlar veren, fırsatları tespit edip kullanan ve elinden her iş gelen bireyler olarak tanımlanmıştır (Brandstätter, 2011). Önceki araştırmalar, bir girişimci olarak başarılı olma olasılığı ile ilişkili kişilik özelliklerini de tanımlamıştır. Bu özellikler, başarı ihtiyacı, özerklik, yenilikçilik, proaktif bir kişilik, stres toleransı ve içsel kontrol odağına sahip olmak gibi özelliklerdir (Rauch ve Frese, 2007; Brandstätter, 2011; Shane ve Nicolaou, 2015).

Bununla birlikte, vicdan duygusu, açıklık, dışa dönüklük ve duygusal denge gibi kişisel özelliklerin de girişimcilikle ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Brandstätter, 2011; Zhao ve Seibert, 2006; Ciavarella ve diğerleri, 2004).

Bir başka araştırma (Viinikainen ve diğeri, 2017: 9-12), liderliğin ve sorumluluğun girişimcilikle pozitif ilişkili olduğunu ve liderlik özelliğinin yüksek satışlarla ilgili olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı araştırmaya göre, ergenlerde bulunan liderlik özelliği, yaşamlarının ileriki aşamalarında da doğrulanan girişimcilik eğilimi ve başarısı ile ilgilidir. Bu durumda, girişimcilik kariyerlerini öngören girişimcilik özellikleri yaşamın erken dönemlerinde ortaya çıkmaktadır denilebilir.

Girişimcilik araştırmalarında girişimcilerin sıkı çalışması ve bunun çeşitli girişimcilik faaliyetleri ile ilişkisi de incelenmiştir. Ferligoj, Prasnikar ve Jordan (1997) KOBİ'lerde rekabet avantajı ve insan kaynakları yönetimi arasındaki ilişkiyi araştırmış ve girişimcilerin sıkı çalışmasının girişimlerin insan kaynakları yönetiminin önemli bir öncüsü olduğunu bulmuşlardır. Lee ve Lee (2015), girişimci emeğinin girişim başarısı üzerindeki etkisini araştırmış ve girişimcilerin sıkı çalışmasının, bir birleşme veya devralma nedeniyle iş sözleşmesinin sona ermesini temsil eden başarılı girişimcilik çıktısıyla pozitif olarak ilişkili olduğunu bulmuştur.

Girişimcilerin ticari faaliyetlerini sürdürmedeki motivasyon ve kişisel tutumu, KOBİ'lerin inovasyon, büyüme ve diğer enerji verici girişimlerinde etkili bir faktör olarak kabul edilmiştir. Çok sayıda neden, bireyi bir işletme kurmaya ve girişimci olmaya itebilir (Nooteboom, 1994) ve mevcut literatür girişimcilik motivasyonu için farklı sınıflandırmalar sağlamıştır. En yaygın olanlarından biri, içsel ve dışsal motivasyonlar arasındaki farklılıktır. İçsel bir girişimcilik motivasyonunun, girişimcilerin işlerini yalnızca gerçekleştirme zevkleri için, yani mesleki nedenlerden dolayı veya kişisel gelişime ihtiyaç duydukları için ortaya çıktığı savunur. Bununla birlikte, dışsal girişimcilik motivasyonunun, girişimcilerin işletmelerinin ekonomik getiri ya da maddi bir başarı kazanma arzusundan kaynaklandığını göstermektedir (Romero ve Martínez-Román,2012). Girişimcinin uyruğunun firmaların performanslarına etkileri üzerine yapılan bir araştırmada (Mata ve Alves, 2013), yabancı girişimcilerin buldukları çevre ile ilgili bilinmeyen durumlarla karşı karşıya kaldığı ve çoğu durumda yerel girişimciler kadar makul davranmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim, bu bağlamda insan sermayesi ve girişimcilik tecrübesinin yurtdışına çıktığında değer kaybettiği ve yabancı bir ülkede bulunan deneyimli girişimcilerin bile kendilerini yerli girişimcilere göre dezavantajlı bir konumda bulduğu belirtilmiştir (Friedberg, 2000).

Bir araştırmaya göre (Laguir ve Besten, 2016), yeni bir fikir, fırsat ve / veya girişimcilik ruhu motivasyonundan etkilenip girişimcilikte bulunan girişimcilerin daha fazla ilerleme sağlaması muhtemeldir. Diğer taraftan, işsizlikten kaçınmak ve / veya bağımsızlaşmak için bir alternatif olarak girişimcilik faaliyetinde bulunan girişimcilerin ilerleme sağlama olasılığı daha düşüktür. En az 3 yılı bulan, küçük işletmelerde ve aynı sektörde elde edilen geçmiş tecrübeler girişimcilikte ilerleme kaydetme açısından önemli bir belirleyici olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, burada yapılan ampirik analiz, yüksek örgün eğitim düzeyinin ilerleme kaydetmek üzerinde önemli bir etkisi olmadığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, eğitim düzeyi iş tecrübesiyle birlikte ya da bağımsız olarak girişimci ruh motivasyonları ile bir arada bulunursa, KOBİ'lerin ilerleme sağlama eğilimi artmaktadır. Bu alışma aynı zamanda kadınlar tarafından kurulan KOBİ'ler ve ticaret ve onarım sektöründe faaliyet gösteren KOBİ'ler için ilerleme olasılığının diğerlerine nispeten düşük olduğunu göstermektedir. Genel olarak, iş deneyimi ve girişimcilik motivasyonunun bir KOBİ'nin ilerleme kaydetme ihtimalini güçlendiren temel girişimcilik özellikleri olduğu tespit edilmiştir.

Beşeri sermaye teorisi, bireylerin bilgi ve becerilerinin bilişsel yeteneklerini etkin ve verimli olmak için geliştirdiğini, sonuç olarak da faaliyetlerinde daha başarılı olmalarını sağladığını ileri sürmektedir. Girişimcilik bağlamında ele alındığında beşeri sermayenin, bireylerin girişimde bulunma ve girişimlerin ilk zamanlarındaki performanslarını arttırma konusundaki yeteneklerini geliştirebildiği belirtilmiştir (Davidsson ve Honig, 2003). Özellikle, daha fazla sanayi tecrübesine ve yüksek eğitim seviyesine sahip girişimcilerin, daha az sanayi deneyimine ve düşük bir eğitim seviyesine sahip girişimcilere göre daha başarılı olma olasılıkları daha yüksektir (Unger, Rauch, Frese ve Rosenbusch, 2011).

Ampirik olarak kişilik özelliklerinin, bireyin girişimci olarak başarı ve deneyim kazanma eğilimi ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Brandsttter, 2011). Bu durum göz önüne alındığında, girişimciliğe yönelik kişilik sonucu oluştuğu belirtilen girişimcilik eğiliminin, iş hayatına başlamadan önce yaşamda erken yaşta tanımlanıp tanımlanamayacağı da incelenmektedir. Bazı alışmalar bu önemli soruyu ele almaktadır (Blanchflower & Oswald, 1998). Blanchflower ve Oswald (1998) tarafından yapılan çalışmaya göre, çocukluk döneminde yapılan bazı psikolojik

testlerin sonuçlarının bireyin ileride kendi işini yapması ile önemli bir ilişkisi bulunmamaktadır. Bu araştırma temelde çocukluktaki psikolojik özelliklerin girişimcilikle bağlantısını araştırmak için gerçekleştirilmiştir ve elde edilen sonuçlarda sadece bir özellikle girişimcilik eğiliminin bağlantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmaya göre çocuklukta kaygılı olduğu sonucuna ulaşılan bireylerin 33 yaşında iken kendi işini yapma ihtimalleri kaygılı olmayanlara göre daha azdır.

Başarılı girişimcilerle ilgili çeşitli özellikler, A Tipi davranış modelini oluşturan davranışlara çok benzemektedir. Bu davranış tipini sergileyen bireyler, aşırı hırslı, rekabetçi, başarı odaklı, sabırsız ve işini benimsemiş olarak nitelendirilir (Lee, Earley ve Hanson,1988). Başarı ihtiyacı, yüksek enerji seviyeleri, işini benimseme ve aynı anda birden fazla projeyi yönetme becerisi gibi A Tipi davranışının belirli özelliklerine sahip bireyler daha iyi girişimcilik performansı gösterebilir. Bununla birlikte, A Tipi davranış, iş başarısı zayıfsa kişilerarası çatışmalara ve hayal kırıklığına yol açabilecek düşmanlık, öfke ve duygusal dengesizlik ile de ilişkilendirilmiştir (Morrison, 1997). A tipi davranış ve iş performansı ile ilgili ampirik sonuçlar karışık olmakla birlikte Lee ve arkadaşlarına göre (1988), bu tutarsızlık, görev çeşitliliği yüksek işlerde A Tipi bireylerin daha iyi performans göstermesinden kaynaklanabilir. Çünkü A Tipi davranışı aynı zamanda görevler üzerinde kontrol sağlama ihtiyacına da bağlı olduğu için girişimcilik, çalışmaları üzerinde kapsamlı bir kontrole yüksek görev çeşitliliği arayan A Tipi bireyler için cazip bir fırsat sağlayabilir. A Tipi davranış ve girişimcilik arasındaki bağlantıya dair sınırlı kanıt, A Tipi davranışının (veya boyutlarının) girişimci olma ihtimaliyle pozitif ilişkili olduğunu göstermektedir (Babb ve Babb, 1992; Corzine ve Hood, 1998).

Girişimci özelliklerin birbirleriyle ilişkisi ile ilgili bir başka araştırma (Luca ve Robu, 2016), proaktivitenin ve iç kontrol odağının spesifik girişimcilik özellikleriyle büyük ölçüde ilişkili olduğunu, girişimcilerin hayatta kalmasını ve faaliyetlerinde başarılı olmasını sağlayan özelliklerinin belirli bir konfigürasyonuna sahip olma eğiliminde olduğunu gösterir. Aynı araştırma, aile geçmişinde işletme tecrübesi bulunan girişimcilerin, aile geçmişinde işletme tecrübesi bulunmayan girişimcilere kıyasla proaktivite ve bağımsızlık açısından daha yüksek seviyede olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlara göre, girişimci özellikleri açısından büyük işletmelerden

gelen girişimciler ve küçük işletmelerden gelen girişimciler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Brandstatter (1997) tarafından yapılan araştırmalar, duygusal istikrar, özerklik ihtiyacı ve belirsizliğe karşı hoşgörü gibi ek özellikleri de tanımlamıştır. Girişimciler bu eğilimlerden daha yüksek puan alırlar, sinir bozucu olaylardan daha az rahatsız olurlar, mesleki bağımsızlık için daha çok çaba harcarlar ve yapılandırılmamış mesleki durumlara daha olumlu ve yaratıcı bir şekilde yaklaşır.

Yukarıda temel noktaları özetlenen ilgili alanyazın göz önünde bulundurulduğunda, girişimciliğin çok yönlü ve karmaşık bir kavram olup, farklı etkenler bağlamında değerlendirilip yorumlanması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Duruşmayı ve hatayı dinamikleştiren girişimcilerdir. Bu, girişimcilerin işletmeleri kendi algıladıkları fırsatları takip etmeye başladığı anlamına gelir. Ancak, girişimciler fırsatların gerçek olup olmadığını önceden söyleyemezler. Bir fırsatı doğrulamanın tek yolu onu takip etmektir. Sonuç ise bir deneme yanılma sürecidir.

Girişimciler, deneme yanılma yönteminin dinamiğini oluştururlar. Bu, girişimcilerin girişimcilerini kendi algıladıkları fırsatları kullanarak başlattığı anlamına gelir. Ancak, girişimciler fırsatların gerçekten fırsat olup olmadığını önceden bilemezler. Bir fırsatı doğrulamanın tek yolu onu uygulamaya başlamaktır. Sonuçlar bir deneme yanılma sürecinin çıktısıdır.

Özetle, bazı özelliklerin girişimci davranışlarının bir sonucu olduğu varsayılır ve bu konu araştırmacıların dikkatini bir süredir çekmektedir. Başarı motivasyonu, risk alma, yeniliğe açık olma, belirsizliğe tolerans, kontrol odağı ve özerklik ihtiyacı gibi kişilik özellikleri girişimcilik niyeti ile ilişkilendirilen ve yazında sık sık vurgulanan özelliklerden birkaç tanesidir. Bununla birlikte, araştırma konusu olan diğer özellikler; egemenlik ihtiyacı, tecrübelerle açık olma durumu, nevroz ve yakınlık kurma ihtiyacıdır. Girişimcilikle en fazla ilişkilendirilen özellikler ise risk alma eğilimi, kendine güven, başarı ihtiyacı, belirsizliğe tolerans, kontrol odağı ve yeniliğe açık olma (Ferreira ve diğerleri, 2012:424-440).

1.2.1 Başarma İhtiyacı

Girişimciler, girişimcilik süreçlerinde psikolojik açıdan katlanması zor olan birçok zorluk ve engelle karşılaşır. Bu nedenle, başarma ihtiyacı yola devam edebilmeleri için gerekli bir araç ve itici güçtür. Başarma ihtiyacına sahip bireyler, hedeflerine ulaşmak için yeni bir işle uğraşmak gibi zor bir görevin sorumluluğunu üstlenebilirler. Girişimcilerin özelliklerine ilişkin bazı meta-analizler girişimcilerin başarı güdüsü konusunda yöneticilerden farklı olduğunu ortaya koymaktadır (Stewart ve Roth, 2004:14-21; Zhao, Seibert ve Hills, 2005:381-404).

1.2.2 Belirsizliğe Tolerans

İşletmelerin idare edilmesi için eksik bilgi ve belirsiz sonuçlar olsa da bazı konularda karar verilmelidir. Yeni kurulan işletmelerde belirsizlikler oldukça fazladır ve karar vericilerin sürdürülebilir bir sermayeyi sağlamak için bütün resmi görmeden hareket etmeleri gerekir. Bazı soruları cevaplamak için yeterince zaman ve istatistik olmadan karar vermek gerekir.

İşin varlığının, belirsizlikler içindeki politik ortam, rekabet edilmesi gereken fiyatlandırmalar ve farklı çevresel dinamikler içinde yöneticileri zor durumda bırakarak devam ettirilmesi gerekir. Bu durumda, girişimcilerin belirsizliklere karşı yüksek bir tolerans düzeyi ile mantıklı kararlar almaları ve çalkantılı dönemlerde kontrolü kaybetmeden işin başında bulunmaları gerekmektedir. İnsanlar doğal olarak belirsiz ortamlarda kötü performans gösterir ve belirsizlik stresin önemli bir faktörüdür. Bununla birlikte, işletmelerde çoğu zaman eksik bilgilerin ve belirsiz sonuçların olduğu durumlarda da harekete geçip karar vermek gerekmektedir (De Berker ve diğerleri,2016:45-51).

1.2.3 Öz Yeterlilik

Öz-yeterlilik ifadesi girişimcilik bağlamında bir kişinin kendisi ile ilgili algısında girişimciliğin çeşitli rollerini ve görevlerini etkin bir şekilde oynayabilmek için yeterli enerjiye sahip olması olarak tanımlanmıştır (Chen ve diğerleri,1998:301). Bir bireyin öz yeterliliği, girişimci, düzeydeki işletme faaliyetlerini yerine getirme yeteneği sağlar. Öz yeterlilik eksikliği, kişinin belki de gerekli becerilere sahip

olmasına rağmen, bunları yerine getirmesini sağlayan stratejileri oluşturmasını engelleyebilir.

1.2.4 Yenilik

Birçok şirket sürekli olarak ürünlerine odaklandığından pazardaki bazı özellikleri ve dinamikleri öngörememektedir. Ayrıca, mevcut şirketlerle rekabet etmek istiyorsanız girişimcilerin yeni ve daha fazla göz önünde olan ürünler ortaya çıkarmaları gerekir. Sonuç olarak, girişimcilik kavramı yenilikten bağımsız değerlendirilemez. Bireyselci bir yaklaşımla, yenilikçi insanlar yeni ve test edilmemiş yaklaşımlarla engelleri aşmaya çalışır. Girişimcilik özelliklerine ilişkin araştırmalar girişimcilik eğilimli kişilerde fazlasıyla yenilikçilik olduğunu vurgulamıştır. Bu durum, yenilikçiliğin bir kişinin girişimcilik eğiliminin önemli bileşenlerinden biri olduğunu göstermektedir.

Yenilik, yeni bir konsept, ürün veya prosedürün benimsenmesi ve uygulanması ile bağlantılıdır. Daha geniş anlamda, reklam ve pazarlama ile birlikte ekonomik uygulamaların gelir ve dağıtımını organize etmek gibi farklı organizasyonel faaliyetlerde de yenilik bulunabilir. Yenilik, şirket, ulusal veya bireysel düzeyde analiz edilebilen ilerici bir davranış olarak değerlendirilir (Barsh ve diğerleri,2008:4).

1.2.5 Kontrol Odağı

Kontrol odağı bir insanın hayatını etkileyen durumlar üzerindeki bakış açısı ile ilgili bir kavramdır. Eğer insan, hayatındaki başarının, ödüllerin, olumlu şeylerin veya olumsuzlukların, başarısızlıkların kendi çabası sonucu oluştuğuna inanıyorsa bu durumların üzerinde iç kontrol odağına sahip olduğu söylenebilir. Bir insanın hayatını etkileyen faktörler üzerindeki etkisi bunların sonuçları ve getirileri ile ilgili çok büyük farklar yaratabilir (Rotter,1966:1-28).

Dış kontrol odağı, motivasyon eksikliğine ve dolayısıyla yeterince çalışma hevesinin olmamasına yol açabilir. Bu tür insanlar, öfke, üzüntü ve çaresizlik gibi duygulara daha yatkındır. İç kontrol odağına sahip insanlar enerji, kendine güven, hedeflere ulaşma isteği ve işine odaklanma gücüne sahiptir. Bununla birlikte, insanlar

karşılığında para, ün ve mutluluk gibi ödüller elde etse de kendi doğal eylemlerinden sorumludur (Rotter,1966:1-28).

1.2.6 Risk Alma Eğilimi

Risk alma, karar verme aşamasında olası farklı sonuçların da olabileceğinin ve verilen bu kararın sonuçları olumlu veya olumsuz olarak etkileyebileceğinin karar verici tarafından bilindiği bir davranıştır. Çoğu insan tehlikeden kaçınır yani tehlike riskini göze almak konusunda isteksizdir, iş güvencesi arar, toplumsal kurallara bağlıdır ve temkinli davranır. Bunun tersine,bazı insanlar da risk alırlar. Bu insanlar, diğerlerine nazaran daha sık kendilerinin veya yakın çevrelerinin sosyal ve finansal dengelerini tehlikeye atacak faaliyetlerle etkileşim içinde olurlar. Girişimciler, risk alırlar fakat girişimcilikle ilgili bir konuda risk almak, uyuşturucu, tehlikeli sporlar, kumar gibi patolojik şans arayanların sağlık üzerinde aşırı olumsuz etkileri olan aktivitelerde aldığı risk gibi düşüncesizce alınan bir risk değildir. Sözü edilen risk, bugünün yaşamsal ihtiyaçlarını tehlikeye atarak daha fazla varlık ve kişisel saygınlık elde etmek için risk almak anlamına gelir (Brockhaus,1980:509-520).

1.2.7 Özerklik İhtiyacı

İnsanlar genel olarak hareketlerinde ve seçeneklerinde esnekliği tercih etmeye meyillidir. Yüksek özerklik ihtiyacına sahip olan insanlar diğerlerinden bağımsız olmak ve kendi tempolarını düzenleme ihtiyacı hissederler. Aşırı kural ve prosedürler onları rahatsız eder ve daha fazla özerklik imkanı sağlayan işlere ve pozisyonlara yönelirler. Bu insanlar için yeni bir girişim başlatmak adına uygun bir adım olabilir. Girişimciliğin anlamına bakarken, özerklik kavramından sıklıkla söz edilir. Özerklik ihtiyacı sıklıkla firma düzeyindeki analizlerde girişimcilik yönelimi ile ilişkilendirilse de, bireylerle de ilgisinin olduğu söylenebilir. Özerklik ihtiyacı çoğunlukla girişimcilerle ilişkilendirilir. Özerklik ihtiyacı, girişimcilerin kendi şirketlerini kurmalarındaki en temel sebeplerden biridir (Watkins,1976:35-56).

Tablo 2: Literatürde Geçen Girişimci Özellikleri

TARİH	YAZAR	ÖZELLİK
1848	Mill	Risk almaya yatkın olma
1917	Weber	Otorite kaynağı olabilme
1934	Schumpeter	Yeniliği ateşleyen kişi olma
1954	Sutton	Sorumluluk alma eğilimi gösterme
1959	Hartman	Biçimsel otorite kaynağı olma
1961	McClelland	Risk alma ve başarı güdüsü
1963	Davids	Hırs, bağımsızlık eğilimi, sorumluluk ve özgüven
1964	Pickle	Etkin insani ilişkiler kurabilme, yüksek iletişim yeteneği, teknik bilgi sahibi olma
1965	Litzinger	Risk tercih etme, bağımsızlık, lider olarak tanınma
1971	Palmer	Riski ölçebilme
1971	Hornadey ve Aboud	Başarı güdüsü, özerk olma, güç
1973	Winter	Güç sahipliğine ihtiyaç duyma
1974	Borland	İçsel güç odağı
1977	Gasse	Kişisel değerlere dönük olma
1978	Timmons	Özgüven, amaç odaklılık, orta seviyede risk alma, yaratıcılık, yenilikçilik
1980	Brockhaus	Risk üstlenme eğilimi
1981	Mescon- Montanari	Başarı, hakimiyet, özerklik, kontrol
1981	Welsh-White	Kontrol ihtiyacı, mücadele isteği
1982	Dunkelberg-Cooper, Welsh-Young	Büyüme eğilimi, bağımsızlık eğilimi, zanaatkarlık, özgüven, yenilikçilik

Kaynak: Güney, 2008:58

1.3 GİRİŞİMCİLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Girişimciliği etkileyen faktörler ülkelere ve bölgelere göre farklılık gösterir. Bu farklılığın temel nedenleri, ulusların tarihi gelişimlerdeki farklılıklar sonucu oluşan politik, ekonomik, sosyolojik ve teknolojik etmenlerdir. Bu farklılıklar sonucunda girişimciliği etkileyen faktörler her ülke için aynı olmayabilir. Örnek vermek gerekirse, bir ülkede girişimciliği desteklemek için verilen teşvik unsuru (mesela vergi muafiyeti) diğer bir ülkede başarısız olabilmektedir. Bu sebeple,

girişimciliği etkileyen faktörlerin genelleştirilmesi doğru olmamakla birlikte, girişimciliği etkileyen bazı temel faktörler ele alınabilir. Bu faktörlerin de etkileri ülkelere göre değişmektedir (Çetindamar,2002:48).

Toplumsal, sosyo- kültürel ve ekonomik etmenler, girişimciliğe ilişkin yeteneklerin ortaya çıkmasında önemli yere sahiptir. Söz edilen etmenler şu şekilde sıralanabilir (Erbatu,2008:12;Akpınar, 2009:42;Döm, 2012:39).

- 1.Altyapı,
2. Sosyal ve kültürel etmenler,
3. Ekonomik etmenler,
4. Bilgi alt yapısı,
5. Finansman olanakları,
6. Teknoloji kapasitesi,
7. Piyasa yapısı,
8. Bireysel özellikler,
9. Yasal düzenlemeler,
10. Demografik etmenler,
11. Din,
12. Eğitim.

Bireylerin girişimcilik düşüncesinin oluşmasında ve hayata geçirilmesinde her bir etmenin etkisi farklıdır. Kültürel doku, öğretmen ve arkadaş çevresi gibi sosyal çevre girişimci kimselerin etkilendiği dışsal etmenlerden bazılarıdır. Girişimcinin girişimcilik faaliyetlerini yürüttüğü zaman diliminde yeterli bilgi ve beceri düzeyinde altyapıya sahip olması gerekmektedir (Döm,2012:38).

Birçok faktör girişimcilerin belli bir ücret karşılığında istihdam edilmeyi kabul etmek yerine yeni bir iş yapma kararlarını etkilemektedir. Bu faktörler aralarında etkileşimde bulunsa da, girişimcilik üzerindeki etkileri ayrı ayrı ele alınmaktadır. Sosyal açıdan ele alındığında, bir ülkenin yapısı ve sosyal gelişimi, kültür kadar önemli bir faktördür.

Daha çok sosyal konulara odaklanan literatüre bakıldığında, genellikle Schumpeter'in (1934) "sosyal iklim" kavramı bu konuyla ilgili olarak referans verilmiştir. Bu kavram, girişimcilerin faaliyetlerini gerçekleştirdikleri toplumun sosyolojik, ekonomik ve kurumsal iklimini içerir. Bu faktörler de sosyal değerleri, eğitimi, ekonomik özgürlük derecesini ve kurumsal kaliteyi içerir. Bu bağlamda, uygun bir sosyal iklim, ekonomik büyümeyi ve iş yaratmayı artırarak girişimcilik faaliyetlerini teşvik eder. Böyle bir sosyal ortamı geliştirmek için sağlam bir kurumsal temel esastır. Araştırmacılar genellikle kurumlar yaratmanın ve bu kurumların niteliklerinin iyileştirilmesinin, ekonomik şokları önleyerek pazar faaliyetlerini teşvik ettiğini düşünür (Acemoglu ve diğerleri,2001; Nissan ve diğerleri,2012).

Bu kurumlar genellikle şunlardan oluşur: (1) siyasi ortam (demokrasi): parlamento, düzenleme ve denetleme kurumları; (2) ekonomik çevre: merkez bankası ve mali kuruluşlar; ve (3) girişimcilik ortamı: mülkiyet hakları, piyasa başarısızlıklarını düzeltmek için denetim kurumları, sosyal sermaye ve hukukun üstünlüğü. Girişimcilik konusunda yapılan çalışmalar bu kurumların toplumdaki rolünü farklı açılardan ele alırlar.

Baumol(1996),Boettke ve Coyne(2003) ve Sobel(2008) kurumların toplumdaki yapısının girişimciliğin türünü belirlediğini iddia eder. Kurumların girişimcilik üzerindeki etkileri üzerine yapılan araştırmalar, resmi ve gayri resmi kurumları birbirinden ayırır. Her ikisi de yapı olarak farklı olsa da girişimciliği etkilemektedir (Williamson, 2013). Resmi kurumlar, güçlü bir kültürel etkisi olan gayri resmi kurallara da sahiptir. Sonuç olarak, girişimciler, girişimciliğe ilişkin faaliyetlerini gerçekleştirdikleri toplumda hem resmi hem de resmi olmayan kuralları bilmelidir. Siyasi haklar, medeni haklar, insan hakları, etkili bir yönetim, hukukun üstünlüğü ve yolsuzluk kontrolü bu kurumların girişimcilik üzerindeki rolünü güçlendirmektedir. Bu kurumlar bir ülkenin yönetiminin niteliğini belirler ve girişimciler de dahil olmak üzere ekonomik aktörler için davranış kurallarını belirler (Nissan ve diğerleri,2012).

1.4 GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİ

Sistem, bir amacı gerçekleştirmek için bir bütün olarak birlikte çalışan, etkileşimli ve birbirine bağımlı alt sistemler kümesidir. Genel olarak, bir ekosistem,

belirli bir bağlamda sürekli değişen bir bağımlılık kümesine sahip olan dinamik etkileşimli sistemler ve alt sistemler için amaçlı, bir iş birliği ağıdır (Mathews ve Brueggemann,2015).

Küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişimi, girişimcilik ekosistemi olarak algılanan birçok çevresel faktör ve koşuldan etkilenmektedir. Bu ekosistemin önemli bir unsuru kamu sektörüdür ve daha spesifik olarak da özel sektör tarafından sunulan hizmetlerdir. Kamu sektörü ile ilgili artan çevresel talep ve beklentiler bağlamında, ülkenin kalkınma önceliklerini uygulamak için ön koşulların oluşturulması amacıyla kurumların bu yöndeki faaliyetlerini meşrulaştırmak gerekmektedir. Bu amaçla, kamu sektöründe fonksiyon gözden geçirme yönteminin uygulanması birçok ülkede uygun görülmüştür. Fonksiyonların gözden geçirilmesine metodolojik yaklaşımda bulunmak önemli bir konudur (Tuncikiene ve Drejeris,2015:118).

Isenberg'e (2016:573) göre, girişimcilik ekosistemi, çok yönlü nedensellik ve üst düzey etkileşim özelliklerine sahiptir. Örneğin, bir bölgedeki girişimcilik örnekleri ekosistemin bir çıktısıdır, ancak aynı zamanda girdilerin ve başkalarına başarılı olmaları için ilham verebilecek bir geri bildirim döngüsünün parçasıdır. Buna ek olarak, başarılı girişimler, geri bildirim döngüsünü hızlandırmak için finansal başarıya değer veren kişisel ağlar veya sosyal normlarla etkileşime girebilir. Sosyal medya, yayınlanmış vaka çalışmaları ve bu örnekleri inceleyen ve öğreten üniversite dersleri, girişimciliği doğrudan, istek düzeylerini arttırarak veya dolaylı olarak, finansal başarı normlarını güçlendirerek teşvik edebilir. Girişimciliğe yapılan yatırımlardan ne kadar çok kâr elde edilirse, sermaye sağlayıcıları sermayelerini o doğrultuda yönlendireceklerdir.

Ağların katalitik etkisi, başarı öykülerinin veya sermaye, iş ortakları ve mentorların bulunabilirliği gibi ekosistemin diğer unsurlarının etkileşimi, girişimciliğin belli bölgelerde yoğunlaşmasının nedenleri arasındadır. Bazı etkileşim seviyelerinde ekosistem organize olur ve bir dereceye kadar süreklilik sağlanır, çünkü onu sürdürmek için gerekli olanların ihtiyaçlarını karşılar. Eğitimciler girişimciliğe yatırım yapar çünkü ihtiyaçlarını (araştırma, fikri mülkiyet, bağışlar, itibar, öğrenciler ve fakültenin çekiciliği) karşılar. Finansörler girişimciliğe yatırım yapar çünkü ihtiyaçlarını (sermayeyi varlık veya yatırım getirisini arttıracak şekilde dağıtmak) karşılar. Hizmet uzmanları girişimciliğe yatırım yapar çünkü ihtiyaçlarını (müşteri

tabanlarını ve dolayısıyla gelirlerini genişletmek) karşılar. Medya temsilcileri girişimciliğe yatırım yapar çünkü ihtiyaçlarını (okuyucuların ve reklam verenlerin ilgisini çeken daha ilgi çekici içerik) karşılar. Şirketler girişimciliğe yatırım yapar çünkü ihtiyaçlarını (yetenekler, yenilik, tedarik zincirleri, pazarlar ve satın alımların daha iyi yönetilmesi) karşılar. Siyasetçiler girişimciliğe yatırım yapar çünkü ihtiyaçlarını (popülerite ve yeniden seçilmelerine yardımcı olan kaliteli işler yaratmak) karşılar (Isenberg, 2016).

1.4.1 Girişimcilik Ekosisteminin Bileşenleri

2018 yılı Küresel Girişimcilik ve Kalkınma Endeksi Raporu'na (GEİ,2018) göre girişimcilik ekosisteminin bileşenleri aşağıdaki gibidir.

1.4.1.1 Girişimciler

Girişimcilik ekosistemlerinin ilk bileşeni girişimcilik faaliyetinde bulunanlardır. Girişimci sistemi yönlendirir. Girişimci, kıt kaynakların koordinasyonu hakkında kararlar alan kişidir. Bahsettiğimiz üzere, iki tür girişimcilik faaliyeti vardır: bir tarafta bir yönetim türü olan rutin girişimcilik bulunmaktadır. Rutin girişimcilik ile üretim fonksiyonu süreçlerinin iyi bilindiği, köklü ve açıkça tanımlanmış bir şekilde faaliyet yürütülen girişimcilik türü kastedilmektedir. Serbest meslek sahibi ve küçük işletme sahibi de buna dahildir. Bu tür girişimlerin sosyal açıdan değeri büyük olabilir. Ancak, ekosistem hizmetleri ile kastedtiğimiz şey bu tür girişimcilik faaliyetleri değildir. Yüksek etkili girişimcilikte ise tüm pazarların tam olarak oluşturulmadığı veya açıkça tanımlanmadığı, üretim işlevine ilişkin süreçlerin tam olarak bilinmediği, yenilikçi bir girişimin oluşturulması için gerekli faaliyetler söz konusudur.

Yenilikçi girişimciler buluşları yoluyla verimlilik ve ekonomik büyümeye katkıda bulunur. Pazarda bir boşluğu doldurma ve girdileri tamamlama kapasiteleri bu girişimcilerin ayırt edici özelliklerindedir.

1.4.1.2 Kurumlar

Girişimcilik ekosistemlerinin ikinci temel bileşeni kurumlardır. Toplumda girişimcilik açısından önem arz eden kurumlar, mülkiyet haklarının yapısı ve etkin

pazar stratejilerinin varlığına ilişkin ekonomik kurumlardır (North, 1990). Ekonomik kurumlar önemlidir çünkü ekonomik teşviklerin yapısını etkilerler. Mülkiyet hakları olmadan, bireyler fiziksel veya beşeri sermayeye yatırım yapma veya daha verimli teknolojiler geliştirme konusunda teşvik edilemeyecektir.

Ekonomik kurumlar da önemlidir, çünkü kaynakların en verimli şekilde kullanılmasına yardımcı olurlar; kimin kâr, gelir ve atık denetimi hakkını elde edeceğini belirlerler. Piyasalar kısıtlı olduğunda ve kurumlar yanlış sinyaller gönderdiğinde, emek ve sermaye arasında çok az ikame oluşur ve teknolojik değişimler azalır. Kurumlar gerekli teşvikleri yaratır ve girişimci yeteneği en yüksek getiriye sahip faaliyetlere tahsis edilir. Amerika Birleşik Devletleri'nde, özel mülkiyet ve sözleşme uygulama kurumları, girişimcilere fiziksel ve beşeri sermayeye yatırım yapma, girdileri yeni üretim işlevleri yaratmak üzere bir araya getirme ve pazarları tamamlama amacıyla teşvikler vermektedir. Verimliliği artırarak bilgi aracılığıyla ekonomik büyümeye destek olan girişimciler benzeri destekleyici kurumsal ortamlarda faaliyet gösteren girişimcilerdir.

1.4.1.3 Sistem

Girişimci ekosistemlerinin üçüncü bileşeni sistemlerdir. Örneğin yenilik sistemlerine veya kümelere baktığımızda, sistemin çıktılar üretirken nasıl işlediğine bakılır. Girişimci bir ekosistem nasıl çalışır? Bu alanda önemli olabilecek kurumların bir listesine sahip olmak tabii ki tek başına yeterli değildir. Pazar, beşeri sermaye, destek kültürü, finans ve politika gibi unsurların hepsinin önemi olsa da bunların bir ekosistem olarak nasıl çalıştıkları konusu bu alanda yapılan çalışmaların çoğunda eksiktir.

1.4.1.4 Ekosistem Yönetimi

Ekosistemin faydalarını yönetme ve geliştirme uygulamasına ekosistem yönetimi denir. Ekosistem hizmetleri, paydaşlar arasındaki sayısız etkileşimler yoluyla oluşturulduğundan, sistem performansındaki eksiklikleri izlemek kolay değildir. Girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi kamu özel ortaklıkları, bankalar, üniversiteler, vakıflar, hükümetler ve yardım kuruluşları tarafından yapılabilir. İyi

işleyen bir ekosistemin hedefi dünyanın her yerindeki girişimciler için başarı şansını arttırmaktır. Bu yolla, işsizliğin azalması ve dünyada refahın artması sağlanacaktır.

1.4.1.5 Ekosistem Hizmetleri

Girişimcilik ekosistemleri tarafından yaratılan ikili hizmet, verimli kullanımlar için kaynak tahsisi ve bu süreci yönlendiren yenilikçi, yüksek büyüme sağlayan girişimlerdir. Girişimcilikle ilgili çalışmalarda sıklıkla fırsat tanıma ve kaynakları birleştirme ihtiyacından bahsedilir. Ancak, performans açısından bakıldığında, asıl mesele mevcut faaliyetlerden yeni faaliyetlere kaynak tahsisi ile ilgilidir. Kaynakların verimli kullanımlar için tahsisi yüksek büyüme ve yüksek değerli yeni firmalarla sonuçlanacaktır. Ekosistemdeki besin risk sermayesidir ve besinler olmadan ekosistem zayıflayacaktır. Örneğin Uber'in ortaya çıkışı, daha öncesinde Google, Amazon, Facebook, Twitter, Skype ve Whatsapp'ın başarısı, yeni şirketlerin oluşmasını sağlamıştır.

Yeni başlayan girişimciler, girişimcilik sisteminin merkezinde yer almaktadır. Bu girişimciler yeni bir girişim başlatma sürecindeki bireylerdir ve o nüfus içindeki girişimcilikle ilgili tutumlar, girişimci olmayı seçenleri etkiler. Sağlıklı bir girişimcilik ekosistemi, kaynak tahsisini verimli kullanımlara göre gerçekleştirecektir. Ayrıca süreç yeniliği yoluyla toplam faktör verimliliğini artıracaktır. Toplam faktör verimliliği arttıkça, ekonominin istihdam ve zenginlik yaratma kapasitesi de artar (GEI, 2018).

1.5 AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK

1.5.1 Akademik Girişimcilik ve Akademik Girişimci Kavramı

Bilgi toplumuna geçiş aşamasında önem kazanan akademik girişimcilik (AG); üniversitelerde yürütülen araştırmaların sonuçlarının topluma, ekonomiye ve sanayiye kazandırılmasını hedefler. Son yıllarda, akademik girişimcilik (üniversite araştırmalarından girişimcilik girişimleri yaratmayı amaçlayan girişimler olarak tanımlanmıştır (Grimaldi ve diğerleri,2011) ve yenilik ve ekonomik büyümenin önemli bir katalizörü olarak vurgulanmıştır (Etzkowitz ve Klofsten,2005).

Bu eğilime üniversitelerin bu alandaki genişletilmiş stratejik kapsamaları eşlik etmiştir. Üniversiteler artık sadece temel araştırma ve vasıflı işgücü sağlayıcıları olarak görülmemekte, yenilik ve iş kurma yetkisine sahip bölgesel ve ulusal büyümenin motorları olarak düşünülmektedir (Etzkowitz, 2003). Bu kapsamda üniversiteler ve akademisyenler de bilgi toplumuna uyum sağlamak için çabalamakta ve rekabet ortamında kendilerini geliştirmek için stratejiler oluşturmaktadır.

Tahmin edilebileceği gibi, politika yapıcılar ve akademik kurumlar akademik araştırmanın ticarileştirilmesi için girişimlere büyük yatırım yapmıştır. Üniversite yönetimi, üniversitelerin kapsayıcı hedeflerinden biri olarak bu etkiyi giderek daha fazla vurgulamaktadır. Bununla birlikte, akademik girişimciliği desteklemek için ticarileştirme girişimlerinin yenilik ve büyümeyi artırmak konusunda ne ölçüde etkili olduğu konusu belirsizliğini korumaktadır.

Akademik girişimcilik, hem akademik literatürde hem de bilgi topluluğuna geçişte önemli bir unsur olarak tanıtılmış ve büyük ilgi görmüştür. Üniversitelerin sadece araştırma ve öğretimde bulunmamaları gerektiği, aynı zamanda girişimcilik ve ekonomik kalkınma ile ilgili üçüncü misyonları için de daha aktif hale gelmeleri gerekliliği gittikçe daha fazla kabul görmektedir (Etzkowitz ve diğerleri, 2000; Rasmussen ve diğerleri, 2006).

Akademik girişimcilik, üniversitelerde yeni şirketlerin kurulması, endüstri ile ortak araştırma merkezlerinin geliştirilmesi, entelektüel sermayelerin korunmasına yönelik düşünceler ve üniversitede elde edilen araştırma sonuçları üzerinde patent haklarının bulunması gibi üniversitelerin tüm girişimcilik faaliyetlerini içerir (Rothaermel ve diğerleri,2007).

Genel olarak, akademik girişimciliğin tanımları, üniversitelerde ve araştırma merkezlerinde üretilen bilginin ticarileştirilmesi üzerinde durmaktadır. Tüm tanımlara göre akademik girişimcilik, teknoloji transferi için etkili bir kanaldır ve toplumdaki yenilikçi keşiflerin hızlı bir şekilde uygulanmasını sağlayarak ulusal ekonomilerin rekabet gücünün artmasına önemli ölçüde katkıda bulunabilir. Bu konuda yapılacak bilimsel çalışmaların da, Türkiye’de son yıllarda önemi gittikçe artan akademik girişimciliğin ilerleme kaydederek ekonomik büyümeye katkıda bulunmasına destek olacağı düşüncesi bu çalışmanın da ana motivasyonunu oluşturmuştur. Akademik

girişimciliğin yenilikçi gelişmeler ve bölgesel ekonomik gelişmeler için anahtar bir mekanizma olarak artan önemi, bu araştırma alanının gelişimini teşvik etmiştir.

Akademik girişimcilik araştırma alanı birbirine bağlı dört kümeye dayanmaktadır: (1) girişimci bir üniversitenin anatomisi ve ana bileşenleri, (2) üniversite spin-offları ve teknolojinin ticarileştirilmesi, (3) akademik girişimcilerin kimlikleri, motivasyonları ve girişimcilik faaliyetlerinde karşılaştıkları engeller (4) bilgi transferi ve bölgesel ekonomik etkileri. Bu konudaki araştırmalarda elde edilen bulgular, girişimcilik süreçlerini geliştirmek isteyen akademisyenler ve akademik girişimciliği teşvik etmek isteyen politika yapımcılar ve uygulayıcılar için büyük önem taşımaktadır (Skute, 2019: 237).

Akademik girişimcilerin girişimcilik konusundaki yetenekleri ve bilgileri akademik girişimcilik başarıları üzerinde önemli etkiye sahiptir. Bu nedenle üniversite-sanayi iş birliği bağlamında ortaya çıkarılan projeler, danışmanlık faaliyetleri ve diğer çalışmalar akademik girişimciliğin değerlendirilmesi konusunda kritiktir.

1.5.2 Akademik Girişimcilik Kapsamında Değerlendirilen Faaliyetler

Tablo 3: Akademik Girişimcilik Faaliyetleri

Akademik Girişimcilik Şekilleri	Tanım	Ekonomik Kalkınmaya Katkısı	Finansal Avantajları
Teknopark Süreçleri	İşletmelerin (genelde yüksek teknoloji üreten) yer aldığı ve üniversite ile etkileşim içinde bulunduğu resmi bir ortak alan oluşturulması.	Bölgesel kümelenme gelişimine ve bölgesel istihdama katkıda bulunacak çok sayıda yeni girişimin geliştirilmesi için sağlanan tohum girişim alanı yapısı. Altyapı, yüksek vasıflı bireyleri ve teknolojik kaynakları bölgeye çekerek üniversitenin araştırma kapasitesine katkıda bulunmaktadır.	Üniversite, “mülk sahibi” rolü ile gelir elde edebilir. Bununla birlikte, ana finansal katkı dolaylı olup, bu katkı firmalarla bağlantılar sonucu oluşan lisanslama ve teknoloji transferi potansiyeli ile birlikte araştırma ve eğitim fırsatlarının sağlanmasıdır.
Spin-off firma kurulması	Üniversitede yapılan araştırma çalışmaları sonucunda ortaya çıkan firmalar.	Teknolojiyi laboratuvarından piyasaya aktaran, fikri mülkiyet haklarını destekleyen ve bölge için istihdam yaratan bir ekonomide yeni girişimcilik faaliyetlerinde bulunulması.	Üniversite, sermayenin bir kısmına sahip olmasına rağmen, şirketin ticaretinden ve nihai satışından / halka arzından kendisine de gelir akışı yaratacaktır.
Patent ve Lisanslama	Üniversite içerisinde geliştirilen keşifler ve teknik bilgi üzerinde fikri mülkiyet haklarının	Fikri mülkiyetin korunması, üniversitenin bilgi katkısını belgelemekte ve bu belgenin sağladığı rekabet avantajı ile buluşun yeniliğinden yararlanabilecek uygun	Gelir akışı doğrudan lisans anlaşması ve devam eden telif hakkı yoluyla sağlanır. Fikri mülkiyet haklarının güvenliğini sağlamak dışarıya açılan girişimler oluşturmak

	güvence altına alınması.	endüstriyel ortaklara kontrollü bir şekilde aktarılması sağlanmaktadır.	için de temel sağlar. Ayrıca, üniversitenin bir araştırma çıktısı olarak endüstrinin dikkatini çeken bir 'vitrin' oluşturur.
Üniversite-sanayi iş birliği projeleri	Sanayi ile özel araştırma projeleri yürütmek; bu projelerin çoğu güçlü bir ticari odağa sahiptir.	Ortak araştırma çalışmaları, pratik sorunları çözerek iş performansını artırır ve sanayiye katkı sağlar. Böyle araştırmalar yürütmek, üniversite ve sanayi arasında gelecekte daha derin araştırma etkileşimlerine yol açabilecek daha güçlü sosyal ilişkilere de katkıda bulunur.	Sanayi ile ortak yürütülen araştırması sonucu elde edilen gelir akışı. Bununla birlikte, sözleşmelerle ilişkili dolaylı finansal destek (ekipman, insan kaynakları, fikri mülkiyet ve endüstriyel malzemeler gibi) üniversitenin araştırma kabiliyetini de geliştirir.
Sanayiye Yönelik Eğitimler	Sanayi firmalarında çalışanlara yönelik eğitimler verilmesi. Bu eğitimler işletme yönetimi düzeyindeki eğitimleri de içerebilir.	Güncel uygulamalar yoluyla ulusal veya bölgesel işgücünü desteklemek, bölgesel sanayiye ilişkin becerileri geliştirerek rekabet gücünün korunmasını sağlar.	Eğitim yoluyla sanayi kuruluşlarından gelir elde edilmesi ve dolaylı fayda olarak, ileride sanayi ile yapılması muhtemel girişimcilik faaliyetleri için bağlantıların oluşturulması.
Danışmanlık	Belli bir alanda yaşanan sorunları çözmek için dış kuruluşlara akademik uzmanlık satmak.	Kurumsal performansı artırabilecek kişiselleştirilmiş danışmanlık ve mentorluk sağlanması. Bu durum aynı zamanda üniversite ve endüstri arasında gelecekte daha fazla yararlanılabilecek bağlantılar geliştirebilir.	Danışmanlığı yürütmek için sanayi kuruluşlarından elde edilen gelirler. Dolaylı fayda olarak da, ileride sanayi ile yapılması muhtemel girişimcilik faaliyetleri için bağlantıların oluşturulması.
Hibeler	Temel araştırmalar için dış kaynaklardan geniş ölçekli bağışlar elde edilmesi.	Üniversitenin itibarını artırır ve bu durum da sanayi kurumlarını bölgeye çeker ve bu bölgede akademik girişimciliğin daha üst düzey (hard) türlerinin de ortaya çıkmasını sağlar.	Araştırma masraflarını dışarıdan finanse eden üniversite için mali fayda. Diğer girişimcilik faaliyetlerine yol açma ihtimalinden dolayı fayda (ör. Finanse edilen araştırmalardan patent başvurusu yapılabilir ve daha sonra bu patent bir lisans anlaşmasının veya şirketin temelini oluşturabilir).
Akademik Sonuçların Yayınlanması	Kitap, kitap bölümü veya makale yayınlanması	Üniversitenin itibarını artırır ve bu durum da sanayi kurumlarını bölgeye çeker ve bu bölgede akademik girişimciliğin daha üst düzey (hard) türlerinin de ortaya çıkmasını sağlar.	Dolaylı finansal etki olarak, üniversitenin itibarını artırır ve bu durum da sanayi kurumlarını bölgeye çeker (yayın yapılması üniversitenin kapasitesi konusunda sanayiye bildirimde bulunur ve bu durum da üniversite ile ortak araştırma ve lisanslama yapılması konusundaki ihtimali artırır).

Kalifiye mezunlar yetiştirmek	Lisans ve lisans sonrası programlar yoluyla yetenekli iş gücünün oluşturulması	Mevcut ve gelecekteki sanayi taleplerini karşılayabilen, bölgesel ve ulusal işgücü için uygun vasıflı mezunların yetiştirilmesi. Ulusal sanayinin üçlü sarmal modelinin bir parçası olarak ulusal sanayinin üniversite ile etkileşim halinde olma kapasitesini artırır.	Yeni ve ilgili programların oluşturulması öğrencileri üniversiteye çekerek, gelir oluşturur. Dolaylı fayda olarak da, mezun öğrenciler sanayide çalışırken üniversite ile bağları devam eder.
-------------------------------	--	---	---

Kaynak: Klofsten ve Jones-Evans, 2000; Louis ve diğerleri, 1989

1.6 AKADEMİK GİRİŞİMCİLERİN KARŞILAŞTIĞI ZORLUKLAR VE ENGELLER

Kirby (2006) gelişmiş bir ekonomide yer alan topluluklarda girişimci faaliyetlere doğru ilerlemenin gerekliliğinden söz ederken, üniversiteler hakkında örgütsel bir görüşe sahiptir ve girişimci kalkınmanın önündeki engelleri ortaya koymuştur. Hiyerarşik yapı ve çoklu onay gerektiren sistem; kontrol ihtiyacı; düzenlemelere aşırı bağlılık; muhafazakar örgüt kültürü; acil sonuç ihtiyacı; girişimci yetenek eksikliği ve uygun olmayan yöntemler bunlardan başlıcalarıdır. Clark (2004), değişimin temel özelliklerini vurgulayarak, üniversitelerin organizasyon yapısını teşvik ederek ve üniversitelerin uyumdaki rollerini ve çevresel dönüşümler üzerindeki esnekliklerini vurgulayarak girişimci üniversitelerin doğasını belirlemeye çalışmaktadır. Üretken olmayı ve girişimci faaliyetlerde bulunmayı amaçlayan bir üniversitenin uygun bir örgütsel yapı oluşturması ve tüm organizasyonun ve unsurlarının toplumla birlikte değişip gerekli adaptasyonları sağlamasının gerekli olduğuna inanmaktadır. Geleneksel yöntemlerin ve çerçevelerin pratik ve esnek yöntemlerle ikame edilmesi ve kuruluştaki tutum ve yönelimlerde değişiklik olasılığına izin verilmesi gerekmektedir. O'Shea ve diğerleri (2007) akademik girişimcilik alanında başarılı bir üniversite olarak Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'ne (MIT) yoğunlaşmıştır. Araştırma esnasında, spin-off şirketler konusunda altı araştırma alanı belirlenmiştir, bunlar: (1) akademik girişimcilerin kişisel özellikleri; (2) üniversitelerin kaynaklarının ve kapasitelerinin özellikleri; (3) üniversitelerin yapısı ve ticari politikalar (4) akademik girişimciliği etkileyen çevresel faktörler; (5) spin-off firmaların geliştirilmesi ve performansı; ve (6) spin-off firmaların bölgesel ve yerel ekonomi üzerindeki etkisi.

Jahangir ve diğerklerine göre (2014) üniversitenin mevzuatı, yapısı ve yönetişimi; girişimcilik ve iş eğitimi programları; üniversite-sanayi ilişkisi; hükümet politikaları ve düzenlemeleri; fikri mülkiyet kanunları ile üniversitenin eğitim ve araştırma yapısı üniversitelere ilişkin başlıca resmi kurumsal faktörlerdir. Öte yandan, ülkedeki akademik girişimciliğı etkileyen dört temel gayri resmi faktör şunlardır: (1) kuralları uygulama yöntemi; (2) politik düşünceler; (3) rol modeller ve akademik ödül sistemi; ve (4) akademisyenlerin girişimciliğı karşı tutumları.

Jahangir ve diğerkleri (2014) sistematik bir bakış açısını benimserken girişimci üniversiteleri incelemiş ve İran'daki girişimci üniversite için sistemik bir çerçeve düşünmüşlerdir. Bu bakış açısına göre, girişimci bir üniversite, özel girdileri (kaynaklar, mevzuatlar ve düzenlemeler, yapılar, misyonlar, girişimcilik yetenekleri, toplum, sanayi, hükümet ve pazar beklentileri), süreçleri (eğitim, araştırma, yönetsel süreçler, lojistik süreçler, ticarileştirme, seçim, fonlama ve finansal süreçler, ağ oluşturma faaliyetleri, etkileşim ve inovasyon) içeren dinamik bir sistemdir ve girişimcilik misyonunu yerine getirmek için tüm kaynaklarını ve yeteneklerini seferber etmeyi hedefler.

İkinci üniversite devriminden sonra akademik girişimcilik üzerine farklı çalışmalar yapıldığından, bazı araştırmacılar da girişimci üniversitenin doğasını belirlemeye çalışmıştır. Ancak, çeşitli görüş ve yaklaşımlar yazında bu alanda tutarsızlığa yol açmıştır. Bu sebeple, konuyla ilgili bütüncül ve dinamik bir yaklaşımın gerekliliğı hissedilir.

Yazında girişimci üniversite kavramına yapılan eleştiriler de mevcuttur. Subotzky (1999) üniversitelerin, “akademik kapitalizm” şeklinde tanımladığı bu süreçte, şirket yapısında bir kuruluş gibi kar odaklı çalışmasına eleştirilerde bulunmuştur. Gelişmiş ülkelerde gittikçe artan rekabet unsuru, araştırma ve eğitim gibi üniversitenin görevlerine bilim ve teknolojinin ticarileştirilmesini de eklemiştir. Üniversitelerin bu yeni görevlerine farklı bakış açılarından da eleştiriler gelmiştir.

Girişimci üniversite süreçlerinde karşılaşılan engellerden biri de bazı akademisyenlerin kendilerini girişimci değil eğitmen ve/veya araştırmacı olarak konumlandırıp geleneksel bir yaklaşım sergilemeleridir. Başka bir deyişle, akademik girişimciliğın karşısında engel olan geleneksel bakış açısı, bazı akademisyenlerin

eğitim veya araştırma görevini girişimcilikten öncelikli olarak ele alması ve girişimci çalışmalar yapmanın akademik görevlerini engelleyeceği düşüncesidir (Kirby,2006).

Akademisyenlerden ğretim ve araştırma görevlerinin dışında üniversitelerdeki birimlerin idari süreçlerini de yürütmeleri beklenmektedir (Gillespie ve diğerleri,2001).

Diğer beklenen görev ise akademisyenlerin kendi şirketlerini kurmaları, öğrencilerin girişimci olmasını sağlamaları ve onları bu alanda geliştirmeleridir (Kirby,2006). Beklenen bu çalışmalar akademik girişimcilik başlığı altında değerlendirilmektedir.

l sarmal modelindeki rolünü ve bölgesel / ulusal kalkınmaya katkıda bulunma misyonunu benimseyen bir niversiteye girişimci niversite denir. Etzkowitz ve diğerleri (2000) tarafından tanımlandığı üzere, bir girişimci niversite, bölgesel veya ulusal ekonomik performansın yanı sıra niversitenin ve fakültesinin finansal çıktısını artırmak amacıyla girişimci faaliyetlerde bulunan herhangi bir üniversitedir.

l sarmal modelinden önce, niversitenin geleneksel misyonu eğitim yoluyla bilgi transferine ve temel araştırmalar yoluyla bilginin ilerletilmesine odaklanmıştır. Girişimci niversiteler bu ikili ğretim ve araştırma misyonuyla birlikte ekonomik kalkınmaya katkıda bulunma misyonunu da benimser. Bir niversitenin bu hedefe ulaşmak için gerçekleştirebileceği girişimci faaliyetler, temel seviye faaliyetler (soft activities) ve ileri seviye faaliyetler (hard activities) yelpazesinde mevcuttur.

Temel seviye ve ileri seviye sınıflandırması, bireysel akademik faaliyetlerin algılanan girişimcilik gelişmişlik düzeyini ifade eder (Klofsten ve Jones-Evans, 2000). İleri seviye faaliyetler (patentleme, lisanslama ve şirket kurma gibi) genellikle olgun girişimci üniversitelerin daha somut ıktıları olarak algılanmaktadır(Klofsten ve Jones-Evans, 2000). İleri seviye faaliyetler, geleneksel akademisyenin rolüyle daha az uyumlu olma eğiliminde oldukları için genellikle doğası gereği daha girişimci olarak görülebilir (Louis ve diğerleri,1989). Daha temel seviyedeki girişimler (akademik yayımlar, hibelerden faydalanma ve sözleşmeli araştırmalar gibi) geleneksel akademik kültüre daha iyi uyum sağlamaktadır (Klofsten ve Jones-Evans, 2000; Louis ve diğerleri,1989) ve bazı durumlarda akademik topluluklar tarafından girişimci bir faaliyet olarak bile görülmeyebilir.

Araştırma teknik bilgisini ticarileştirme aşamasına aktarırken akademik girişimciler, akademik olmayan girişimcilerin karşılaştıkları zorlukların ötesinde zorluklar yaşayabilirler. Akademik girişimcilik süreci, akademisyenlerde iş tecrübesi ve ticari beceri gibi özelliklerin eksikliği nedeniyle engellenebilir. Öğretim elemanları araştırma alanında ustalıkla yenilik yapabilirler, ancak sadece bu beceri ticari bağlamdaki fırsatları belirlemek için yeterli olmayabilir (Lockett ve arkadaşları,2003).

Akademik bir girişimcinin araştırma alanı ve TTO'nun akademik girişimcinin ticarileştirme çabalarını ne ölçüde desteklediği, bu zorlukların büyüklüğünü doğrudan etkilemektedir. Zorluklar, finansman veya zaman eksikliğinden kaynaklanıyor olabilir. Akademik girişimciler, geleneksel olarak ticari olmayan bir ortam olan bir üniversitenin duvarlarının içinde kalmaları nedeniyle sosyal sermayeyi arttırmakta güçlük çekebilirler. Bu nedenle, akademik girişimciler bilimsel ağlardan ticari ağlara geçme yeteneğini geliştirmemiş olabilirler (Vohora ve arkadaşları,2004).

Jain ve arkadaşları (2009)araştırmaya dahil edilen akademisyenler tarafından bildirilen bazı zorluklardan bahsetmiştir. Bunlardan biri, bir bilim insanının patentleme ve lisanslama gibi görevler için zamana sahip olmamasıydı çünkü bu görevler bir akademik girişimcinin öğretim ve araştırma görevlerini yapamamasına sebep oluyordu. Başka bir endişe, TTO'larla imzalanan ve gizlilik anlaşmalarıyla da desteklenen, araştırmalardaki sonuçların yayımlanmasındaki gecikmelerle ilgiliydi. Diğer bir zorluk da, bilim insanlarının ürünlerini başarıya ulaştırmak için pazarın nasıl oluşturulacağını bilmemeleridir.

Proje yönetimi, iyi dokümantasyon, iyi tanımlanmış prosedürlere sahip olma ihtiyacı gibi ticari arayışın idari yönüyle ilgili endişeler de akademik girişimciler tarafından gündeme getirilmiştir. Jain ve arkadaşlarına (2009) göre, akademisyenlerin karma rol kimliğini benimsemeye karşılaştıkları güçlükler, bir uçta akademik odaklı bir benlik geliştirmek ve diğer tarafta ikincil bir ticari kişilik geliştirmek arasında çeşitli seviyelerde ortaya çıkmaktadır. Pragmatik olarak, bu ikilik akademik girişimcilerin daha büyük bir dizi faaliyet için zaman ve çaba ayırmalarını gerektirmektedir.

Normatif olarak, bu, uygun mesleki davranışı neyin oluşturduğu hakkında ikilemlere neden olur. İşlevsel olarak, yeni rolle daha ilgili yeni yeteneklerin ve becerilerin geliştirilmesini gerektirir. Örneğin, bildirilen bir zorluk, akademik

girişimcinin araştırma ve ğretim çabaları için gereken zamanla patent alma ve lisanslama için gereken zamanın çakışmasıdır. Diğer bir zorluk, sonuçların yayımlanmasındaki gecikmeyle ilgili engellerdir. Örneğin, TTO, akademik girişimcilerden patent korumasını sağlamak ve bilimsel bulguların konferanslarda erken ifşa edilmesini önlemek için buluşlarıyla ilgili gizliliklerini korumasını ister. Ayrıca, akademik faaliyetlerin yürütülmesi için finansal beceri veya piyasa yaratma yeteneği gibi ticarileştirme çabası için gerekli nitelikler ve beceriler gerekli olmayabilir (Jain ve arkadaşları, 2009). Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nde (MIT) yeni başlayan akademik girişimcilerin karşılaştığı temel zorlukların incelenmesi bir takım önemli sonuçlar ortaya koymuştur.

Bir sonuç, araştırmaya dayalı girişimlerin öncelikle ticarileştirme aşamasından önce teknoloji gelişiminin tamamlandığını göstermesi gerektiğidir. Bununla birlikte, akademik girişimciler araştırma aşamasında yıllar geçirir, bu nedenle bu durum, akademik girişimcilerin tipik yüksek teknoloji şirketleri gibi algılanması durumunda zorluklar oluşturabilir. Her aşama yeni başlayan akademik girişimcilerin farklı yerlere odaklanmasını gerektirir, bu nedenle araştırma tabanlı aşamadan teknoloji tabanlı aşamaya geçiş en büyük zorluktur. Ayrıca, bulgular aynı zamanda, yeni akademik girişimcilerin, açık bir girişim fırsatı belirleyemedikleri ve geçiş sürecinin gerekliliklerine göre kendilerini organize edemedikleri takdirde, araştırma temelli aşamada kaldıklarını göstermektedir (Lubynsky, 2013).

Akademik girişimlerin mevcut zorlukları, uluslararasılaşma konusundaki beceri eksiklikleri, yönetimsel deneyim ve becerilerin eksikliği ve uluslararasılaşma için yeterli kaynak eksikliği olarak sıralanmıştır. Teknolojik yenilikler uluslararası iş birliğinin maliyetini azalttığından, uluslararası faaliyetleri kolaylaştırır ve akademik girişimciler tarafından ulaşılacak bir hedef olarak küresel bir vizyon yaratır. Bu vizyon olmadan akademik girişimciler, büyük araştırma tabanlı deneyime sahip olmalarına rağmen yönetim deneyimine çok az sahip oldukları veya hiç sahip olmadıkları için uluslararası iş fırsatlarını tanıyamayabilirler ve bunlardan yararlanamayabilirler. Bununla birlikte, uluslararası faaliyetlerde bulunmak ve uluslararası pazarlar akademik girişimcilerin firmanın erken aşamasında ulaşamayabilecekleri uluslararası bir ağ bilgisi gerektirir. Ayrıca, küresel akademik girişimler zaman, para ve güvenilirlik gibi kaynak eksikliğiyle uğraşmak zorunda kalabilmektedir. Finansman

açısından, başlangıçta oluşan yüksek Ar-Ge harcamaları, özellikle ürün yaşam döngüsü kısa olduğunda sadece küçük bir iç piyasa tarafından dengelenmeyebilir (McDougall ve Oviatt,1996). Bu durum akademik girişimcilerin yabancı ortak çalışanlardan oluşan bir ağ geliştirmeleri ve akademik çalışmalara adanmış bir ortamda iken hem para hem de zaman gerektiren seyahatler yapmalarını gerektirebilir.

1.7 AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİNE KATKISI BAKIMINDAN ÜNİVERSİTELERİN ROLÜ VE GİRİŞİMCİ ÜNİVERSİTE KAVRAMI

Üniversite-sanayi bağlantıları günümüzde önemli bir faktör haline gelmişken günümüz bilgi ağ toplumunda, üniversitelerin kimliği değişmiştir. Üniversiteler kamusal alanın bir parçası olmaktan girişimci nitelikleri geliştirmek için uygun hale getirilen bir ortam olmaya başlamıştır (Slaughter ve Rhoades,2004).

Üniversitelerin toplumla bağlantısı olmadan, sadece bilim üretmesi artık anlamlı olmamakta ve dönemin toplumbilim anlayışı ile çelişmektedir. Toplumsal konularla iç içe olan, daha kaliteli toplumsal yaşam ve yeniliklere adapte olma gibi görevleri olduğunun bilincinde olan, dinamik ve esnek yapıda üniversiteler günümüzün şartlarında kabul görmektedir (Kuyumcu ve Erdoğan, 2008:246).

Bilgi temelli toplumda, üniversiteler giderek daha fazla sosyal ve ekonomik konularla ilgilenen kuruluşlar haline gelmiştir. Bunları yerine getirmek amacıyla üniversitelerde bir takım değişiklikler yaşanmıştır. İlk değişiklik, üniversitelerin geleneksel misyonu olan bilgiyi koruma ve iletme misyonuna araştırmalar yoluyla bilginin üretilmesi misyonunun eklenmesiyle başlamıştır. Sonrasında ikinci değişiklik de, ekonomik ve sosyal kalkınmayı öğretim ve araştırmaya ek olarak üçüncü misyon haline getirmek olmuştur (Etzkowitz, 2003). Bu da, üniversitenin, bilginin korunması ve iletilmesi misyonunun yıllar içinde değişerek bilginin üretilip kullanılmasına dönüştüğü anlamına gelmektedir. Ayrıca, sosyoekonomik gelişmeye katkıda bulunabilmek için, inovasyonun üçlü sarmalı olarak da adlandırılan üniversite, sanayi ve devlet etkileşim içinde çalışmalıdır. Bu durum, geçmişte farklı alanlarda yer aldığı için ekonomik rekabet ve teknolojik ilerlemenin zararına olan geleneksel, kurumsal, kültürel ve normatif bariyerlerin yıkılması demektir (Etzkowitz, 2003).

Audy'ye (2006) göre, kurumsal politikalar (teknoloji transferi, çıkar çatışmaları, şirketlerle araştırma projeleri vb. ile ilgili) ve yenilikçi ortamların geliştirilmesi (teknoloji transfer ofisleri, araştırma ofislerinde etik, teknoloji parkları, kuluçka makineleri, inovasyon ağları vb.) inovasyon ve girişimciliğe yönelik bir ortamın geliştirilmesi için koşullar yaratmak açısından önemlidir. Bu, daha yenilikçi ve girişimci olabilmek için, üniversitelerin daha önce çalışmaları arasında yer almayan çeşitli faaliyetleri de çalışma alanlarına dahil etmeleri gerektiği anlamına gelir.

Tablo 4:Üniversitelerdeki yenilikçilik ve girişimcilikle ilgili faaliyetler

Araştırmacı	Terim	Etkinlikler
Etzkowitz (1984)	Girişimci Üniversite	Araştırma sonuçlarının ticari kullanımı; araştırma sonuçlarından firmaların oluşturulması; dış finansman; sözleşmeler ve hibeler; ortak girişimler.
Doutriaux (1987)	Akademik Girişimcilik	Spinoff firmaların oluşturulması; startup şirketlerin oluşturulması; Danışmanlık firmaları; teknik hizmet firmaları; imalat firmaları
Louis, Blumenthal, Gluck, ve Stoto (1989)	Üniversitedeki Girişimci Etkinlikler	Dışarıdan fonlanan araştırma projeleriyle, büyük ölçekli bilimsel çalışmalarda bulunmak; üniversitenin dışından genellikle danışmanlık yoluyla ek gelir elde etmek; üniversitede araştırma yapmak için sanayinin desteğini almak; patent hakkı elde etmek veya ticari sır oluşturmak; araştırma sonuçlarına dayanarak şirket kurmak
Klofsten ve Jones-Evans (2000)	Akademik Girişimcilik	Danışmanlık; sözleşmeli araştırma; büyük ölçekteki bilim projeleri; dışarıya eğitim verme; test çalışmaları; patentleme/lisanslama; spin-off firmalar; satışlar.
Etzkowitz (2001)	Girişimci Üniversite	Kuluçka hizmetleri; spin-off oluşturma; start-up oluşturma; sanayi bağlantılı programlar; irtibat ofisleri; teknoloji transfer ofisleri; yayınlar (fikri mülkiyetin korunmasından sonra)
Chang ve diğerleri (2006)	Akademik İnovasyon	Patentleme; lisanslama; kuluçka start-up firmalar; spin-off firmalar; fikri mülkiyet ofisleri; teknoloji transfer ofisleri; teknoloji lisanslama ofisleri
Yokoyama (2006)	Girişimci Üniversite	Ticari işletmeler; danışmanlık; topluma hizmet faaliyetleri; burslar
Rothaermel ve diğerleri (2007)	Akademik Girişimcilik	Patentleme ve lisanslama; kuluçka yapısının oluşturulması; bilim parkları;

		üniversite spin-off firmalar; start-up firmalarda öz kaynak yatırımı
Guenther ve Wagner (2008)	Girişimci Üniversite	Kuluçka merkezleri; bilim parkları; teknoloji transfer ofisleri; girişimcilik eğitimi
Kirby ve diğerleri (2011)	Girişimci Üniversite	Büyük ölçekli bilim projelerine katılım; sözleşmeli araştırma; danışmanlık; patentleme/lisanslama; spin-off firmaların oluşturulması; dışarıya eğitim verme; iş birliği; yeni ürün geliştirme ve dağıtım
Philpott ve diğerleri (2011)	Girişimci Üniversite	Teknoloji parkının kurulması; spin-off firmalar; patentleme ve lisanslama; sözleşmeli araştırma; sanayiye yönelik eğitimler; danışmanlık; hibe destekleri; akademik sonuçların yayınlanması; yüksek oranda kalifiye mezunların yetiştirilmesi
Abreu ve Grinevich (2013)	Akademik Girişimcilik	Resmi ticari faaliyetler (lisanslama, spin-out firmalar); resmi olmayan ticari faaliyetler; danışmanlık işleri; sözleşmeli araştırma; ticari olmayan faaliyetler (tavsiye, kamuya açık dersler)
Mazdeh ve diğerleri (2013)	Üniversite Girişimciliği	Üniversite spin-off firmaları gibi üniversitede geliştirilen fikri mülkiyet haklarını kullanan şirketler; üniversite çalışanları tarafından kurulan şirketler; danışmanlık, uzmanlık alanında araştırma ve eğitim, bilim projeleri, patentleme/lisanslama, satış ve testler

Kaynak: Ortiz ve diğerleri, 2017

Yazına bakıldığında, Etzkowitz (1984) girişimci üniversitenin etkinliklerini açıkça belirten ilk araştırmacıdır. Bu etkinlikler araştırma sonuçlarından ticari fayda sağlama, araştırma sonuçlarından şirket kurulumu, dışarıdan fon sağlama, firma kurulması ile sonuçlanabilecek çalışmaların araştırma gruplarının oluşturulması, sözleşmeler ve hibeler olarak değerlendirilmiştir.

Bilimsel bilginin sanayiye aktarılmasının iki yolu vardır. Birinci yol, bilim insanları tarafından halka açık bir şekilde sunulan veya yazılan konferans bildirileri veya dergi makaleleridir. İkincisi de, patentleme, lisanslama, ortak araştırma ve özel firmalara danışmanlık yapma ve firma kurma gibi ticarileştirme faaliyetleridir. Kişilik, motivasyonla ilgili faktörler, ticari faaliyetlerde bulunma istekliliği, ülkenin genel ekonomik durumu ve yasal koşulları gibi faktörler bir akademik girişimcinin iş kurma kararının belirleyicileri olarak listelenebilir, üniversitenin geliştirme bölgelerinde yeni

şirketlerin ortaya çıkmasının sağlanmasının belirleyicisi üniversitenin kendi özellikleridir (Hesse,2014).

Üniversite tabanlı bir ticari faaliyetin temelleri, bir üniversitenin bilgi ve teknoloji altyapısı ile atılır. Bunun için gerekli araçlar büyük ölçüde öğretim ve araştırmanın kalitesi, iç düzenlemeler, sanayi ile iş birliği planları ve finansal kaynakları çekme yeteneği gibi diğer birçok faktöre bağlıdır. 1990'lardan sonra, bilgi ekonomisi sistemi içinde üniversitelerin rolü ile ilgili yeni beklentiler oluşmaya başlamıştır. Akademik girişimciliği içeren bir misyon, birçok üniversitenin sivil toplum kuruluşlarından veya kamu kuruluşlarından daha geniş bir fon kaynağı elde etmesini sağlamış ve daha sonra üniversiteler girişimci üniversiteler haline gelmiştir.

Dolayısıyla, üniversiteler ya sanayi ile etkileşime girerek ya da yeni firmaların kurulması gibi diğer ticarileştirme faaliyetlerini uygulayarak rekabet edebilirliğe ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmak için önemli bir konum kazanmıştır. Böylece, üniversiteler sanayi, hükümet, yenilik ve ekonomik ilerleme arasındaki etkileşimi içeren tutarlı bir sistemin bir parçası haline gelir.

Bununla birlikte, üniversitelerin büyümeye sadece ekonomik açıdan katkı yapan bir kurum olmadığı, daha önemli fonksiyonlarının da bulunduğu konusu topluma aktarılmalıdır. Aslında, üniversitelerin ekonomik ilerlemedeki katkıları yarattıkları sosyal faydanın topluma yansıtılmasıdır. Üniversitelerin toplumsal hayattaki etkinliğinin artırılması ve geliştirilmesi, üniversitelerin ortaya çıkardığı sosyal fayda açısından ele alındığında önemlidir. Bu sosyal faydanın bütünsel açıdan ele alınarak, kalkınma stratejileri kapsamında ele alınması üniversitelerin uzun vadeli toplumsal katkısını artıracaktır.

1.8 GİRİŞİMCİ ÜNİVERSİTENİN ÖZELLİKLERİ

Clark (2004) girişimci üniversitenin beş temel unsuru olduğunu ifade eder: Güçlü yönlendirme temeli, geniş gelişimsel çevre, çeşitli gelir kaynakları, desteklenen akademik çevre ve içselleştirilmiş girişimci kültür.

Guerrero ve diğerleri (2014) girişimci üniversitenin unsurlarını şu şekilde sıralamaktadır: Çevreye uyum becerisi ve hızı, çevredeki değişimlere hızla uyumsamayı kolaylaştıracak kurumsal ve yönetsel yapıda değişim, kurum içi ve dışı

ilişkileri düzenleyen yeni stratejiler, yeni girişimci etkinlikler yaratma ve bunu kurumun akademik niteliği ile bağdaştırma becerisi, hükümetten ve sektörden gelen çevresel baskılar, uygulamaya dönük girişimci öneriler.

Lendel (2010) girişimci üniversitenin yalnızca sanayi sektörüyle iş birliğine yönelen, para ve kaynak sağlamaya dönük girişimci etkinliklerde bulunan bir yapılanma olmadığını söyleyerek şu etmenleri de sıralar:

- › Sanayi sektörünün ihtiyaçlarını gören, öğrencileri start-up şirketler kurmaya cesaretlendiren ve bunun nasıl yapılacağını anlatan girişimcilik eğitimini tasarlayan,
- › Sanayi sektörüne danışmanlık yapan,
- › Üniversiteden sanayi sektörüne bilgi ve teknoloji transferi gerçekleştiren,
- › Spin-off şirket kurulmasına öncülük eden üniversite.

Bratainu ve Stanciu (2010) girişimci üniversitenin temel öğelerini risk almayı cesaretlendiren kurumsal kültür, esnek örgütsel yapı, uygulamaya dönük yeni stratejiler geliştirme, dış çevreyle stratejik ortaklıklar kurabilme şeklinde sıralamaktadır. Suciu ve Platis (2009) girişimci üniversitelerin, geleneksel yükseköğretim kurumlarından farklı olarak, risk alarak sanayi ile ortak çalışmalar yapan, bölgesel kalkınmaya katkıda bulunan, malzeme, insan ve nakit kaynaklarını uygun şekilde bir araya getiren kurumlar olduğunu belirterek girişimci üniversitelerin beş ana özelliğini vurgular:

1. Otonomi
2. İnovasyon
3. Risk alma
4. Proaktif davranma
5. Rekabetçi yapı

1.8.1 Otonomi

Üniversiteler, ülkedeki ulusal mevzuata göre oluşturulan özerk yükseköğretim kurumlarıdır. İster kamu ister özel sektörde olsun, üniversitelerin araştırma faaliyetlerine ve akademik alandaki tüm süreçlere ilişkin uygulanacak iç mevzuatları vardır.

Magna Charta Universitatum, 1986 yılında Bologna Üniversitesi tarafından 80 Avrupa Üniversitesine sunulan ve bu mevzuatın içeriğini oluşturmaya karar veren bir belgedir. Amacı, üniversite geleneğinin temel değerlerini oluşturmak ve Avrupa Üniversiteleri arasında güçlü bir iş birliği ilişkisini teşvik etmektir. Aynı fikir daha sonra, 1999 yılında 29 Avrupa Ülkesi tarafından yükseköğretim sisteminin derin bir yeniden yapılanma sürecini başlatan Bologna Deklarasyonu olarak bilinen yeni bir belge ile oluşturulmuştur.

Bu bağlamda üniversite şöyle ilan edilir:

- araştırma ve eğitim yoluyla kültür üreten ve aktaran özerk bir kurum ve
- siyasi veya ekonomik sebeplerden etkilenmeyen, ahlaki ve entelektüel açıdan bağımsız bir birim,
- gelecek nesillerin doğal çevre ve yaşamın gereksinimlerine saygı duymasını sağlamak için araştırma ve eğitim geliştirmeyi amaçlayan bir kurum.

1.8.2 İnovasyon

Üniversiteler, rekabetin yıldan yıla arttığı ilginç bir pazarda faaliyet göstermektedir. Bu kapsamda, birçok sıralama sistemi fakülteleri ve üniversiteleri kurumun yakın geleceğini kesinlikle etkileyen belirli kriterlere göre sınıflandırır. Bu nedenle üniversiteler yenilikçi olmalıdır. Değişimi kabul etmeleri ve pazarda daha iyi bir pozisyon alarak eğitim ve araştırmada yeni olanı yaratmaları gerekmektedir. Yenilikçilik, var olan şeyleri değiştirme yeteneğiyle bağlantılıdır. Eğitim sisteminde, yenilikçilik aşağıdakilerden bir veya birkaçında somutlaşır:

a) **Bilgi ve iletişim teknolojileri alanında yenilik:** Bu, gelişmiş üniversitelerle uyumluluk nedeniyle çok önemlidir ve iki yönü ifade eder:

- Öncelikle, bir kurum olarak üniversite bu teknolojileri kullanma ve yeniliklerinden faydalanma yükümlülüğüne sahiptir;
- ikincisi, üniversite öğretim yoluyla bu teknolojileri öğrencilerin eğitiminde kullanmalıdır;

b) **İnteraktif öğretim yöntemleri alanında yenilik:** Bu, yenilikçi bir girişimci üniversitenin sadece öğretimde bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmakla kalmayıp, geleneksel öğretimden vazgeçmesi ve proje tabanlı öğrenme veya probleme dayalı

öğrenme gibi yeni ve modern öğretim yöntemlerini kullanması gerektiği anlamına gelir.

c) **Yönetim faaliyetlerinde yenilik:** Bu, girişimci bir üniversitenin ilerleme fikrine açık olduğu ve eğitimde kalite ihtiyacını anladığı anlamına gelir. Bu nedenle, yenilik içeren akademik yönetim, kalite kültürünü destekleyen ve üniversitede bir kalite yönetim sistemi geliştirilmesi için prosedürler, standartlar ve kriterler geliştiren bir yönetimdir.

d) **İdari departmanlarda gerçekleşen küçük süreçler alanında yenilik:** Bu, herkesin işinden sorumlu olması ve bunu yapmanın daha iyi yollarını bulması gerektiği anlamına gelir; sekreterlik, muhasebe, insan kaynakları vb. alanlarındaki her küçük gelişim aslında küçük bir yeniliktir.

1.8.3 Risk Alma

Yeni ekonomide, üniversiteler de belirsiz bir ortamla karşı karşıyadır ve farklı risk koşullarında karar vermek zorundadır. Bu nedenle, girişimci üniversitenin akademik yönetimi de aynı zamanda bir risk yönetimidir.

Üniversiteler için ana risk faktörleri şunlardır:

İç ve dış rekabet: Aynı etkinlikleri diğer üniversitelerden daha iyi organize eden birçok üniversite bulunmaktadır. Girişimci bir üniversite, kendi süreçlerini geliştirmek için önlemler almak amacıyla kendisi ile diğer üniversiteler arasındaki boşluğu kabul edebilecek etkin bir üniversite olmalıdır.

Araştırma projesi alanında rekabet: Ulusal ve Avrupa fonları araştırma projeleri için tahsis edilir, ancak ihtiyaçlara veya proje sayısına göre asla yeterli değildir. Bu nedenle, bir girişimci üniversite her zaman araştırma alanında kazanamayacağını kabul eder ve gelecekteki seçimlerinde daha iyi bir değerlendirme için önerilerini geliştirmeye devam eder.

Öğretim elemanlarının seçiminde rekabet: İç süreçlere ve kriterlere bağlı olarak bir üniversite diğerinden daha yetkin akademik personele sahip olabilir.

Süreçlerdeki zorluklar (Çok fazla bürokrasi): Süreçler bazen çok zaman alır ve bu zaman zarfında tedarik edilmeye çalışılan ekipmanlar daha az faydalı hale gelir.

1.8.4 Proaktif Davranma

Girişimci bir üniversite, başarı faktörlerini sürekli genişleten sürdürülebilir bir kurum olmalıdır. Eğitim sistemindeki proaktiflik, üniversitelerin rekabete ilişkin kalıcı bir konumlandırma için stratejiler oluşturmalarına olanak tanır.

Müşteri öğrenci ya da şirket olsun, girişimci davranışları olan üniversite, müşterinin memnuniyetini sağlamak konusunda başarılı olur. Müşterinin beklentileri ve gereksinimleri iyi anlaşılmalıdır.

“Üniversite başarısı” proaktif stratejiler yaratma sürecinin son aşamasıdır. Başarının kendisi istikrarlı bir pozisyon değil, dinamik bir olgudur, başarıyı geliştirmekle meşgul olan üniversite girişimci bir üniversitedir.

1.8.5 Rekabetçi Yapı

Bir şirket üç ana yolla rekabet avantajı yaratabilir:

- daha düşük fiyat stratejisi uygulamak;
- müşterinin diğer maliyetleri azaltmasına yardımcı olmak;
- teklifi daha cazip hale getirmek için faydalar eklemek;

Girişimci bir üniversite de rekabetçi olmalıdır. Bunun için gerekli bileşenler şunlardır;

- üniversitelerde daha iyi organize edilmiş süreçler;
- öğretimde daha fazla kalite;
- daha prestijli diploma;
- daha cazip eğitim imkanları;
- daha çok tanınan akademik kadro ve misafir öğretim üyeleri vb;

Dolayısıyla, girişimci üniversiteler hızla değişen çevre koşulları içinde gelecekte de var olacak üniversitelerdir. Gelecekteki bu üniversiteler, ekonomik dinamizmi ve kaynak eksikliğini daha iyi yönetebilecek ve yeni fırsatları başarıyla değerlendirecektir.

Girişimci üniversiteler için fırsatlar şunlardır:

Küreselleşme Süreci: Yükseköğretim için küreselleşme öğrencinin tüm dünyaya yaygın sanal bir kütüphanede çalışabildiği, uzun mesafeden öğretim üyeleri ile iletişim kurabildiği ve küresel işgücü piyasası için kalifiye hale gelebildiği bir süreçtir. Aynı zamanda, küreselleşme bir ülke kültürünün bir bölgede genişletilebileceği anlamına gelir; bu nedenle üniversitelerin kültürel kimliğin korunmasında önemli bir rolü vardır.

Kitlesel Yükseköğretim Gelişimi: Büyük orandaki sınıf eksikliği, sınıfların aşırı dolması, kalifiye akademisyen eksikliği gibi sorunlarla yüz yüze kalan birçok üniversite henüz büyük ölçekteki bir eğitime hazırlıklı değildir. Bununla birlikte, yaşam boyu öğrenme süreci devam eden bir süreçtir ve zaten başlamıştır. Dolayısıyla modern üniversiteler bu talebe hızlı bir şekilde cevap vermeli ve yeni eğitim şekillerine uygun öğretim yöntemleri bulmalıdır.

Öğretim Maliyetleri: Öğretim programları gittikçe daha pahalı olmaktadır. Birçok genç, farklı bir şehirde eğitim ve yaşam maliyeti anlamına gelen yüksek öğrenim için ödeme yapamamaktadır. Alternatif bir seçenek, uzaktan eğitim olsa bile, bu sistem de ücretsiz değildir. Girişimci üniversiteler gelirleri ve kökenleri ne olursa olsun eğitim görebilme yetenekleri doğrultusunda tüm bireylere erişim sağlayacak stratejiler bulmak zorundadır.

Kamu Fonu: Kamu fonu, üniversitelerin aktif, esnek ve stratejik yönetimini kanıtlaması için bir fırsattır. Çoğu üniversite için kamu fonu en önemli finansal kaynaktır fakat kamu fonları yıldan yıla azalmaktadır. Modern üniversiteler bu tehdide uyum sağlamalı ve rekabetçi bir piyasada kendini yönetmek zorunda olan bir şirket gibi davranmalıdır. Bu nedenle, finansal kaynaklar için bir alternatif birçok üniversite tarafından zaten kullanılmaktadır: fonlar araştırma yoluyla sağlanır, aynı üniversite içinde diğer fakültelerle iş birliği yapılır.

Eğitim Programlarının Çeşitlendirilmesi: Yükseköğretimde etkinlik ve kalite güvencesi kriteri mevcut eğitim programının önemli bir parçasını oluşturur. Girişimci bir üniversite eğitim içeriklerinin çeşitlendirilmesini de içeren ve diğer üniversiteler ile ortak programlar oluşturan yatay bir program geliştirmelidir.

Sonuç olarak, girişimci bir üniversite, değişen bir çevreye direnebilen tek yapıdır. Yönetimi karmaşık bir yönetim türüdür ve birçok unsur içerir: risk yönetimi,

stratejik yönetim, kalite yönetimi ve değişim yönetimi. Özet olarak, girişimci üniversitenin özellikleri aşağıdaki başlıklar şeklinde gözlemlenebilir:

Davranış özellikleri

- Özerklik
- Yenilikçilik
- Risk alma
- Proaktiflik
- Rekabetçi agresiflik

Strateji özellikleri

- Esnek
- Uyarlanabilen
- Pazar odaklı
- Müşteri İlişkileri Yönetimi
- Küresel

İKİNCİ BÖLÜM

ÜNİVERSİTE – SANAYİ İŞ BİRLİĞİ EKSENİNDE TÜRKİYE’NİN MEVCUT DURUMU VE DESTEK MEKANİZMALARI

2.1 ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞ BİRLİĞİ

Üniversiteler artık toplumun bilgi üretim merkezi haline gelmeye başlamakta ve bu kapsamda üniversitelerin inovasyondaki rolleri daha çeşitli hale gelmektedir. Böyle bir rolün peşinde, üniversitelerin fakülte ve öğrencileri girişimci faaliyetlerde bulunmalarını destekleyen bir üniversite-sanayi iş birliği bağlamı oluşturmaları teşvik edilir. Son yıllarda bilginin ve teknolojinin üniversiteden sanayiye hızlandırılmış transferi akademisyenlere, endüstri liderlerine ve politika yapımcıların ilgisini fazlasıyla çekmektedir.

Bilgi ekonomisi döneminde, üniversiteler bir ülkenin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmak için inovasyon sisteminde hayati öneme sahiptir (Etzkowitz ve diğerleri, 2000), yetenekli insan sermayesi geliştirmek, bilgi ve teknolojiyi sanayiye aktarmak ve yeni işletmelerin kuluçkası olmak gibi işlevleri vardır (Lazzeroni ve Piccaluga,2003). Bu, bilgi ve teknoloji inovasyonundaki üniversite rollerinin daha çeşitli olma eğiliminde olduğunu göstermektedir (Godin ve Gingras, 2000). Bir üniversitenin geleneksel misyonları öğretim, araştırma ve endüstriye hizmettir. Araştırmacılar, üniversitelerin yeni bir amacının, ulusal ekonomik kalkınmaya katkıda bulunan ve araştırmanın ticari ve endüstriyel uygulaması ile finansal avantaj sağlayan girişimci üniversiteler olmak olduğunu iddia etmişlerdir (Etzkowitz ve diğerleri,2000).

Bununla birlikte, ortak araştırma yoluyla öğrenilen rutinlerin, üniversite araştırmalarının temel ve uzun vadeli doğası ile ilgili engelleri azalttığına ve ortaklar arasındaki araştırma yöntemlerine ve hedeflerine yönelik tutum farklılıklarının üstesinden gelmeye yardımcı olduğuna dair kanıtlar vardır. Bu, ittifakların verimli

olması için, uygun şekilde yapılandırılmaları ve yönetilmeleri gerekir. Ayrıca, iş birliğinin önündeki algılanan engeller, daha fazla etkileşim sıklığı ile azalma eğilimindedir. Ek olarak, bilişsel farklılıkların (mesela teknolojik bilgi) iş birliğini karmaşıktırdığını varsaymak yerine, bu tür farklılıkların pozitif potansiyelinin farkına varılmalıdır (Nooteboom ve diğerleri, 2007).

Araştırmacılar, üniversite-sanayi iş birliğinin ilk örneklerinin, 1800'lerde Avrupalı şirketlerin üniversitelerdeki araştırmacılarla ortak araştırmalar yapmalarıyla başladığını belirtirler. Amerika'da üniversite ve sanayi iş birliği, ikinci sanayi devrimi sonrası görülmüş ve ilk örneklerine 19 yy. sonunda Harvard ve MIT'de rastlanmaktadır (Etzkowitz ve Leydesdorff, 1998). Bununla birlikte, üniversite-sanayi iş birliğinin temelleri, 17. yy. İngiltere'sine kadar uzanmaktadır.

17. yy. başlarında Francis Bacon'ın önerisiyle oluşturulan "history of trades" programı, başlıca ürünlerin üretim aşamalarını ayrıntılı bir şekilde yazıldığı bir ürün kataloğu meydana getirmeyi amaçlamıştı. Bu şekilde, üreticiler bu bilgileri birbirinden öğrenebilir, ve daha da önemlisi bilim insanları, üretim aşamalarında rastlanan temel sorunlara çözüm bulabilirlerdi. Bacon'a göre bilim insanları, işin içine dahil edilirse bilimin gelişmesinde daha çok rol oynayacaklardı. Bu düşünce 17. yy.'ın ikinci yarısında akademik organizasyonlardan biri olan Royal Society of London'da ortaya konuldu. Royal Society of London, "history of trades" programını ortaya koymuş ve üniversite-sanayi ilişkilerinin ilk adımları ile İngiltere'de ortaya çıkan sanayi devriminin temellerini oluşturmuştur (Erdil ve diğerleri, 2013)

Üniversiteler kuruluş amaçları ile paralel olarak bilgi üretiminde tarih boyunca çok önemli rol oynamıştır. Bilginin üretimi ve topluma yayılması konusunda esas rolün sahibi olan üniversitelerin temel görevi 19. Yüzyıla kadar eğitim olarak bilinmiştir. Bunu takiben, eğitimin yanında araştırma çalışmaları da üniversitelerin üstlendiği rollere eklenmiştir. Bu birinci akademik devrim olarak adlandırılır. Sanayiye temel alan araştırmaların yaygınlaşması da ikinci akademik devrimin oluşmasına zemin hazırlar. Bu bağlamda üniversite-sanayi iş birliği kavramından da daha fazla bahsedilir (Leydesdorff ve Etzkowitz, 1998).

ABD üniversite-sanayi iş birliğindeki örnek uygulamalarının temelini ilk olarak 1853'de ve sonra 1857'de kongreye sunulan bir yasa taslağı ile atmıştır. Bu taslaklarda, klasik eğitime ek olarak sanayi ve tarım kuruluşlarının sahiplerine de

alanlarındaki uygulamaları içeren eğitimler verilmesi gündeme alınmıştır. Öneri kongreden geçtikten sonra Başkan Buchanan tarafından veto edilmiştir. 1862 yılında güncellenip tekrar oylamaya sunulmuş ve Abraham Lincoln tarafından onaylanmıştır. Yasa ile toprak satışı yoluyla elde edilen gelir üniversitelere hibe edilmiştir. 1914 yılında “Smith-Lever Yasası” kabul edilerek uygulamalı araştırma ve iş birliği çalışmaları farklı meslekleri de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Uygulama yoluyla arazi bağışı elde eden üniversitelere “land grant college” ünvanı verilmiştir. Bu uygulama sonrasında 1966’da deniz ve okyanus araştırmaları için “sea grant colleges”, 1985’de şehircilik araştırmaları için “urban grant colleges” ve 2003’de sürdürülebilir enerji araştırmaları için de “sun grant colleges” olarak yaygınlaştırıldı. Ayrıca, üniversitelerin bilimsel bilgilerinin ABD ekonomisi için kullanılması ile kayda değer iyileşmeler gözlemlenmesi ve bu alanlarda çalışanların niteliklerinin artırılması ile üniversite eğitim sistemlerinde de uygulamalı yöntemleri kapsayan değişiklikler olduğu ifade edilmektedir (Kiper, 2010).

ABD’nin yüksek teknoloji gelişmişlik düzeyi, üniversite-sanayi iş birliğinin öneminin erken farkına varmış olması ve güncellenen uygulama ve yasalar yoluyla işbirliği aşamalarını ve uygulamalarını iyileştirmesi sayesinde gerçekleşmiştir. Bu doğrultuda, inovasyonu diğer ülkelerden çok daha erken dönemde uygulamış ve üniversite-sanayi işbirliğinin getirilerinden olan inovatif ve yaratıcı uygulamaları ekonomisinin önemli bir unsuru haline getirmiştir.

ABD’nin bu başarısı araştırmalara da konu olmuş ve diğer ülkeler de bu başarıya etki eden kritik uygulamalar yoluyla üniversite-sanayi işbirliği konusunu gündeme almışlardır. 2007 yılında “Yenilikçi Amerika” adında bir rapor (The National Innovation Initiative Report, 2007) yayınlanmış ve bu raporda ABD’deki kurumların stratejisi gereği inovasyon yapmak konusunda yükümlülüğü bulunduğu ve bu durumun Amerika’nın yenilik ruhunu oluşturduğu belirtilmiştir (Kiper, 2010).

İkinci Dünya Savaşı üniversite-sanayi iş birliği açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Savaş döneminde yürütülen araştırmalar toplumun ilgisini ve güvenini kazanmış, savaştan sonra da büyük şirketler araştırmalara daha fazla fon ayırmaya başlamışlardır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında da, ülkelerin savunma stratejilerinin önemi artmış ve bu bağlamda yapılan projeler kamu fonları ile de desteklenerek askeri alanda yatırımlar yapılmıştır. Fakat bu desteklerin sadece askeri

alan ile sınırlı kalması inovasyon kavramının sivil alanlarda etkili olmamasına sebep olmuştur. Bu dönemde, teknolojik açıdan gelişme sağlanmaması ile diğer alanlarda yeni ürün ve hizmetlerin ortaya çıkmaması inovasyon modelinin yeterli olması için yeni düzenlemeler yapılması gerektiğini göstermiştir. 1970'lerin ikinci yarısından sonra üniversite-sanayi iş birliği açısından köklü değişiklikler yapılmıştır.

İnovasyon odaklı yapılan bu değişikliklerin ana unsurlarını ele aldığımızda, devlet, devlete bağlı kuruluşlar ve bu alandaki politikalar, finansal çevre, destek mekanizmaları, risk sermayesi vb. bileşenler görürüz. Bu yapıda bir inovasyon sistemini tüm bileşenleri ile oluşturmak ve bu bileşenler arasındaki etkileşimi sağlamak için koordinasyon ve iş birliği içinde hareket etmek şarttır. Bu yapının hedeflere ulaşması için ulusal düzeyde politika ve stratejiler belirlenmeli, sonuç ve çıktılarının doğru ölçülmesi için değerlendirme sistemlerinin geliştirilmesi de gereklidir.

Ulusal inovasyonun ana unsurlarına göz atacak olursak, gerekli düzenlemeleri yapacak hükümet, kuruluşlar ve uygulanan politikalar, finansal çevre, destekler, girişimcilik ekosistemine katkıda bulunan risk sermayesi vb. bileşenler görürüz. Bu bileşenleri oluştururken birbirleri ile etkileşim içinde sistemi beslemelerinin de sağlanması gerekir. Ulusal İnovasyon Sistemini doğru bir şekilde ölçebilmek ve ülkeleri kıyaslayabilmek için geliştirilen sistemler de mevcuttur. AB tarafından geliştirilen inovasyon karnesi de ulusal inovasyon sistemlerinin performansı konusunda önemli sonuçlar yayınlamaktadır.

2.2 ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞ BİRLİĞİ ARAYÜZLERİ VE ÖZELLİKLERİ

2.2.1 Döner Sermaye

Üniversite döner sermaye sisteminin kullanılması Türkiye'de üniversite-sanayi iş birliği çalışmaları için tercih edilen en yaygın ve eski mekanizmalardan biridir ve diğer ülkelerde de durum aynıdır (Kiper, 2010). Türkiye'deki üniversitelerde döner sermaye üzerinden yapılan çalışmalar için benzer süreçler uygulanmaktadır. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu 58 (k) maddesi gereğince üniversitelerde, Döner Sermaye İşletme Müdürlüğü üzerinden yapılan proje ve kanunda tanımlanan hizmetlerde tanınan hak ve muafiyetlerden yararlanmak için bir takım süreçler

yürütülmektedir. Bu süreçler üniversitelerdeki yönetmeliklerle düzenlenmekte ve belirtilen kanunlar çerçevesinde yönetilmektedir.

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi'nde belirtilen formlarda istenen belgelerin ilgili akademisyenin bağlı bulunduğu fakülte veya birimden alınan ve projeyi yürütmesinde sakınca olmadığına dair karar yazısı (Döner Sermaye hizmet alımı ve projelerinde birimler tarafından alınan uygunluk yazısı) ile birlikte birimlerinin en üst amirliği tarafından iletilmesi gerekmektedir. Proje başvuruları Rektörlük tarafından kurulan Proje Ön İnceleme Komisyonuna iletilmekte ve Komisyon kararları da son olarak Üniversite Yönetim Kuruluna sunulmaktadır. Üniversite Yönetim Kurulunca hak ve muafiyetlerden yararlanması uygun görülen projeler 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu 58 (k) maddesinde getirilen hak ve muafiyetlerden yararlanabilmektedir.

2.2.2 Teknoparklar

Yaygın olarak kabul edilen bir tanımları olmamasına rağmen teknoparklar için benzer birkaç tanım yaygın olarak kullanılmaktadır ve bunlar farklı ülkelerde çeşitli şekillerde ifade edilmektedir. Örneğin; İngiltere'de Science Park, ABD'de Araştırma Parkı, Fransa'da Tecnopôle, Japonya'da Teknopolis, Almanya'da Grunderzentrum (Ivarsson ve Gorschek, 2009:155-175), Türkiye'de ise Teknopark ve Teknokent isimleri kullanılmıştır.

Teknoparklar genellikle sürdürülebilir yenilik için fırsatlar yaratan (Lundquist, 2003) ve üniversiteler ve endüstriler arasında iş birliğini sağlayan şirketler arasındaki iş birliğini teşvik eden merkezler olarak anılır. Cambridge Üniversitesi'nin tanımına göre bilim parkları, büyük ve güçlü bir üniversitenin yanında yer alan, olağanüstü mimari yapılar şeklinde görünen ve içlerinde yüksek teknoloji kökenli şirketler veya araştırma ve geliştirme kuruluşlarının yer aldığı yaşam alanlarıdır.

Ayrıca bilim parkları yakındaki üniversitelerle derin ilişki içinde olan ve en uygun firmaları ve Ar-Ge kurumlarını bir araya getirerek bilimsel ve teknolojik gelişmeye katkıda bulunan kurumlar olarak tanımlanmaktadır. Kuruluşlar arası bilgi aktarımı ve kuruluşlar arası iletişim ağlarına dayanan firmaların hazmetme kapasitesi uzman kişiler tarafından artırılmaktadır.

Ekosistemdeki aktörleri bir araya getiren bilim parkları sayesinde, Teknoparklar, üniversite ve sektörler arasındaki iş birliğine olanak sağlamakta ve şirketler ve diğer bilimsel kurumlar arasında bilgi transferinin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır (Gülmez ve arkadaşları, 2016).

2.2.3 Teknoloji Transfer Ofisleri

Organizasyon yapısı açısından, bir üniversite içinde uzmanlaşmış bir teknoloji transfer ofisi (TTO) oluşturmak, sanayi ile ilişkilerin geliştirilmesinde etkilidir. Özel bir teknoloji transferi birimi, destek hizmetlerinde uzmanlaşmaya, özellikle de ortak arama, fikri mülkiyet yönetimi ve iş geliştirmeye olanak tanır. Bununla birlikte, küçük üniversiteler genellikle bu tür organizasyonel düzenlemeleri ve yatırımları etkili bir şekilde desteklemek için yeterli kaynak ve teknik becerilere sahip olmadığından, üniversitenin kaynak ve becerileri süreçlerin yönetiminde önem teşkil etmektedir.

Aynı zamanda, ayrı bir birimin farklı bölümlerdeki araştırmacılarla daha yakın ilişkileri sürdürmesi ve araştırmacıların buluşlar üretip bunları TTO'ya bildirmesini sağlamak için uygun teşvik mekanizmalarına sahip olması gerekir (Macho-Stadler ve diğerleri, 2007). TTO, akademik araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesine yönelik faaliyetleri verimli ve hızlı bir şekilde yürütür.

TTO, sektördeki bilimsel ve teknolojik birikimi ihtiyaç duyulan sektörlerin hizmetlerine sunarak ticari değer elde etmeye yönelik faaliyetlerde bulunmayı ve ortaya çıkan bu ticari değeri toplumsal fayda için dönüştürme sürecinde üniversite ve sanayi iş birliğini sağlamayı hedeflemektedir.

2.2.4 KOSGEB Destekleri

Türkiye’de girişimciliğin gelişimine katkıda bulunmak için hizmet veren başlıca kuruluşlardan biri KOSGEB’dir (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı). KOSGEB, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerinin faaliyetlerini desteklemek, rekabet edebilirliklerini ve düzeylerini arttırmak, sanayide bütünleşmeyi ekonomik gelişmelere uygun şekilde sağlamak hedefiyle 3624 sayılı Kanunla 20 Nisan 1990 tarihinde kurulmuştur. KOSGEB, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’na bağlı bir devlet

kurumu olup, tüzel kişiliğe sahiptir ve tüm çalışmalarında özel hukuk hükümlerine tabidir.

KOSGEB, bilgi ve teknoloji sağlama, mevcut teknolojilerin geliştirilmesi, girişimciliğin geliştirilmesi olarak üç temel faaliyette bulunmaktadır. Buna yönelik olarak da birçok destek hizmeti yürütmektedir. KOSGEB'in destek başlıkları aşağıdaki gibidir (KOSGEB).

- Girişimcilik Destekleri
- AR-GE, Teknolojik Üretim ve Yerleştirme Destekleri
- İşlem Geliştirme, Büyüme ve Uluslararasılaşma Destekleri
- KOBİ Finansman Destekleri
- İŞGEM/TEKMER Programı
- Laboratuvar Hizmetleri
- Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri

2.2.5 TÜBİTAK Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programları

Ülkemizin kalkınması için atılacak en önemli temellerden biri yüksek teknolojiye dayalı bir ekonomidir, dolayısıyla Ar-Ge projelerinin desteklenmesi ülke refahı için kritik önem taşımaktadır. Ar-Ge faaliyetleri ve desteklerinin sayıca ve etkinlik açısından geliştirilmesi için son yıllarda yapılan çalışmalar yoluyla bazı önlemler üretilmiştir. Bu kapsamda üniversite-sanayi iş birliğinin geliştirilmesi, üniversitelerdeki bilgi birikimi ve teknolojinin, inovatif bir ürüne veya sürece dönüştürülerek sanayi kuruluşlarının ve toplumun faydası için kullanılması, ülkemizin kalkınmasında öne çıkan hedefler arasındadır. Bu hedefin tüm kalkınma planları kapsamında üzerinde önemle durulmuştur.

TÜBİTAK tarafından sağlanan Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programlarının amacı, üniversitelerdeki bilgi birikimi ve teknolojinin, Türkiye'de yerleşik olan kuruluşların ihtiyaçları doğrultusunda, ürüne ya da sürece dönüştürmek ve sanayiye aktararak ticarileştirilmesine katkı sağlamaktır.

2.2.6 Kalkınma Ajansları

Kalkınma Ajansları, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör arasındaki koordinasyon ve iş birliğinin sağlanması ve bölgesel kaynakların doğru kullanımını sağlamak hedefiyle bölgedeki kamu ve sivil toplum aktörlerine mali ve teknik destek vermektedir. Bu kurumlar, sorumlu oldukları bölgenin öncelikli ihtiyaçlarına göre kalkınmayı teşvik edici destek programları yürütmektedir. Bu destek programları bölgesel ihtiyaç ve özelliklere göre değişiklik göstermektedir. Her ajansın internet sayfasından mali ve teknik desteklere ilişkin güncel duyuruları ve proje teklif çağruları takip edilebilir.

2.2.7 Avrupa Birliği Çerçeve Programları

Avrupa Birliği (AB) Çerçeve Programları Avrupa’da araştırma ve teknoloji geliştirme kapasitesini artırmak, böylece sosyal ve ekonomik kalkınmayı geliştirmek amacıyla 1984 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Çerçeve Programı doğrultusunda yürütülen projelerin Avrupa düzeyinde faaliyetlerin bütünleşmesine hedeflenen ölçüde katkıda bulunamadığı, Avrupa ülkelerinin ABD ve Japonya’nın bu alandaki seviyesinin oldukça gerisinde bulunmaya devam ettiği gözlemlenmiştir. Daha sonra, Mart 2000’de gerçekleştirilen Lizbon Zirvesi’nde araştırma politikasının gözden geçirilerek, inovasyona dayalı bir kalkınma stratejisinin uygulanmasına karar verilmiştir.

Esas amacı bilimsel ve teknolojik araştırma kapasitesini geliştirmek olan AB Çerçeve Programları dünyanın en büyük sivil Ar-Ge programıdır (Arıkan, 2020).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BÖLÜMÜ

3.1 PROBLEM

Günümüzde bilgi ekonomisinin bir sonucu olarak üniversiteler, birincil görevleri olan eğitim ve araştırma ile birlikte ticari bilgi yaratmaya daha fazla odaklanmaktadır. Üniversite-sanayi iş birliğine olan talebin artması, üniversitelerin teknoloji transferi yoluyla ekonomik kalkınmada yeni rolleri ve bilginin ticarileşmesi, “girişimci üniversite” ve “akademik girişimci” gibi kavramların ortaya çıkmasına neden olan başlıca faktörler arasındadır. Akademik girişimcilik aslında üniversitelerin ve sanayi ortaklarının bilimsel araştırma çıktılarının ticarileştirilmesine yönelik tüm çaba ve faaliyetleri kapsayan daha geniş bir kavramdır. Üniversiteler, özellikle eğitim ve araştırma misyonlarının ötesine geçen ve doğalarının girişimci bir yönünü vurgulayan bu misyonu takip ettikten sonra, bölgelerinin sosyo-ekonomik kalkınmasında önemli bir rol oynamaktadır (Guerrero ve diğerleri, 2014).

Bu nedenle akademik girişimcilik, araştırmacılar, politikacılar ve yetkililer arasında ana odak alanı haline gelmiştir (Salamzadeh ve diğerleri, 2013). Türkiye’de bu kavram yeni bir olgudur ve oluşum ve kurumsallaşmanın erken aşamalarında (Markovic ve diğerleri, 2012). Türkiye’de Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu, akademik girişimcilik faaliyetlerini desteklemekte ve çeşitli destek mekanizmaları aracılığıyla potansiyel akademik girişimcileri teşvik etmektedir. Ancak akademik girişimcilerin karşılaştığı birçok sorun vardır ve bu çalışma bu sorun ve engellere yönelik olası çözümleri tartışmayı amaçlamaktadır.

Bu alanda dünya çapında pek çok çalışma yapılmasına rağmen, her kurum benzersiz olduğundan ve eğitim sistemleri ülkeden ülkeye farklılık gösterdiğinden hepsi için tek bir standart çerçeve veya kılavuz oluşturmak mümkün değildir (Farsi ve diğerleri, 2014:). Girişimcilik ekosistemi için son derece önemli olduğu için Türkiye’deki mevcut durumu iyileştirmenin yollarını önermek istiyoruz. Bu amaca

ulaşmak için bir yandan hem akademik girişimciler hem de akademik girişimciliği destekleyen mekanizmalar bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Öte yandan, politika yapıcılara kurumsal bir yaklaşımın getirilmesi, mevcut sisteme uygulanacağı için en etkili yöntemdir.

3.2 ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Araştırmanın amacı akademik özyeterliliğin akademik girişimcilik niyetine etkisini ölçmek ve akademik girişimcilik faaliyetlerini kolaylaştırmak amacıyla oluşturulan üniversite-sanayi iş birliği destek mekanizmalarının değerlendirilmesidir. Araştırma sırasında yapılan nitel ve nicel çalışmalar ışığında 2 ayrı yöntem bir arada kullanılarak karma yöntem yaklaşımı benimsenmiştir. Karma yöntem. Araştırmacının çalışması kapsamında nitel ve nicel yöntem, yaklaşım ve kavramları bir arada kullanması olarak tanımlanır (Creswell, 2017). Karma yöntemle yapılan araştırmalar, farklı yöntemler yoluyla olayları bir bütün içerisinde sunma, analiz etme ve bir araya getirmeyi içerir. Bu konuda Davies (2000) bir çalışma kapsamında nitel ve nicel verileri bir araya getirmenin daha bütüncül bir anlayış oluşturarak araştırılan konunun farklı yönlerini ortaya koymayı sağladığını söylemektedir.

Belirlenen amaç doğrultusunda, nitel araştırma çalışması mülakat yöntemiyle yapılmış ve formda yer alan açık uçlu soruların üniversitelerde çalışan ve akademik girişimcilik faaliyetlerinde bulunmuş akademisyenlere sorulmasıyla gerçekleştirilmiştir. Yüz yüze görüşmeler sırasında ses kaydı ve çevrimiçi görüşmeler için video kaydı alınarak kayıtlar daha sonra metine aktarılmış ve analiz edilmiştir. Bu kapsamda 23 kişiyle mülakat yapılmıştır. Nitel ölçek ve açık uçlu sorular Murat Yalçıntaş, Cihan Çiftlikli Kaya ve Başar Kaya'nın "University-Industry Cooperation Interfaces in Turkey from Academicians' Perspective" başlıklı makalesinden esinlenilerek ve e-posta yoluyla izinler alınarak bu çalışmanın araştırmacıları tarafından geliştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu 17 sorudan oluşmaktadır. Yapılan görüşmeler katılımcılardan izin alınarak kaydedilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen veriler nitel veri analiz tekniklerinden "içerik analizi" yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

Nicel araştırma çalışması çevrimiçi formlar aracılığıyla üniversitelerde çalışan akademisyenlere iletilerek gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırma formunda toplam 4

bölüm bulunmaktadır. Çalışmada kullanılan akademik özyeterlilik anket ve ölçeği 13 sorudan oluşacak şekilde araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Bu bölümlerden bir tanesi olan “Akademik Girişimcilik Niyeti” çalışması için düzenlenen anket ve ölçekler Ufuk Gür’ün “Determinants Of Academic Entrepreneurship In Science And Engineering” başlıklı doktora tezinde kullandığı çalışmadan esinlenerek ve e-posta yoluyla izinler alınarak, yeniden adapte edilmiştir. Araştırmadan elde edilmesi hedeflenen veriler SPSS yoluyla analiz edilmiştir

3.3 SINIRLILIKLAR

1. Araştırma bulguları İzmir’deki farklı üniversitelerden akademik girişimcilik alanında çalışma yapmış öğretim elemanlarını kapsamaktadır. Bu alanda faaliyette bulunmuş akademisyen sayısı çok fazla olmamakla birlikte, araştırma kapsamına alınan akademisyenler araştırmada adı geçen destek mekanizmalarını kullananların tespit edilmesi ve bu şekilde çalışmaya konu olan akademisyenlerin yönlendirmesi ve tavsiyesi ile bulunmuştur. Araştırmanın bulguları benzer özelliklere sahip akademisyenlere genellenebilir.

2. Nitel ve nicel çalışmalar Covid 19 pandemi döneminde gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde nitel araştırma kapsamında yapılan mülakatlar, çevrimiçi görüşmeler ve sosyal mesafeye uyarak yapılan yüz yüze görüşmelerle kayıt altına alınmış ve pandemi şartları randevu olarak oluşturulan nitel çalışmanın sayısını ve niteliğini olumsuz etkilememiştir. Bununla birlikte, nicel araştırma yapılırken fiziki olarak basılan anket formları pandemi önlemlerinden dolayı tercih edilmemiş, bunun yerine anketlerin paylaşılması çevrimiçi anket linklerinin whatsapp grupları ve kişisel mesajlar yoluyla iletilmesi ile gerçekleştirilebilmiştir. Bu yolla paylaşılan linklerin ulaşılan kitlenin hepsi tarafından cevaplanmadığı tespit edilmiştir.

3.4 ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Çalışmanın evrenini akademisyenler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini akademik girişimcilik faaliyetlerinde bulunmuş veya bu konuda görev yapan ve bilgisi olan akademisyenler oluşturmaktadır. Akademisyenlerin seçiminde kolayda örnekleme metodu tercih edilmiştir. Kolayda örnekleme, evren içerisinden seçilecek

olan örneklemin araştırmacı tarafından herhangi bir kesiminin belirlenerek çalışmaya alındığı tesadüfi olmayan örnekleme çeşididir. Gelişigüzel örnekleme adı da verilen kolayda örnekleme yönteminde veriler evrenden en hızlı, en kolay ve en ekonomik şekilde toplanmaktadır (Haşıloğlu ve diğerleri, 2015). Bu çalışmada kolayda örnekleme yönteminin seçilmesinin sebepleri örneklemin ulaşılabilirliği ve zaman kısıtlamasının olmasıdır. Kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışmada akademisyenlere araştırma hakkında bilgi verilerek, 105 akademisyene akademik girişimcilik niyeti ve akademik özyeterlilik ölçeği uygulanmış ve nitel araştırma kapsamında da yine bu ankete katılan akademisyenlerden 23 tanesi ile açık uçlu sorular yoluyla mülakat yapılmıştır.

3.5 ARAşTIRMANIN MODELİ VE HİPOTEZİ

Akademik özyeterliliğin akademik girişimcilik niyetine etkisi ölçmek ve akademik girişimcilik faaliyetlerini kolaylaştırmak amacıyla oluşturulan ve üniversite-sanayi iş birliği destek mekanizmalarının değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada test edilecek olan ana hipotez şu şekildedir:

H1: Akademik özyeterlilik algısı akademik girişimcilik niyetini olumlu yönde etkiler.

Bu bağlamda, girişimcilik niyetinin ve akademik özyeterlilik algısının alt boyutları arasındaki ilişkiyi test edecek alt hipotezler de şu şekilde olmaktadır:

H1.1: Akademik özyetkinlik algısı akademisyenlerin temel düzeyde girişimcilik yapma niyetini olumlu yönde etkiler.

H1.2: Akademik özyetkinlik algısı akademisyenlerin ileri düzeyde girişimcilik yapma niyetini olumlu yönde etkiler.

H1.3: Akademik ağ algısı akademisyenlerin temel düzeyde girişimcilik yapma niyetini olumlu yönde etkiler.

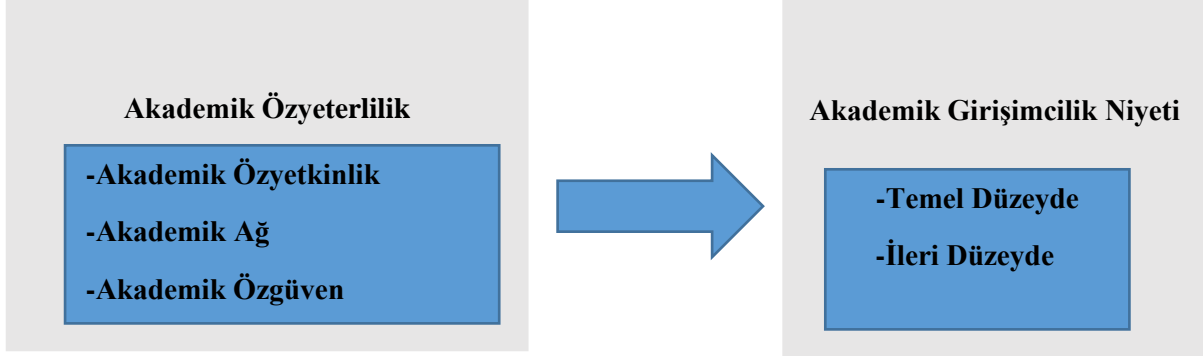
H1.4: Akademik ağ algısı akademisyenlerin ileri düzeyde girişimcilik yapma niyetini olumlu yönde etkiler.

H1.5: Akademik özgüven algısı akademisyenlerin temel düzeyde girişimcilik yapma niyetini olumlu yönde etkiler.

H1.6: Akademik özgüven algısı akademisyenlerin ileri düzeyde girişimcilik yapma niyetini olumlu yönde etkiler.

Bu kapsamda oluşturulan araştırma modeli aşağıda gösterilmektedir:

Şekil 1: Araştırma Modeli

3.6 AKADEMİK ÖZYETERLİLİĞİN AKADEMİK GİRİŞİMCİLİK NİYETİNE ETKİSİNE YÖNELİK BULGULAR

Nicel çalışmadan elde edilen veriler SPSS 11.0 paket programı kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Akademik özyeterlilik ve akademik girişimcilik niyeti ölçeği ile genel ve alt özelliklere ilişkin puanlar hesaplanmış ve bu analizler bu puanlamaya göre yapılmıştır.

3.6.1 Araştırmanın Örneklemine Yer Alan Akademisyenlerin Demografik Verileri

Araştırmaya katılan akademisyenlerin demografik özelliklerine(cinsiyet,yaş aralığı, üniversite, kıdem, unvan ve alan) ilişkin bulgular Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5: Araştırmanın Örneklemindeki Akademisyenlerin Demografik ve Alan Bilgilerinin Dağılımı

Demografik Değişkenler	Sayı	Oran
Cinsiyet		
Kadın	49	46,7
Erkek	56	53,3
Yaş Aralığı		
28-35	27	25,7
36-44	47	44,8
45+	31	29,5
Üniversite		
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	55	52,4
Dokuz Eylül Üniversitesi	14	13,3
Ege Üniversitesi	12	11,4
İzmir Ekonomi Üniversitesi	15	14,3
Yaşar Üniversitesi	9	8,6
Alan		
İktisadi ve İdari Bilimler	35	33,3
Mühendislik-Mimarlık	47	44,8
Sosyal ve Beşeri Bilimler	12	11,4
Tıp ve Sağlık Bilimleri	11	10,5
Akademik Ünvan		
Profesör	12	11,4
Doçent	28	26,7
Doktor Öğretim Üyesi	35	33,3
Öğretim Görevlisi	13	12,4
Araştırma Görevlisi	17	16,2
Kıdem		
1-5 Yıl	68	64,8
5-10 Yıl	34	32,4
11 yıl ve üstü	3	2,8

Tablo 5 incelendiğinde anket çalışmasına katılan 105 katılımcıdan 49'unun kadın 56'sının erkek olduğu görülmüştür. Cinsiyet açısından ele alındığında ankette dengeli bir dağılım bulunduğu söylenebilir. Alan bazında ankete katılan kişilerden 35 akademisyen iktisadi ve idari bilimler, 47 akademisyen mühendislik, 12 akademisyen sosyal ve beşeri bilimler, 11 akademisyen tıp ve sağlık bilimleri alanlarında çalışmaktadır. Bu bağlamda araştırmamız kapsamında da önem arz eden sosyal bilimler ve pozitif bilimler alanlarının da dengeli bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, anketimize katılan akademisyenlerden 12'si profesör, 28'i doçent, 35'i doktor öğretim üyesi, 13'ü öğretim görevlisi ve 17'si araştırma görevlisi ünvanlarına sahiptir. Kıdem durumları açısından değerlendirildiğinde de 1-5 yıl arası kıdeme sahip 68, 5-10 yıl arası kıdeme sahip 34, 11 yıl ve üstü kıdeme sahip 3 akademisyen bulunmaktadır.

3.6.2 Akademisyenlerin Akademik Girişimcilik Faaliyetlerinde Bulunup Bulunmadığına İlişkin Frekans Dağılımı

Tablo 6'ya bakıldığında araştırma kapsamında anket sorularını yanıtlayan 105 katılımcının farklı akademik girişimcilik faaliyetlerine ilişkin tecrübeleri ve geleceğe yönelik planları görülmektedir. Tablodaki verilere göre en fazla gerçekleştirilen akademik girişimcilik faaliyeti katılımcıların yüzde 86,7'si tarafından yapılan konferans, bilimsel etkinlik ve sosyal ağ oluşturma toplantılarına katılmak olmuştur. İkinci sıradaki akademik girişimcilik faaliyeti ise katılımcıların yüzde 83,8'i tarafından yapılan; kitap, kitap bölümü ve bilimsel makale yayınlamak gelir elde etmek (telif ücreti, Tübitak Yayın Teşvik desteği, BAP desteği vb.) olmuştur. En az katılımcı tarafından yapılan akademik girişimcilik faaliyetleri olarak da yüzde 13,3 katılımcı oranıyla Teknopark/TTO/TEKMER/Kuluçka Merkezi/İŞGEM gibi yapılar aracılığıyla kurulan bir şirketin sahibi/ortağı olmak ve yüzde 20 katılımcı oranıyla bir buluş ortaya çıkararak patent ve/veya lisanslama faaliyetlerinde bulunmak gibi bu araştırma kapsamında ileri düzey akademik girişimcilik faaliyeti olarak isimlendirilen şirket kurma ve patent başvurusu yapmak gibi faaliyetler görülmektedir.

Tablo 6: Akademik Girişimcilik Faaliyetleri

Lütfen aşağıdaki çalışmalarını gerçekleştirip gerçekleştirmediğinizi Evet/Hayır/Yakın zamanda planlıyorum olarak belirtiniz.	Evet	%	Hayır	%	Yakın zamanda planlıyorum	%	Toplam	%
1.Kamu/özel sektörde faaliyet gösteren kurumlara döner sermaye kapsamında danışmanlık hizmeti verdim.	52	49,5	33	33,4	20	19,0	105	100
2.Teknopark/TTO/TEKMER/Kuluçka Merkezi/İŞGEM gibi yapılar aracılığıyla kurulan bir şirketin sahibi/ortağı oldum.	14	13,3	73	69,5	18	17,1	105	100
3.Bir buluş ortaya çıkararak patent ve/veya lisanslama faaliyetlerinde bulundum.	21	20,0	73	69,5	11	10,5	105	100
4.Lisans ve lisansüstü eğitim faaliyetleri dışında ücret karşılığı toplumsal eğitim faaliyetlerinde bulundum.	42	40,0	53	50,5	10	9,5	105	100
5.Sanayi ile ortak yapılan projeler gerçekleştirdim.	47	44,8	41	39,0	17	16,2	105	100
6.Konferans, bilimsel etkinlik ve sosyal ağ oluşturma toplantılarına katıldım.	91	86,7	6	5,7	8	7,6	105	100
7.Kitap, kitap bölümü ve bilimsel makale yayınlayarak gelir elde ettim (Telif ücreti, Tübitak Yayın Teşvik desteği, BAP desteği vb.)	88	83,8	11	10,5	6	5,7	105	100
8.Üniversitede çalışmadan önce özel sektörde çalıştım.	59	56,2	45	42,9	1	1,0	105	100

3.6.3 Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizleri

Çalışmada kullanılan akademik özyeterlilik ve akademik girişimcilik niyetine ilişkin ölçekler aşağıda verilmiştir. Akademik özyeterlilik ölçeğine yönelik yapılan güvenilirlik ve geçerlilik analizleri de aşağıda yer almaktadır.

3.6.3.1 Akademik Özyeterlilik Ölçeğine Yönelik Analizler

Bu araştırma kapsamında geliştirilen akademik özyeterlilik ölçeğine ve alt boyutlarına ilişkin analizlerin sonuçları aşağıda verilmektedir. Akademik özyeterlilik ölçeğine ve alt boyutlarına (akademik özyeterlilik, akademik ağ, akademik özgüven) ilişkin kullanılan ifadelerde bu kavramlarla ilgili yapılan analiz göz önünde bulundurularak ölçek daha kapsayıcı bir kavram olan “akademik özyeterlilik” olarak isimlendirilmiştir.

Literatürde yeterlilik, yetenek, beceri ve yetkinlik gibi kavramların yakın anlamlarda kullanıldığı, yetenek, beceri ve yetkinlik kavramlarının birbirlerinin yerine kullanıldığı da görülmektedir. Turan (2015) yapmış olduğu kavram analizine göre, yetenek kavramının bütün kavramların özündeki temel kavram; becerinin yeteneğin

üstünde yer alan, geliştirilebilen özellikler; yetkinliğin de yetenek ve beceri kavramlarının birleşiminden oluştuğu; yeterlilik kavramının ise bahsedilen üç kavram için kapsayıcı kavram olduğunu belirtmiştir.

1. Güvenilirlik Analizi

Akademik özyeterlilik ölçeğine yönelik yapılan güvenilirlik analizi sonuçlarına bakıldığında 13 soruluk ölçeğin toplam güvenilirlik analizinin 0,95 olduğu, bu sonuca göre de ölçeğin oldukça yüksek güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir. Alfa katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği: $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise güvenilir değil, $0.40 \leq \alpha < 0.60$ güvenilirliği düşük, $0.60 \leq \alpha < 0.80$ oldukça güvenilir, $0.80 \leq \alpha < 0.100$ ölçek yüksek derecede güvenilir olduğu ifade edilir (Kayış, 2014: 405).

Cronbach Alpha Coefficient	Soru Sayısı
0,950	13

Tablo 7: Soru İstatistikleri

	Ortalama	Standart Sapma	N
1.Bilimsel alanımda gerekli olan bilgiye sahibim.	4,19	,822	105
2.Bilimsel alanımda kendimi donanımlı buluyorum.	4,21	,805	105
3.Bilimsel alanımla ilgili yeterliliğim konusunda çevremden olumlu geri bildirimler alırım.	4,37	,737	105
4.Bilimsel çalışmalarına yapılan atıfları yeterli bulurum.	3,73	1,022	105
5. Bilimsel alanımla ilgili yapılan bir proje/çalışmaya katkı sunabilmek için davet edilen biriyimdir.	4,17	,826	105
7.Özel ve/veya kamu sektöründen geniş bir çevreye sahibim.	3,65	1,000	105
8. Bilimsel alanımla ilgili bir proje/çalışma başlatsam bilimsel çevremi bu çalışmaya dahil edebilirim.	4,16	,878	105
9.Bilimsel alanımda sahip olduğum bilgiyi öğrencilerime aktarabilirim.	4,53	,748	105
10.Bilimsel alanımla ilgili yaptığım çalışmalarda karşılaştığım zorlukların üstesinden gelebilirim.	4,44	,733	105
11. Bilimsel alanımla ilgili hedeflediğim şeylere bağlı kalmak ve bu hedeflere ulaşmak benim için kolaydır.	4,19	,867	105
12. Bilimsel çalışmalarımınla ilgili karşıma çıkan beklenmedik olaylarla etkili bir şekilde başa çıkabilirim.	4,28	,803	105
13. Yeteneklerim sayesinde bilimsel çalışmalarımınla ilgili zorlukların üstesinden gelebilirim.	4,30	,798	105
14. Bilimsel alanımla ilgili güncel bilgileri sürekli takip eder ve alanımda uygulamam.	4,30	,774	105

Tablo 8: Maddelere ilişkin analizler

	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Madde Silindiğinde Cronbach Alfa
1.Bilimsel alanımda gerekli olan bilgiye sahibim.	50,34	62,747	,945
2.Bilimsel alanımda kendimi donanımlı buluyorum.	50,32	63,298	,945
3.Bilimsel alanımla ilgili yeterliliğim konusunda çevremden olumlu geri bildirimler alırım.	50,16	64,099	,945
4.Bilimsel çalışmalarımın yapılan atıfları yeterli bulurum.	50,80	62,912	,951
5. Bilimsel alanımla ilgili yapılan bir proje/çalışmaya katkı sunabilmek için davet edilen biriyimdir.	50,36	62,714	,945
7.Özel ve/veya kamu sektöründen geniş bir çevreye sahibim.	50,89	62,756	,950
8. Bilimsel alanımla ilgili bir proje/çalışma başlatsam bilimsel çevremi bu çalışmaya dahil edebilirim.	50,37	62,255	,945
9.Bilimsel alanımda sahip olduğum bilgiyi öğrencilerime aktarabilirim.	50,00	63,808	,945
10.Bilimsel alanımla ilgili yaptığım çalışmalarda karşılaştığım zorlukların üstesinden gelebilirim.	50,10	63,356	,944
11. Bilimsel alanımla ilgili hedeflediğim şeylere bağlı kalmak ve bu hedeflere ulaşmak benim için kolaydır.	50,34	62,439	,945
12. Bilimsel çalışmalarımın ilgili karşıma çıkan beklenmedik olaylarla etkili bir şekilde başa çıkabilirim.	50,26	62,981	,945
13. Yeteneklerim sayesinde bilimsel çalışmalarımın ilgili zorlukların üstesinden gelebilirim.	50,23	62,524	,943
14. Bilimsel alanımla ilgili güncel bilgileri sürekli takip eder ve alanımda uygulamam.	50,23	63,197	,944

2. Geçerlilik Analizi

Akademik özyeterliliğin boyutlarını belirleyebilmek amacıyla açıklayıcı faktör analizine bakıldığında KMO testinin anlamlılık değerinin 0,921 olduğu görüldüğünden faktörleşebildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu veriler göz önünde bulundurularak, akademik özyeterlilik ölçeği üç boyutta faktörleşecek şekilde (akademik özyeterlilik, akademik ağ, akademik özgüven) geliştirilmiştir.

Tablo 9: Proaktiflik KMO (Kaiser – Meyer – Olkin) ve Bartlett Testi

Proaktiflik		,921
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1396,045
	df	91
	Sig.	,000

Tablo 10: Toplam Varyans Oranı

1. Bilimsel alanımda gerekli olan bilgiye sahibim.	8,968	64,059	64,059	8,968	64,059	64,059	4,135	29,537	29,537
2. Bilimsel alanımda kendimi donanımlı buluyorum.	1,134	8,099	72,157	1,134	8,099	72,157	3,917	27,977	57,514
3. Bilimsel alanımla ilgili yeterliliğim konusunda çevremden olumlu geri bildirimler alırım.	,956	6,115	78,273	,956	6,115	78,273	2,906	20,758	78,273
4. Bilimsel çalışmalarımın yapılan atıfları yeterli bulurum.	,726	5,183	83,456						
5. Bilimsel alanımla ilgili yapılan bir proje/çalışmaya katkı sunabilmek için davet edilen biriyimdir.	,433	3,093	86,550						
7. Özel ve/veya kamu sektöründen geniş bir çevreye sahibim.	,397	2,834	89,383						
8. Bilimsel alanımla ilgili bir proje/çalışma başlatsam bilimsel çevremi bu çalışmaya dahil edebilirim.	,322	2,297	91,680						
9. Bilimsel alanımda sahip olduğum bilgiyi öğrencilerime aktarabilirim.	,277	1,980	93,660						
10. Bilimsel alanımla ilgili yaptığım çalışmalarda karşılaştığım zorlukların üstesinden gelebilirim.	,238	1,702	95,362						
11. Bilimsel alanımla ilgili hedeflediğim şeylere bağlı kalmak ve bu hedeflere ulaşmak benim için kolaydır.	,198	1,413	96,775						
12. Bilimsel çalışmalarımınla ilgili karşıma çıkan beklenmedik olaylarla etkili bir şekilde başa çıkabilirim.	,142	1,011	97,786						
13. Yeteneklerim sayesinde bilimsel çalışmalarımınla ilgili zorlukların üstesinden gelebilirim.	,117	,834	98,620						
14. Bilimsel alanımla ilgili güncel bilgileri sürekli takip eder ve alanımda uygulurum.	,104	,741	99,361						
Extraction Method: Principal Component Analysis.									

Tablo 11: Akademik Özyeterlilik Bileşenler Matrisi

Sorular	Bileşenler		
	1	2	3
1. Bilimsel alanımda gerekli olan bilgiye sahibim.		,808	
2. Bilimsel alanımda kendimi donanımlı buluyorum.		,799	
3. Bilimsel alanımla ilgili yeterliliğim konusunda çevremden olumlu geri bildirimler alırım.		,783	
4. Bilimsel çalışmalarına yapılan atıfları yeterli bulurum.			,494
5. Bilimsel alanımla ilgili yapılan bir proje/çalışmaya katkı sunabilmek için davet edilen biriyimdir.			,610
6. Bilimsel alanımla ilgili geniş bir bilimsel çevreye sahibim.			,734
7. Özel ve/veya kamu sektöründen geniş bir çevreye sahibim.			,797
8. Bilimsel alanımla ilgili bir proje/çalışma başlatsam bilimsel çevremi bu çalışmaya dahil edebilirim.			,573
9. Bilimsel alanımda sahip olduğum bilgiyi öğrencilerime aktarabilirim.		,745	
10. Bilimsel alanımla ilgili yaptığım çalışmalarda karşılaştığım zorlukların üstesinden gelebilirim.	,700		
11. Bilimsel alanımla ilgili hedeflediğim şeylere bağlı kalmak ve bu hedeflere ulaşmak benim için kolaydır.	,849		
12. Bilimsel çalışmalarım ile ilgili karşıma çıkan beklenmedik olaylarla etkili bir şekilde başa çıkabilirim.	,852		
13. Yeteneklerim sayesinde bilimsel çalışmalarım ile ilgili zorlukların üstesinden gelebilirim.	,796		
14. Bilimsel alanımla ilgili güncel bilgileri sürekli takip eder ve alanımda uygularım.		,544	

Extraction Method: Principal Component Analysis.
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

Akademik Özyeterlilik Ölçeği'ne ilişkin faktör yükleri 0,544 ile 0,852 arasında değişen ve 14 değişkenden oluşan üç faktörlü bir yapı oluşmuştur. Ölçek sorularına yönelik faktör yükleri incelendiğinde 10,11,12 ve 13 numaralı sorular birinci faktör altında; 1,2,3,9 ve 14 numaralı sorular bir ikinci faktör altında ve 4,5,6,7 ve 8 numaralı sorular ise üçüncü faktör altında birleştikleri görülmektedir. Söz konusu üç faktördeki sorular kendi aralarında değerlendirildiğinde birinci faktörün akademisyenlerin yaptıkları işlere yönelik özgüven algılarını oluşturduğu düşüncesiyle bu alt faktör "Akademik Özgüven" olarak adlandırılmıştır. İkinci

faktörde ise akademisyenlerin yaptıkları işlere yönelik yeterlilik algılarını vurgulayan sorular yer aldığından bu alt faktör ise “Akademik Özyeterlilik” olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin üçüncü alt boyutundaki sorular incelendiğinde, bu soruların akademisyenlerin yaptıkları işlerde çevreleri ve ağlarıyla ilgili etkileşimi kapsamaması nedeniyle bu faktör “Akademik Ağ” şeklinde adlandırılmıştır. Böylelikle araştırmacılar tarafından oluşturulan Akademik Özyeterlilik ölçeği Akademik Özgüven, Akademik Özyeterlilik ve Akademik Ağ olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır.

3.6.3.2 Akademik Girişimcilik Niyeti Ölçeğine Yönelik Analizler

Akademik girişimcilik niyeti ölçeğine yönelik yapılan güvenilirlik ve geçerlilik analizleri aşağıda yer almaktadır.

1. Güvenilirlik Analizi

Akademik girişimcilik niyeti ölçeğine yönelik yapılan Tablo 12’deki güvenilirlik analizi sonuçlarına bakıldığında 12 soruluk ölçeğin toplam güvenilirlik analizinin 0,87 olduğu, bu sonuca göre de ölçeğin oldukça iyi güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir. Alfa katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği: $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise güvenilir değil, $0.40 \leq \alpha < 0.60$ güvenilirliği düşük, $0.60 \leq \alpha < 0.80$ oldukça güvenilir, $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ölçek yüksek derecede güvenilir olduğu ifade edilir (Kayış, 2014: 405). Bu durum katılımcıların ifadeleri değerlendirmede tutarlı olduklarını göstermektedir. Maddelere ilişkin analizleri gösteren tablo 12’ye bakıldığında ise elde edilen sonuçlara göre anket içeriğinden bir madde çıkarılmasına gerek görülmemiştir.

Tablo 12: Güvenilirlik Analizi

Cronbach Alpha Coefficient	Soru Sayısı
0,873	12

Tablo 13: Maddelere İlişkin Analizler

Sorular	Madde Silindiğinde Ölçek Ortalaması	Madde Silindiğinde Ölçek Varyansı	Madde Silindiğinde Cronbach Alfa
1.Araştırmalara dayanan fakat üniversiteden bağımsız bir şirketin kuruluşunda yer almak.	39,68	51,471	,869
2.Üniversitemde gerçekleştirdiğim araştırmalara dayanan üniversite çıkışlı bir şirketin (spin-off) kuruluşunda yer almak (Teknopark, TEKMER vb.)	39,18	48,053	,852
3.Kendi araştırmalarım, geliştirdiğim fikir ya da geliştirdiğim teknolojiye dayanan üniversite çıkışlı bir şirketin kurucusu olmak.	39,30	49,114	,855
4.Üniversitemde gerçekleştirdiğim bir araştırmanın sonuçlarından oluşan bir patent için başvuru yapmak.	39,33	50,282	,867
5.Geliştirdiğim bir teknolojinin, bilginin, ya da çözümün sanayide/sectörde lisanslanmasını sağlamak.	39,48	49,963	,863
6.Diğer fikri mülki haklar sahibi olmak. (telif hakları, marka)	39,72	53,163	,881
7.Sanayi ile araştırma iş birliği projeleri gerçekleştirmek.	38,53	49,501	,855
8.Sanayiye danışmanlık aktiviteleri gerçekleştirmek.	38,25	48,477	,857
9.Oluşturduğum sanayi/sectörel çözümlere, bilimsel gelişmelere yönelik kaynak yayınlamak (kitap, makale, blog yazısı).	37,93	52,313	,866
10.Öğrencim olan uygulamalı araştırmacıların sanayi/sectörde uygun işlere yerleştirilmesinde yardımcı olmak.	37,94	51,554	,864
11.Alanımla ilgili konferanslara/bilimsel toplantılara/ürün ve teknoloji toplantılarına katılmak.	37,65	53,327	,866
12.Sanayi/sectöre yönelik eğitimlik yapmak ve/veya seminer gerçekleştirmek.	37,94	50,285	,863

2. Geçerlilik Analizi

Akademik girişimcilik niyetinin boyutlarını belirleyebilmek amacıyla açıklayıcı faktör analizine bakıldığında KMO testinin anlamlılık değerinin 0,799 olduğu görüldüğünden faktörleşebildiği sonucuna ulaşılmıştır. Akademik girişimcilik niyeti ölçeğinin orijinal halinde (Gür, 2017) iki boyutta tanımlanan (hard level-soft level) bu çalışmada da ileri ve temel düzey olarak isimlendirilen iki boyutta faktörleştiği görülmektedir. Bu araştırmada da özdeğeri 1'in üzerinde olan 2 boyut ve toplam açıklayıcı varyansı yüzde 62,50 olan bir ölçek olduğu görülmektedir. Ölçek komponent matrisi olarak varimaks rotasyonu kullanılmıştır. Varimaks rotasyonuna göre bakıldığında, faktör yüklerinin orijinal ölçekte olduğu gibi temel düzey ve ileri düzey sorularına göre dağıldığı görülmektedir. Dolayısıyla, bu açıdan da akademik girişimcilik niyetinin yapı geçerliliği açısından yüksek bir ölçek olduğu söylenebilir.

Tablo 14: Proaktiflik KMO (Kaiser – Meyer – Olkin) ve Bartlett Testi

Proaktiflik		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,799
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	739,148
	df	66
	Sig.	,000

12 değişkenin faktör analizine uygun olup olmadığının belirlenmesi için öncelikle Kaiser-Meier-Olkin (KMO) testi sonuçlarına bakılmıştır. KMO test değeri 0,799 olarak bulunduğundan, araştırma değişkenlerinin faktör analizine uygun oldukları tespit edilmiştir. İkinci olarak da korelasyon matrisinin birim matris olup olmadığını belirlemek için Bartlett testi sonuçlarına bakılmıştır. Bartlett hipotez testi sonuçlarına göre de $p=0,000<0,05$ olduğundan, korelasyon matrisi birim matris değildir ve faktör analizi araştırma değişkenleri için uygundur sonucu elde edilmiştir. Bu kapsamda ayrıca örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu ve normal dağılım gösterdiği değerlendirilmiştir.

Tablo 15: Toplam Varyans Oranı

Bileşen	Başlıca Özdeğer			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Toplam	% Varyans	Kümülatif %	Toplam	Varyans	Kümülatif %	Toplam	Varyans	Kümülatif
1	5,275	43,962	43,962	5,275	43,962	43,962	4,009	33,411	33,411
2	2,226	18,547	62,509	2,226	18,547	62,509	3,492	29,098	62,509

Tablo 16: Akademik Girişimcilik Niyeti Bileşenler Matrisi

Sorular	1	2
1.Araştırmalara dayanan fakat üniversiteden bağımsız bir şirketin kuruluşunda yer almak.		,660
2.Üniversitemde gerçekleştirdiğim araştırmalara dayanan üniversite çıkışlı bir şirketin (spin-off) kuruluşunda yer almak (Teknopark, TEKMER vb.)		,779
3.Kendi araştırmalarım, geliştirdiğim fikir ya da geliştirdiğim teknolojiye dayanan üniversite çıkışlı bir şirketin kurucusu olmak.		,723
4.Üniversitemde gerçekleştirdiğim bir araştırmanın sonuçlarından oluşan bir patent için başvuru yapmak.		,747
5.Geliştirdiğim bir teknolojinin, bilginin, ya da çözümün sanayide/ sektörde lisanslanmasını sağlamak.		,734

6.Diğer fikri mülki haklar sahibi olmak. (telif hakları, marka)		,704
7.Sanayi ile araştırma iş birliği projeleri gerçekleştirmek.	,616	
8.Sanayiye danışmanlık aktiviteleri gerçekleştirmek.	,819	
9.Oluşturduğum sanayi/sektörel çözümlere, bilimsel gelişmelere yönelik kaynak yayınlamak (kitap, makale, blog yazısı).	,790	
10.Öğrencim olan uygulamalı araştırmacıların sanayi/sektörde uygun işlere yerleştirilmesinde yardımcı olmak.	,867	
11.Alanımla ilgili konferanslara/bilimsel toplantılara/ürün ve teknoloji toplantılarına katılmak.	,709	
12.Sanayi/sektöre yönelik eğitimlik yapmak ve/veya seminer gerçekleştirmek.	,854	

Akademik Girişimcilik Niyeti Ölçeği'ne ilişkin faktör yükleri 0,616 ile 0,867 arasında değişen ve 12 değişkenden oluşan iki faktörlü bir yapı oluşmuştur. 0,799 çıkan KMO istatistiği ölçeğin faktör analizi yapılması için uygun olduğunu göstermektedir.

3.6.4 Korelasyon ve Regresyon Analizleri

Tablo 17'ye göre regresyon analizlerinin akademik özyeterliliğin alt boyutları olan akademik özyeterlilik, akademik ağ ve akademik özgüvenin her bir kat sayısının niyet üzerinde etkili olup olmadığına yönelik analizlere ilişkin sonuçlar şöyledir:

Tablo 17: Korelasyon Analizi

Korelasyonlar								
		İleri Düzye	Temel Düzye	Akd. Özyetkimlik	Akad. Ağ	Akad Özgüven	Akademik Özyeterlilik	Akd.Girş. Niyeti
İleriDüzye	Pearson Correlation	1	,418**	,113	,178	,152	,162	,852**
	Sig. (2-tailed)		,000	,251	,069	,122	,099	,000
	N	105	105	105	105	105	105	105
TemelDüzye	Pearson Correlation	,418**	1	,215*	,384**	,354**	,350**	,831**
	Sig. (2-tailed)	,000		,027	,000	,000	,000	,000
	N	105	105	105	105	105	105	105
Akd Özyetkimlik	Pearson Correlation	,113	,215*	1	,776**	,750**	,912**	,193*
	Sig. (2-tailed)	,251	,027		,000	,000	,000	,048
	N	105	105	105	105	105	105	105
AkadAğ	Pearson Correlation	,178	,384**	,776**	1	,768**	,926**	,330**

	Sig. (2-tailed)	,069	,000	,000		,000	,000	,001
	N	105	105	105	105	105	105	105
AkadÖzgüven	Pearson Correlation	,152	,354**	,750**	,768**	1	,916**	,297**
	Sig. (2-tailed)	,122	,000	,000	,000		,000	,002
	N	105	105	105	105	105	105	105
Akademik Özyeterlilik	Pearson Correlation	,162	,350**	,912**	,926**	,916**	1	,300**
	Sig. (2-tailed)	,099	,000	,000	,000	,000		,002
	N	105	105	105	105	105	105	105
Akd.Girş.Niyeti	Pearson Correlation	,852**	,831**	,193*	,330**	,297**	,300**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,048	,001	,002	,002	
	N	105	105	105	105	105	105	105

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tabloya göre toplam akademik özyeterlilik düzeyi ile toplam akademik girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiye baktığımızda toplam akademik girişimcilik niyeti ile toplam akademik özyeterlilik arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. (R=.30; p<.05) Böylece H1: akademik özyeterlilik akademik girişimcilik niyetini pozitif yönde etkiler hipotezinin analizi yapılmış ve hipotez doğrulanmıştır.

Tablo 18: Analizin Özeti

R	R ²	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
				R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
,300 ^a	,090	,081	,61640	,090	10,220	1	103	,002

a. Predictors: (Constant), TotalYetkinlik

Tablo 19: Anova Testi Sonuçları

Model	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Önem
Regression	3,883	1	3,883	10,220	,002 ^b
Residual	39,135	103	,380		
Toplam	43,018	104			

a. Dependent Variable: TotalNiyet

b. Predictors: (Constant), TotalYetkinlik

Tablo 20: Katsayıların Analizi

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
	(Constant)	2,301	,387		5,947	,000
	TotalYetkinlik	,291	,091	,300	3,197	,002

Tablo 21: Anova Testi Sonuçları

Model		Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Önem
	Regression	5,678	3	1,893	5,120	,002 ^b
	Residual	37,339	101	,370		
	Toplam	43,018	104			

Tablo 22: Katsayılar

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	2,520	,396		6,367	,000
	Akademik Özyeterlilik	-,220	,150	-,233	-1,464	,146
	Akademik Ağ	,311	,141	,362	2,207	,030
	Akademik Özgüven	,168	,136	,193	1,235	,220

a. Dependent Variable: TotalNiyet

Tablo 22'ye göre akademik özyeterliliğin alt boyutları ile ileri düzeyde akademik girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bununla birlikte akademik özyeterliliğin alt boyutları ile temel düzeyde akademik girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Toplam akademik özyeterlilik düzeyi ise toplam akademik girişimcilik niyetini anlamlı ölçüde etkilemektedir.

Akademik özyeterliliğin alt boyutlarına baktığımızda akademik özyeterlilik alt boyutu akademik girişimcilik niyetini negatif yönde etkilerken alt boyutlar içinde en güçlü ilişki akademik girişimcilik niyeti ile akademik ağ arasında görülmektedir.

3.6.5 Akademik Özyeterlilik Alt Boyutlarının İleri Düzey Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi

Tablo 23: Analizin Özeti

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
	,187 ^a	,035	,006	,78400	,035	1,225	3	101	,305

a. Predictors: (Constant), AkadÖzgüven, AkadÖzyeterlilik, AkadAğ

Tablo 24: Anova Testi Sonuçları

Model	Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Önem
Regression	2,259	3	,753	1,225	,305 ^b
Residual	62,081	101	,615		
Toplam	64,340	104			

a. Dependent Variable: İleriDüzey
b. Predictors: (Constant), AkadÖzgüven, AkadÖzyeterlilik, AkadAğ

Tablo 25: Katsayıların Analizi

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	2,142	,510		4,198	,000
	Akademik Özyeterlilik	-,105	,194	-,091	-,541	,589
	Akademik Ağ	,204	,181	,194	1,123	,264
	Akademik Özgüven	,075	,176	,071	,428	,669

a. Dependent Variable: İleriDüzey

Akademik özyeterlilik alt boyutlarının (akademik özyetkinlik, akademik ağ ve akademik özgüven) her birinin akademik girişimcilik niyetinin alt boyutlarından biri olan ileri düzeyde akademik girişimciliğe anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmektedir.

3.6.6 Akademik Özyeterlilik Alt Boyutlarının Temel Düzey Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi

Tablo 26: Analizin Özeti

Model Summary									
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
	,434 ^a	,188	,164	,67754	,188	7,802	3	101	,000

a. Predictors: (Constant), AkadÖzgüven, AkadÖzyeterlilik, AkadAğ

Tablo 27: Anova Testi Sonuçları

Model		Kareler Toplamı	Df	Ortalama Kare	F	Önem
	Regression	10,745	3	3,582	7,802	,000 ^b
	Residual	46,365	101	,459		
	Toplam	57,110	104			

a. Dependent Variable: TemelDüzey

b. Predictors: (Constant), AkadÖzgüven, AkadÖzyeterlilik, AkadAğ

Tablo 28: Katsayıların Analizi

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
	(Constant)	2,897	,441		6,570	,000
	Akademik Özyetkinlik	,335	,168	,308	2,001	,048
	Akademik Ağ	,417	,157	,423	2,662	,009
	Akademik Özgüven	,262	,152	,260	1,721	,088
a. Dependent Variable: TemelDüzye						

Akademik özyeterlilik alt boyutlarının (akademik özyetkinlik, akademik ağ ve akademik özgüven) her birinin akademik girişimcilik niyetinin alt boyutlarından biri olan temel düzeyde akademik girişimciliğe anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Tablo 29: Betimsel Analizler

		N	Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
						Lower Bound	Upper Bound		
İleri Düzey	SBB	12	2,5694	,58800	,16974	2,1958	2,9430	2,00	3,67
	İİB	35	2,4810	,77835	,13157	2,2136	2,7483	1,00	5,00
	Tıpve Sağlık Bil.	11	3,0455	1,03304	,31147	2,3514	3,7395	1,17	4,67
	Mühendislik Mimarlık	47	3,0816	,67107	,09788	2,8845	3,2786	1,50	5,00
	Toplam	105	2,8190	,78654	,07676	2,6668	2,9713	1,00	5,00
Temel Düzey	SBB	12	4,3889	,75322	,21744	3,9103	4,8675	2,33	5,00
	İİB	35	4,0714	,81978	,13857	3,7898	4,3530	1,17	5,00
	Tıp ve Sağlık Bil.	11	4,2121	1,01951	,30739	3,5272	4,8970	1,67	5,00
	Mühendislik Mimarlık	47	4,3014	,59348	,08657	4,1272	4,4757	2,33	5,00
	Toplam	105	4,2254	,74104	,07232	4,0820	4,3688	1,17	5,00

3.6.7 Anova ve T Testleri

Akademik girişimcilik niyet puanlarının alana göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik yapılan analizlere baktığımızda farklılaşmanın anlamlı olduğu, en yüksek girişimcilikte bulunma niyetinin Mühendislik ve Mimarlık alanında olduğu görülmektedir.

Tablo 30: Alanlara Göre Akademik Girişimcilik Niyetinin Alt Boyutları Anova Testi Sonuçları

Akademik Girişimcilik Niyeti Alt Boyutları	Alan	Mean	S.E	F	Sig.	Post-Hoc
İleri Düzey	SBB	2,5694	,16974			
	İİB	2,4810	,13157			
	Tıp ve Sağlık Bilimleri	3,0455	,31147			
	Mühendislik-Mimarlık	3,0816	,09788	5,16	,002	Mühendislik-Mimarlık/İİBF
	Toplam	2,8190	,07676			
	Temel Düzey	SBB	4,3889	,21744		
İİB		4,0714	,13857			
Tıp ve Sağlık Bilimleri		4,2121	,30739			
Mühendislik-Mimarlık		4,3014	,08657	,861	,464	
Toplam		4,2254	,07232			

Tablo 30’da verilen akademisyenlerin alanları ile akademik girişimcilik niyetinin alt boyutları arasındaki farklara ilişkin dağılım incelendiğinde ileri düzey alt boyutundaki akademik girişimcilik faaliyetlerini yürüten Sosyal ve Beşeri Bilimler alanındaki akademisyenlerin ortalaması 2,57, İktisadi ve İdari Bilimler alanındaki akademisyenlerin ortalaması 2,48 Tıp ve Sağlık Bilimleri alanındaki akademisyenlerin ortalaması 3,04 ve Mühendislik-Mimarlık alanındaki akademisyenlerin ortalaması 3,0816 olarak görülmektedir. Bununla birlikte temel düzey alt boyutundaki akademik girişimcilik faaliyetlerini yürüten Sosyal ve Beşeri Bilimler alanındaki akademisyenlerin ortalaması 4,39 İktisadi ve İdari Bilimler alanındaki akademisyenlerin ortalaması 4,0714 Tıp ve Sağlık Bilimleri alanındaki akademisyenlerin ortalaması 4,2121 ve Mühendislik-Mimarlık alanındaki akademisyenlerin ortalaması 4,3014 olarak görülmektedir. Akademisyenlerin alanlarına göre ileri düzey girişimcilik faaliyetlerinde bulunma niyetlerinin ortalamaları arasında [F (3-101)=4,51,p<.05] anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu

farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamak için yapılan post-hoc testi sonuçlarına göre Mühendislik-Mimarlık alanındaki öğretim elemanları ile İktisadi ve İdari Bilimler alanındaki öğretim elemanları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı görülmektedir. Akademik alanlara göre Temel Düzey Girişimcilik Faaliyetlerini yapma niyeti bağlamında ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablolardaki verilere göre temel düzey girişimcilik faaliyetinde(sanayi ile yapılan projeler, danışmanlık ve eğitim faaliyetleri, bilimsel gelişmelere yönelik kaynak yayınlamak, konferans ve toplantılara katılım) bulunma eğilimi tüm alanlar için benzerlikler taşımakla birlikte, ileri düzey(şirketleşme faaliyetleri,patent başvurusu ve lisanslama faaliyetleri, fikri mülkiyet hakları başvurusu) akademik girişimcilik faaliyetlerinde bulunan akademisyenlerin daha çok pozitif bilimler alanında yoğunlaştığı görülmektedir.

Tablo 31: Akademik Girişimcilik Faaliyetlerine Göre Akademik Özyeterlilik Alt Boyutları Anova Testi Sonuçları

	Akademik	Yanıtlar	Mean	S.E	F	Sig.
	Özyeterlilik Alt Boyutları					
1.Kamu/özel sektörde faaliyet gösteren kurumlara döner sermaye kapsamında danışmanlık hizmeti verdim.		Var	4,1615	,09902	7,359	,001
	Akademik Ağ	Yok	3,5697	,13515		
		Planlamıyor	4,0700	,12420		
		Toplam	3,9581	,07321		
2.Teknopark/TTO/TEKME R/Kuluçka Merkezi/İŞGEM gibi yapılar aracılığıyla kurulan bir şirketin sahibi/ortağı oldum.		Var	4,3894	,09792	3,700	,028
	Akademik Özgüven	Yok	4,0303	,14546		
		Planlamıyor	4,5250	,11456		
		Toplam	4,3024	,07199		
4.Lisans ve lisansüstü eğitim faaliyetleri dışında		Var	4,3857	,15330	3,769	,026
	Akademik Ağ	Yok	3,8384	,09038		
		Planlamıyor	4,1111	,15443		
		Toplam	3,9581	,07321		
		Var	4,2857	,08435	7,598	,001
Akademik Ağ	Yok	3,7245	,11495			

ücret karşılığı toplumsal eğitim faaliyetlerinde bulundum.		Planlanıyor	3,8200	,15902		
		Toplam	3,9581	,07321		
	Akademik	Var	4,5774	,08412		
	Özgüven	Yok	4,0849	,11586	7,598	,001
		Planlanıyor	4,3000	,13844		
		Toplam	4,3024	,07199		
5.Sanayi ile ortak yapılan projeler gerçekleştirdim.		Var	4,1574	,08361	5,675	,005
	Akademik Ağ	Yok	3,6634	,12365		
		Planlanıyor	4,1176	,21424		
		Toplam	3,9581	,07321		
		Var	4,5745	,07788		
	Akademik	Yok	3,9817	,12902	8,037	,001
	Özgüven	Planlanıyor	4,3235	,17647		
		Toplam	4,3024	,07199		
6.Konferans, bilimsel etkinlik ve sosyal ağ oluşturma toplantılarına katıldım.		Var	3,9824	,07557		
	Akademik Ağ	Yok	2,9667	,18915	7,720	,001
		Planlanıyor	4,4250	,23126		
		Toplam	3,9581	,07321		
		Akademik	Var	4,3297	,07644	
	Özgüven	Yok	3,5000	,28137	4,523	,013
		Planlanıyor	4,5938	,17638		
		Toplam	4,3024	,07199		

Tablo 31'deki akademik girişimcilik faaliyetlerine verilen yanıtlar (var/yok/planlanıyor) arasında akademik ağ ortalaması anlamlı bir biçimde farklılaşmaktadır. Akademik ağ ortalamaları anlamlı iken akademik özgüven ortalamalarının da istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($p=0,001<0,05$).

Tablo 31'deki ortalamalar incelendiğinde altı farklı akademik girişimcilik faaliyetini yapmış olan veya yapmayı planlayan akademisyenlerin bu faaliyetleri yapmayanlara göre ortalamaları daha yüksektir. Tabloda 31'de görülen akademik girişimcilik faaliyetlerini yapan akademisyenler bu faaliyeti planlıyor olanlardan, planlıyor olanlar ise faaliyeti yapmamış olanlardan ortalama olarak daha yüksek

puanlara sahiptir. Dolayısıyla, belirtilen faaliyetleri yapan insanların yapmayan insanlara göre ağ ve özgüven alt boyutunun daha yüksek olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, girişimcilik faaliyetlerinde bulunan ve yakın zamanda bulunmayı planlayan akademisyenlerin akademik ağ ve akademik özgüven ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir.

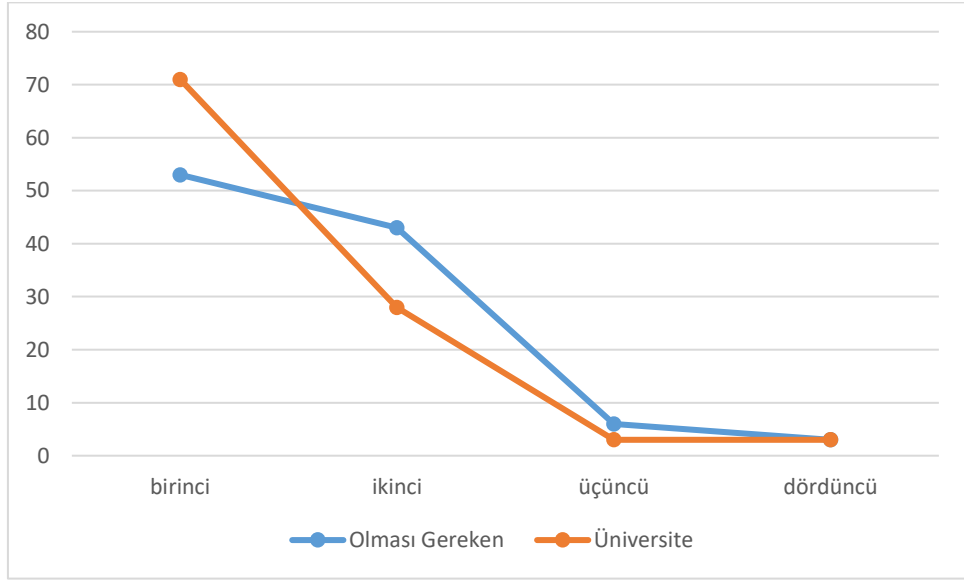
3.6.8 Üniversite misyonunun önceliklendirilmesine yönelik verilerin analizi

Üniversitelerin misyon-vizyon ve temel değerlerine baktığımızda üniversitelerin dört adet misyonu (varoluş sebepleri) görülmektedir. Bunlar “Eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunmak, Araştırma Yapmak, Toplumsal Hizmet sunmak, Girişimcilik faaliyetlerinde bulunmak ve girişimciliği desteklemek şeklinde sıralanmaktadır. Katılımcılara üniversitelerin misyonunun öncelik sırasına göre nasıl sıralanması gerektiği ve çalıştıkları üniversitede bu sıralamanın nasıl olduğu sorulmuştur. Verilen yanıtlara ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda gösterilmektedir.

Tablo 32: Eğitim-Öğretim Misyonunun Sıralanması

Sıralama		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Olması Gereken	Birinci	53	50,5	50,5	50,5
	İkinci	43	41,0	41,0	91,4
	Üçüncü	6	5,7	5,7	97,1
	Dördüncü	3	2,9	2,9	100,0
	Toplam	105	100,0	100,0	
Sıralama		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Üniversitedeki Durum	Birinci	71	67,6	67,6	67,6
	İkinci	28	26,7	26,7	94,3
	Üçüncü	3	2,9	2,9	97,1
	Dördüncü	3	2,9	2,9	100,0
	Toplam	105	100,0	100,0	

Şekil 2:Eğitim-Öğretim Misyonunun Önceliklendirilmesi

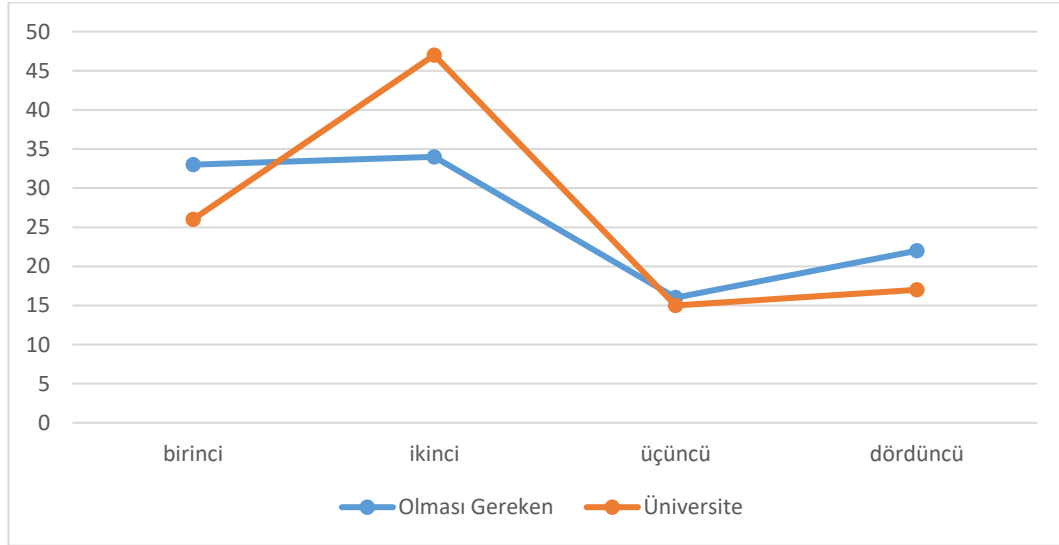

Tablo 32'ye göre üniversitelerin Eğitim-Öğretim misyonu yüzde 50,5 katılımcı oranıyla ilk sıralarda önceliklendirilmesi gerektiği düşünülen misyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların yüzde 41'i ise eğitim-öğretim misyonunun üniversiteler tarafından ikinci sırada önceliklendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Eğitim-Öğretim misyonunun üçüncü ve dördüncü sırada yer alması gerektiğini düşünen katılımcı oranı ise yüzde 5,7 ve yüzde 2,9 gibi çok düşük oranlarda olmuştur. Buna göre, ankete katılanlar eğitim-öğretim misyonunun üniversiteler tarafından ilk sırada öncelik verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Üniversitelerin eğitim-öğretim misyonunun ankete katılan akademisyenlerin çalıştığı üniversitelerde nasıl önceliklendirildiğine ilişkin yanıtlara baktığımızda, ilk sırada yüzde 67,6 oranıyla eğitim-öğretim misyonunun yer aldığı söylenebilir. Eğitim-öğretim misyonunun ikinci sırada bulunduğunu belirten katılımcı oranı da tablo 32'ye bakıldığında yüzde 26,7 olarak görülmektedir. Tablo 32'ye göre eğitim-öğretim misyonunun çalışılan üniversitede öncelik açısından üçüncü ve dördüncü sırada yer aldığını belirten katılımcıların oranı da yüzde 2,9'dur.

Tablo 33: Araştırma Misyonunun Sıralandırılması

Sıralama		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Olması Gereken	Birinci	33	31,4	31,4	31,4
	İkinci	34	32,4	32,4	63,8
	Üçüncü	16	15,2	15,2	79,0
	Dördüncü	22	21,0	21,0	100,0
	Toplam	105	100,0	100,0	
Sıralama		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Üniversitedeki Durum	Birinci	26	24,8	24,8	24,8
	İkinci	47	44,8	44,8	69,5
	Üçüncü	15	14,3	14,3	83,8
	Dördüncü	17	16,2	16,2	100,0
	Toplam	105	100,0	100,0	

Şekil 3: Araştırma Misyonunun Önceliklendirilmesi

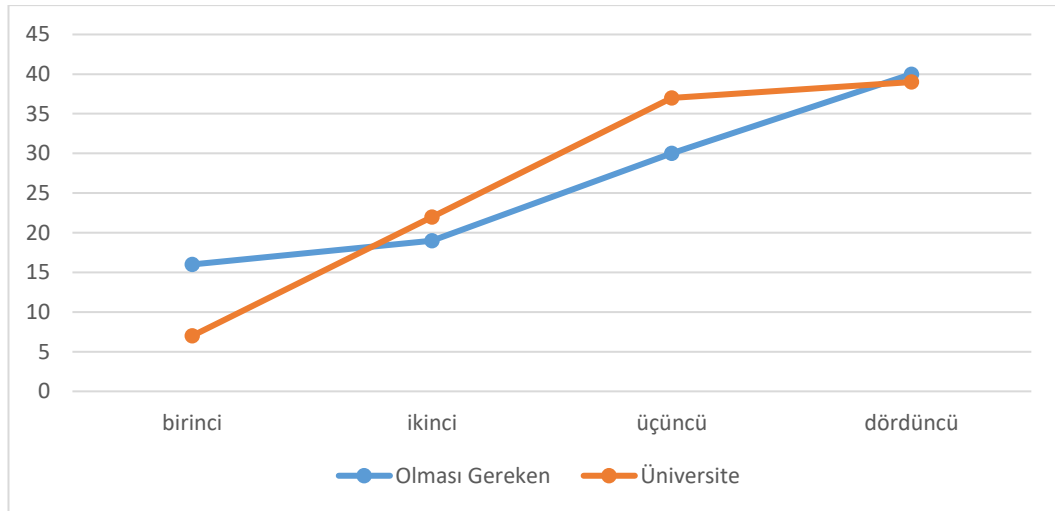
Üniversitelerin araştırma misyonunun ise en fazla katılımcı oranıyla (yüzde 32,4) ikinci sırada yer alması gerektiği tablo 33’de görülmektedir. Araştırma misyonunun ikinci sırada yer alması gerektiğini düşünenler ise yüzde 31.4 gibi bir orana sahipken, üçüncü ve dördüncü sıralarda olması gerektiğini düşünen katılımcı oranları yüzde 15,2 ve yüzde 21 olarak görülmektedir. Tablo 33’e göre araştırma misyonunun üniversitelerdeki önceliklendirme durumuna bakıldığında çoğunluğun yüzde 44,8 ile çalışılan üniversitede önceliklendirme açısından ikinci sırada

bulduğunu belirttiği söylenebilir. Yüzde 24,8 ile ikinci sırada olduğu düşünülen araştırma misyonu, katılımcıların yüzde 14,3’ü tarafından üçüncü sırada, yüzde 16,2’si tarafından dördüncü sırada olarak ifade edilmiştir.

Tablo 34: Toplumsal Hizmet Misyonunun Sıralandırılması

Sıralama		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Olması Gereken	Birinci	16	15,2	15,2	15,2
	İkinci	19	18,1	18,1	33,3
	Üçüncü	30	28,6	28,6	61,9
	Dördüncü	40	38,1	38,1	100,0
	Toplam	105	100,0	100,0	6,7
Üniversitedeki Durum	Birinci	7	6,7	6,7	27,6
	İkinci	22	21,0	21,0	62,9
	Üçüncü	37	35,2	35,2	100,0
	Dördüncü	39	37,1	37,1	6,7
	Toplam	105	100,0	100,0	

Şekil 4: Toplumsal Hizmet Misyonunun Önceliklendirilmesi

Toplumsal hizmet misyonunun üniversiteler tarafından önceliklendirme sıralamasına baktığımızda, yüzde 38,1 oranında katılımcı bu misyonun son sırada

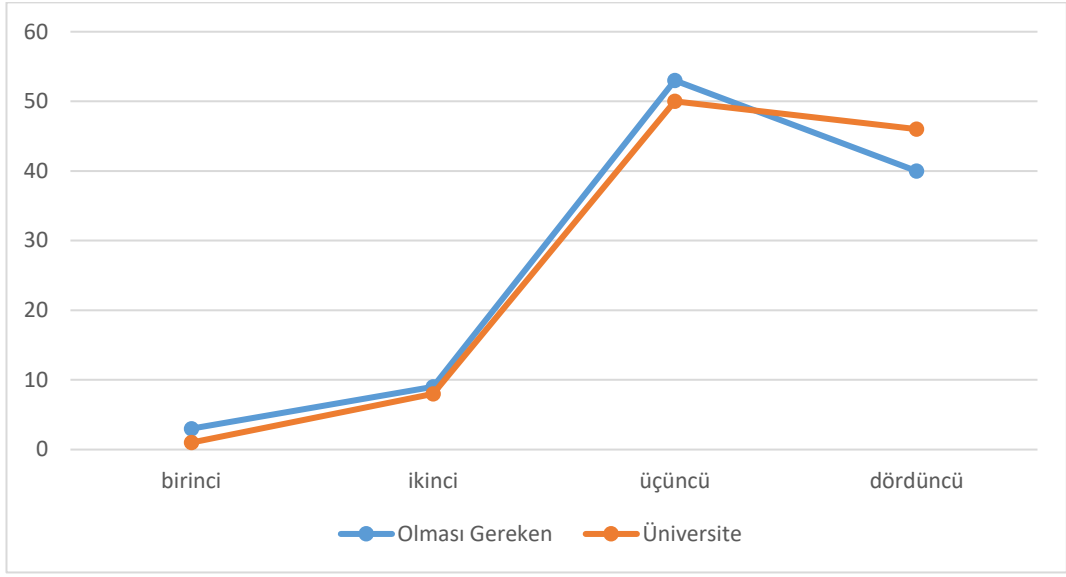
önceliklendirmesi gerektiğini belirtmiştir. Toplumsal hizmet misyonunun üçüncü sırada yer alması gerektiğini düşünen katılımcı oranı yüzde 28,6 iken, ikinci ve birinci sırada yer alması gerektiğini düşünen katılımcı oranları sırasıyla 18,1 ve 15,1 olarak görülmektedir. Toplumsal Hizmet misyonunun çalıştıkları üniversiteler tarafından nasıl önceliklendirildiğine ilişkin sıralama yapan katılımcıların yüzde 37,1'i bu misyonun son sırada yer aldığını belirtmişlerdir. Tablo 34'e göre katılımcıların yüzde 35,2'si ise toplumsal hizmet misyonunun üniversitelerinde üçüncü sırada önceliklendirilmiş olduğunu belirtmiştir. Toplumsal hizmet misyonunun ikinci ve birinci sırada bulunduğunu belirten katılımcıların oranı da sırasıyla yüzde 21,0 ve yüzde 6,7 olmuştur.

Tablo 35: Girişimcilik Misyonunun Sıralandırılması

Sıralama		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Olması Gereken	Birinci	3	2,9	2,9	2,9
	İkinci	9	8,6	8,6	11,4
	Üçüncü	53	50,5	50,5	61,9
	Dördüncü	40	38,1	38,1	100,0
	Toplam	105	100,0	100,0	
Sıralama		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Üniversitedeki Durum	Birinci	1	1,0	1,0	1,0
	İkinci	8	7,6	7,6	8,6
	Üçüncü	50	47,6	47,6	56,2
	Dördüncü	46	43,8	43,8	100,0
	Toplam	105	100,0	100,0	

Şekil 5: Girişimcilik Misyonunun Önceliklendirilmesi

Üniversitelerin girişimcilik misyonunun öncelik açısından değerlendirilmesine bakıldığında, en fazla katılımcı oranını yüzde 50,5 ile üçüncü sırada olması gerektiğini düşünenler oluşturmaktadır. Girişimcilik misyonunun son sırada bulunması gerektiğini düşünen katılımcı oranı yüzde 38,1'dir. Diğer taraftan girişimcilik misyonunun ikinci ve birinci sırada önceliklendirilmesi gerektiğini düşünenler ankete katılanların sırasıyla yüzde 8,6 ve yüzde 2,9'u gibi düşük bir oranını oluşturmaktadır. Tablo 35'de görülen üniversitelerin girişimcilik misyonuna ilişkin çalışmalarını nasıl önceliklendirdiğine verilen cevaplara göre bu misyonun yüzde 47,6 katılımcı oranı ile üçüncü sırada olduğunu düşünenler çoğunluğu oluşturmaktadır. Yüzde 43,8 oranında katılımcı ise girişimcilik misyonunun dördüncü sırada olduğunu düşünmektedir. Girişimcilik misyonunun ikinci ve birinci sırada olduğunu düşünen katılımcıların oranı ise sırasıyla yüzde 7,6 ve yüzde 1,0 olarak görülmektedir.

3.7 ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞBİRLİĞİ DESTEK MEKANİZMALARI KONUSUNDA GÖRÜŞME YAPILAN AKADEMİSYENLERİN DEĞERLENDİRMELERİNE YÖNELİK BULGULAR

Akademik girişimcilik faaliyetlerinde bulunan akademisyenlere yöneltilen açık uçlu sorulara verilen cevaplara ilişkin bulgular ‘içerik analizi tekniği’ ile analiz edilmiştir. Sarı’ya göre (2018:275) içerik analizi nitel araştırmalardaki temel veri analiz tekniğidir ve yine Sarı’ya göre (2018:280) sosyal bilim araştırmalarında içerik analizi değer, amaç, davranış ve algı gibi derin bireysel ya da toplumsal yapılara erişim sağlamak için bir yöntem sunmaktadır. Çalışma kapsamında görüşmeye katılanlara aşağıdaki sorular yöneltilmiştir;

1. Yaşınız?
2. Cinsiyetiniz?
3. Üniversite?
4. Görevli olduğunuz fakülte? Bölüm?
5. Yakın ailenizde girişimcilik tecrübesi var mıdır?
6. Daha önce girişimcilik faaliyetinde bulundunuz mu?
7. Daha önce bir firmada çalıştınız mı, özel sektör tecrübeniz var mı?
8. Üniversitenizdeki üniversite-sanayi iş birliğini destekleyen yapılar hangileri? Sizce yeterli mi?
9. Üniversitenizdeki Döner Sermaye Birimi yoluyla eğitim veya danışmanlık faaliyetinde bulundunuz mu? Bulunduysanız, sizce bu arayüzün avantajları ve dezavantajları nelerdir?
10. Üniversitenizdeki Teknopark (varsa) yoluyla üniversite-sanayi iş birliği faaliyetinde bulundunuz mu? Bulunduysanız, sizce bu arayüzün avantajları ve dezavantajları nelerdir?
11. Üniversitenizdeki Teknoloji Transfer Ofisi (varsa) vasıtasıyla üniversite-sanayi iş birliği faaliyetinde bulundunuz mu? Bulunduysanız, sizce bu arayüzün avantajları ve dezavantajları nelerdir?

12. Üniversitenizdeki TEKMER/Kuluçka/Ön Kuluçka Merkezi (varsa) vasıtasıyla üniversite-sanayi iş birliği faaliyetinde bulundunuz mu? Bulunduysanız, sizce bu arayüzün avantajları ve dezavantajları nelerdir?

13. TÜBİTAK üniversite-sanayi iş birliği destekleme programlarına başvurup, destek aldınız mı? Aldıysanız sizce bu arayüzün avantajları ve dezavantajları nelerdir?

14. İZKA üniversite-sanayi iş birliği destekleme programlarına başvurup, destek aldınız mı? Aldıysanız sizce bu arayüzün avantajları ve dezavantajları nelerdir?

15. AB Çerçeve programlarının üniversite-sanayi iş birliği desteklerine başvurup, destek aldınız mı? Aldıysanız sizce bu arayüzün avantajları ve dezavantajları nelerdir?

16. Akademik Girişimcilik faaliyetlerini düzenlemek amacıyla hazırlanan kanun/yönetmelik/yönerge (4691 sayılı Teknoloji Bölgeleri Geliştirme Kanunu, YÖK Teknoloji Transfer Ofisleri Yönetmeliği, Üniversitenizin TTO Yönergesi vb.) hakkında ne düşünüyorsunuz?

17. Bahsedilen akademik girişimcilik arayüzlerinin sosyal/ıdari bilimler ve fen/mühendislik/sağlık bilimleri alanlarında akademik girişimcilik faaliyetlerini eşit derecede kolaylaştırıcı ve destekleyici olduğunu düşünüyor musunuz?

3.7.1 Demografik Bulgular

Tablo 36: Katılımcılara ilişkin demografik veriler

KATILIMCI	YAŞ	CİNSİYET	ÜNİVERSİTE	FAKÜLTE/BÖLÜM/BİRİM
Katılımcı 1	37	Erkek	İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi	Yabancı Diller Yüksekokulu
Katılımcı 2	43	Kadın	Koç Üniversitesi	Tıp /Biyofizik
Katılımcı 3	39	Erkek	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Sosyal Beşeri Bilimler/Bilgi ve Belge Yönetimi
Katılımcı 4	43	Erkek	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Mühendislik ve Mimarlık/Makine Mühendisliği
Katılımcı 5	50	Erkek	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler/İşletme
Katılımcı 6	69	Erkek	İzmir Ekonomi Üniversitesi	Mühendislik/ Elektrik ve Elektronik Mühendisliği

Katılımcı 7	41	Erkek	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler/İşletme
Katılımcı 8	55	Erkek	Yakın Doğu Üniversitesi	Tıp/Biyofizik
Katılımcı 9	67	Erkek	Yaşar Üniversitesi	Bilgi ve Teknoloji Transfer Ofisi
Katılımcı 10	33	Kadın	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler/İşletme
Katılımcı 11	43	Erkek	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Mühendislik ve Mimarlık/Mekatronik Mühendisliği
Katılımcı 12	44	Erkek	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Mühendislik ve Mimarlık/Malzeme Mühendisliği
Katılımcı 13	47	Erkek	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Mühendislik ve Mimarlık/Elektrik ve Elektronik Mühendisliği
Katılımcı 14	35	Erkek	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Mühendislik ve Mimarlık/Makine Mühendisliği
Katılımcı 15	45	Erkek	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	İktisadi ve İdari Bilimler/Sağlık Yönetimi
Katılımcı 16	37	Erkek	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi
Katılımcı 17	45	Erkek	İzmir Ekonomi Üniversitesi	İşletme Fakültesi/İşletme
Katılımcı 18	40	Kadın	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Teknoloji Transfer Ofisi
Katılımcı 19	41	Erkek	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Sosyal ve Beşeri Bilimler/Medya ve İletişim
Katılımcı 20	56	Kadın	Dokuz Eylül Üniversitesi	DEPARK Teknoloji Geliştirme Bölgesi
Katılımcı 21	49	Kadın	İzmir Ekonomi Üniversitesi	Mühendislik/Biyomedikal
Katılımcı 22	49	Erkek	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	Sosyal ve Beşeri Bilimler/Türk İslam Arkeolojisi
Katılımcı 23	36	Kadın	Gümüşhane Üniversitesi	Mühendislik/Harita Mühendisliği

Tablo 36 incelendiğinde, nitel araştırmaya katılarak görüşme yapılan 23 akademisyenden 17 akademisyen erkek, 6 akademisyen kadın olarak görülmektedir.

Farklı üniversitelerden seçilen katılımcıların görev yeri olarak görünen fakülte veya birimlere bakıldığında, 8 akademisyen Mühendislik, 4 akademisyen İktisadi ve İdari Bilimler, 2 akademisyen Tıp, 3 akademisyen Sosyal ve Beşeri Bilimler, 1 akademisyen Yabancı Diller Yüksek Okulu ve 4 akademisyen de üniversitelerin Teknoloji Transfer Ofisi, Teknoloji Geliştirme Bölgesi ve Uzaktan Eğitim ve Araştırma Merkezi gibi üniversitelerin girişimcilik alanında çalışan birimlerinde görev yapmaktadır.

3.7.2 Girişimcilik Tecrübesi

Tablo 37’de nitel çalışmada yer alan katılımcıların ailesinin ve kendisinin girişimcilik tecrübesi ile özel sektör deneyimi olup olmadığına ilişkin cevaplar yer almaktadır.

Tablo 37: Katılımcılara ve katılımcıların ailesine ilişkin girişimcilik altyapısı ve özel sektör tecrübesi

KATILIMCI	Ailede Girişimcilik Tecrübesi Olup Olmadığı	Kendisinin Girişimcilik Tecrübesi Olup Olmadığı	Özel Sektörde Çalışıp Çalışmadığı
Katılımcı 1	Hayır	Evet	Hayır
Katılımcı 2	Evet	Evet	Evet
Katılımcı 3	Evet	Evet	Hayır
Katılımcı 4	Hayır	Evet	Hayır
Katılımcı 5	Hayır	Evet	Hayır
Katılımcı 6	Hayır	Evet	Hayır
Katılımcı 7	Hayır	Evet	Evet
Katılımcı 8	Evet	Evet	Hayır
Katılımcı 9	Evet	Evet	Evet
Katılımcı 10	Hayır	Evet	Evet
Katılımcı 11	Evet	Hayır	Hayır
Katılımcı 12	Evet	Evet	Evet

Katılımcı 13	Hayır	Hayır	Evet
Katılımcı 14	Evet	Hayır	Evet
Katılımcı 15	Hayır	Hayır	Hayır
Katılımcı 16	Hayır	Evet	Evet
Katılımcı 17	Evet	Evet	Evet
Katılımcı 18	Evet	Hayır	Evet
Katılımcı 19	Hayır	Hayır	Evet
Katılımcı 20	Hayır	Hayır	Evet
Katılımcı 21	Evet	Evet	Evet
Katılımcı 22	Evet	Evet	Evet
Katılımcı 23	Hayır	Hayır	Evet

Girişimcilik üzerine yapılan araştırmalara göre girişimcilik niyeti ile yakın ailede girişimci faaliyetlerde bulunan bir bireyin olması rol model olmak açısından, o ailede yetişen bireyin de girişimci olması yönünde etkili olmaktadır (Barutcu ve diğerleri,2012:3). Bununla birlikte geçmiş girişimcilik veya özel sektör tecrübesinin de girişimci olmayı belirleyen faktörler ile ilgili olduğu düşünülmektedir (Kaygın ve Güven, 2015:42). Nitel araştırma için belirlenen katılımcıların doğrudan girişimcilik faaliyetinde bulunmasa bile ekosistem içinde bu faaliyetlerle ilgili bilgi sahibi olduğu veya akademik girişimcilik kapsamında faaliyetlerde ve etkinliklerde bulunmuş olduğu söylenebilir.

3.7.3 Akademik Girişimcilik Arayüzü olarak Döner Sermaye Biriminin Avantaj ve Dezavantajları

Görüşme sırasında katılımcılara akademik girişimcilik arayüzü olarak Döner Sermaye Birimi ile ilgili tecrübelerine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Döner Sermaye Birimi ile ilgili bilgi ve tecrübesi olan katılımcıların verdikleri yanıtlara göre bu arayüzün avantajlarına ilişkin alınan yanıtlar 3 ana tema etrafında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 38: Döner Sermaye Biriminin Avantajları

Avantajlar	n
Ar-Ge niteliği taşıyan çalışmalar için yapılan kesinti azaltıldı, artık gayet makul ve teşvik edici.	6
Süreçler çok belirsiz değil ve kolay yönetiliyor.	3
Üniversitenin kendi alt yapısının kullanımı ile ilgili üniversiteye fayda sağlıyor.	3

1.Ar-Ge projelerini teşvik etmesi (n=7) : *“Bu arayüz eskiden çok dezavantajlıydı. Şirketten çıkan 100 liranın, ancak 25 lirası hocaya gidiyordu. Daha sonra mevzuat değişikliği yapıldı. Üniversitelerde geliştirilen Ar-Ge projelerinin yüzde 85’i kişiye ödenir oldu ki yüzde 15’i üniversiteye gidiyor. Bu muazzam bir değişiklik oldu.”*

2.Süreçlerin net ve kolay yönetilebilir olması (n=3): *“Yaklaşık 20 yıllık akademik deneyimimde çok sık kullandım. Avantajı şöyle kanunla düzenlendiği için az muğlak alan var ve bir memurla süreçler yürütülüyor. Bu anlamda pratik.”*

3.Kuruma fayda sağlaması (n=3): *“Döner sermayenin şu avantajı var. Bir proje yapıyoruz. Bu projede atıyorum mesela iplik kopuş analizi yapılması gerekiyor. Bu analiz döner sermaye üzerinden yapılır, üniversitenin altyapısı kullanılır ve devletin kurduğu altyapıyı kullanarak kuruma katkı sağlanır. Üniversitenin tabi ki bunun karşılığını alması lazım.”*

Tablo 39: Döner Sermaye Biriminin Dezavantajları

Dezavantajlar	n
Çok büyük oranlarda kesintiler olması.	12
Süreçte çok fazla evrak ve imza işi var, süreç basitleştirilmeli.	4
Döner Sermayeye ilişkin kanun net değil, yoruma açık.	2

Üniversite-Sanayi iş birliği destek mekanizmalarından Döner Sermaye Birimi'nin dezavantajlarına ilişkin alınan yanıtlar ise 3 ana tema etrafında yoğunlaşmaktadır.

1.Yüksek kesinti oranları (n=12): *“Çok büyük oranlarda kesintiler yapılıyor o yüzden o oranlar hocanın projede çalışma isteğini azaltıyor. Hani attığın taş ürküttüğün kurbağaya değmez diye bir şey var ya, değmiyor.”*, *“Kesinti miktarlarının yüksek olması, vergiler vs. sizin fiyatı yüksek tutmanıza neden oluyor ve bu durum da piyasada rekabet edebilirlik gücünüzü düşürüyor.”*, *“Kesintiler çok fazla açıkçası, Ar-Ge projesi değilse eğer yüz liranın 55'i hocaya kalıyor. Bu durum da hocayı soğutuyor. En azından yüzde 70'inin hocaya kalması lazım. Başka şeylere yöneliyor hocaları”*

2.Sürecin çok fazla prosedür içermesi (n=4): *“Firma gelecek, bana diyecek ki hocam iki haftalık sizden danışmanlık alabilir miyiz, bunun için o kadar o şeyleri doldurmak, tekrar Rektörlüğe gitmek, gelmek falan gibi şeylere ihtiyaç olmadığını düşünüyorum ben. Bu daha kolay halledilebilir.”*

3.Kanunların yoruma açık olması (n=2): *“Siz şimdi Koç Üniversitesi ile bir iş birliği yaparsanız devlet üniversitesi olarak, para alışverişlerinde sorun yaşarsınız. İki sistem eş uyumlu değil, kanunlarla net olarak belirtilmemiş. Sayıştay sorun çıkarır. Sayıştaydan yıllar sonra ben soruşturmalar yiyorum, komedi ötesi. Devlet üniversitelerinde yapı çok zor işliyor ve sayıştaya bağlı olan her faaliyet için sorun çıkıyor. O kanunlar orada durduğu sürece yetmiş yıl da seksen yıl da imkansız. En ufak bir kusur arayan kişi yaptığınız faaliyette kusur bulur. Sistemin durumu metriğe uymuyor. Döner sermayede büyük sorunlar var.”*

3.7.4 Akademik Girişimcilik Arayüzü olarak Teknoloji Geliştirme Bölgesinin Avantaj ve Dezavantajları

Görüşme sırasında katılımcılara akademik girişimcilik arayüzü olarak Teknoloji Geliştirme Bölgesi ile ilgili tecrübelerine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Teknoloji Geliştirme Bölgesi ile ilgili bilgi ve tecrübesi olan katılımcıların verdikleri

yanıtlara göre bu arayüzün avantajlarına ilişkin alınan yanıtlar 2 ana tema etrafında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 40: Teknoloji Geliştirme Bölgesinin Avantajları

Avantajlar	<i>n</i>
Şirketin büyümesine katkı sağlayan, teşvik eden, inovasyonu destekleyici bir yapı.	7
Kendi sektörünüzde faaliyet gösteren ulusal/uluslararası aktörlerle bir arada olma fırsatı sunuyor.	5

1.Şirketleri destekleyerek inovasyonu teşvik etmesi (n=7): *Ben teknoparkların her iki tarafa (üniversite ev sanayi) da katkı sağlayan yapılar olduğunu düşünüyorum. Sadece vergi muafiyeti olan yerler gibi laflar bana komik geliyor. Üniversiteler tacir yerler değil.”, “Teknopark çok ciddi bir ekosistem yaratıyor. Bu yarattığı ekosistemin de üniversiteye yansımaları var.”, “Bunlar çok doğru yapılar ve ciddi kaynaklar ayrılıyor. Profesyonel bir yönetim süreçleri yürütürse şirketler için çok faydalı.”, “Teknoparklar bu arayüzler içerisinde belki de en doğru arayüzlerden bir tanesi,en kurumsallaşmışlarından da bir tanesi.”*

2.Aynı sektördeki ulusal/uluslararası aktörlerle bir ara olma fırsatı sunması (n=4): *“İşler çok profesyonel gidiyordu. Orada uluslararası camiada olan aktörler de vardı özellikle oyun endüstrisinde. İşim gereği onlarla da iletişim halinde oluyordum. Diğer endüstrilerle de iş birliği sağlanması konusunda yönetim baya etkin rol alıyordu ve arayüzü çok iyi işlettiklerini söyleyebilirim. Hatta teknokent üzerinden düzenli bilgilendirme toplantıları yapıyordu. Uluslararası fonların nasıl kullanıldığına da şahit olmuştum orada.”*

Üniversite-Sanayi iş birliği destek mekanizmalarından Teknoloji Geliştirme Bölgesinin dezavantajlarına ilişkin alınan yanıtlar 3 ana tema etrafında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 41: Teknoloji Geliştirme Bölgesinin Dezavantajları

Dezavantajlar	n
Arge bazlı, ürüne yönelik projelerin önü açık fakat diğer projeler desteklenmiyor.	4
Kuluçka ofisten çıktıktan sonra teknoparklarda yüksek miktarlarda kiralar ödeniyor.	2
Türkiye'deki teknoparkların işleyiş sistemleri eski, yenilenmesi gerekiyor.	2

1.Ar-Ge niteliği olan projelere yönelik olması (n=7): *“Kapsayıcılığı açısından bizde pozitivist bilimlerin ağırlığı çok fazla olduğu için Ar-Ge bazlı, TÜBİTAK projeleri gibi projeler bağlamında hep şirketleşme var ve bunun önü açık. Dolayısıyla, hep konuşageldiğimiz alandan arkadaşlarla bir turizmci hocanın veya bir yönetimci hocanın buralarda şirketleşebilmesinin önüne geçiliyor. Ayrımcılık burada devreye giriyor.”*

2.Yüksek kira bedelleri (n=2): *“Biz hocalar olarak fiziksel şirket alanına ihtiyaç duymuyoruz. Esas alanımız laboratuvarımız. Kuluçka ofisten çıkınca yüksek kira bedelleri ödüyoruz. Aslında bize dayatılan o büyük alana ihtiyacımız yok. Gerek olmadığı halde yüksek kiralar ödemek zorunda kalıp şirketini kapatan arkadaşlarımız oldu.”*

3.Ülkemizdeki teknoparkların işleyiş sistemlerinin eski olması (n=1) : *“Bu model üzerinde konuşuyoruz ama dünya farklı bir model üzerinde çalışmaya başladı artık. Bu yapılar çok klasik, eski yapılar olarak kalıyor. Ortak projeler yapılabilir ama daha çok garaj dediğimiz, hızlandırma programları, açık inovasyonu teşvik eden yapıların oluşturulması lazım. Üniversitelerin de böyle proje üzerinden komisyon almak yerine ortak girişimlere girerek gelir elde etmesi, unicorn dediğimiz büyük girişimleri, fırsatları yakalaması gerekiyor. Yoksa şirketle akademisyen bir araya gelince oluşan gelir modelleri çok minimum düzeyde kalıyor.”*

3.7.5 Akademik Girişimcilik Arayüzü Olarak Teknoloji Transfer Ofisinin Avantaj ve Dezavantajları

Görüşme sırasında katılımcılara akademik girişimcilik arayüzü olarak Teknoloji Transfer Ofisi ile ilgili tecrübelerine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Teknoloji Transfer Ofisi ile ilgili bilgi ve tecrübesi olan katılımcıların verdikleri yanıtlara göre bu arayüzün avantajlarına ilişkin alınan yanıtlar 5 ana tema etrafında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 42: Teknoloji Transfer Ofisinin Avantajları

Avantajlar	n
Üniversite-Sanayi iş birliği faaliyetleri ve süreçleri konusunda öğretim elemanlarını destekleyici, bilgilendirici bir yapı.	10
Üniversitenin üniversite-sanayi iş birliği politikasının oluşturulması konusunda faydalı.	3
Firmalarla üniversite arasında bağlantı kurması.	3
Fikri mülkiyet süreçleri ile ilgili farkındalık kazandırması.	2
Üniversiteyi iyi tanımasını uzmanlık açısından yönlendirme yapabilmelerini sağlıyor.	1

1. Akademisyenleri sanayi ile iş birliği konusunda desteklemesi (n=10):

“Üniversitenin girişimcilik alanında desteklenmesi, hocalarla firmalar arasında köprü olması açısından olması gereken yapılar.”, “Sonuçta üniversite-sanayi iş birliğini tanımlıyor bu birim ve hocanın bu konuda kafası karıştığı zaman gideceği bir yer olması gerekiyor.”, Özellikle girişimcilik alanında ilk defa çalışacak bir akademisyen için bu destekler kritik oluyor.”,

2. Üniversitenin üniversite-sanayi iş birliği politikasının oluşturulması (n=3):

“Özellikle şirketlerle protokoller imzaladık, bu konuda TTO'nun desteği oldu. Bu süreçlerin TTO üzerinden resmi bir protokolle yapılması biz öğretim elemanları için çok büyük avantaj sonuçta bizim belli haklarımızı korumamız gerekiyor çünkü kamu personeliyiz ve kazancımızda ve faaliyetlerimizdeki şeyler sınırlar içinde olmalı. Bu

haklarımızı garanti altına alan ve haklarımızı koruyan bir birim oluyor.”, “Sonuçta üniversite-sanayi iş birliğini tanımlayan bir arayüz ve kafan karıştığında gideceğin bir yer olması ferahlatıcı ve üniversitedeki durumun nasıl bir prosedüre oturtulacağı konusunda faydalı.”

3.Firmalarla üniversite arasında bağlantı (n=3): *“Üniversitenin yüzü olarak TTO’lar köprü vazifesinde, yürütülen projelerde süreçleri yürüterek danışman ve firmaya da destek sağlıyor.”. “Avantajı iki kurum arasında bir arayüz olması TTO’nun ve firmayla bağlantı kurması, yönlendirme yapması.”, “Şirketler kendi bütçeleriyle Ar-ge merkezlerinin akademisyenle iletişim kurmasını istiyor. Dolayısıyla akademisyenlerin şirketlerle etkileşimi arttı. Bu bağlamda bu birimler devreye giriyor.”*

4.Fikri mülkiyet konusunda farkındalık kazandırması (n=2): *“Bizim özellikle ikri mülkiyet haklarımızın korunmasında ve yasal süreçlerin bilinmesinde TTO önemli oluyor. Bu haklarımızla ilgili bilgi veren ve arkamızda duran bir arayüz oluyor. Özellikle patent süreçleri prosedürel süreçler, o konuda genelde üniversite öğretim elemanları haklarını bilmiyorlar ve bunun için bilinç kazandırılması gerekiyor. TTO’nun çok büyük desteği oluyor.”*

5.Üniversiteyi iyi tanıyıp, yönlendirme yapması (n=1): *“Üniversitenin içerisinde olduğu zaman, üniversitenin ekosistemini iyi tanıyıp firmalara yönlendirme yapabiliyor, dolayısıyla üniversitede olması gereken bir yapı.”*

Üniversite-Sanayi iş birliği destek mekanizmalarından Teknoloji Transfer Ofisinin dezavantajlarına ilişkin alınan yanıtlar bir tema etrafında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 43: Teknoloji Transfer Ofisinin Dezavantajları

Dezavantajlar	n
Bilgi teknolojileri tabanlı yatırımlara destek konusunda gelişmiş bir yapı fakat temel teknolojileri kullanan girişimlere yeterli düzeyde destek olma tecrübesi eksik.	1

1.Temel teknolojiler konusundaki desteklerin yetersiz olması (n=1): “*Bence Türkiye’deki temel problem bu TTO’ların genel olarak daha kolay olan bu bilgi teknolojileri tabanlı teknolojilere destek vermekte gelişmiş olması ama daha temel teknolojileri kullanan girişimlere yeterli düzeyde destek olma tecrübesi eksik o yüzden onun geliştirilmesi lazım. Deep tech konusundaki deneyimlerini arttırmaları lazım.*”

3.7.6 Akademik Girişimcilik Arayüzü olarak TEKMER/Kuluçka/Ön Kuluçka Merkezinin Avantaj ve Dezavantajları

Görüşme sırasında katılımcılara akademik girişimcilik arayüzü olarak TEKMER/Kuluçka/Ön Kuluçka Merkezi ile ilgili tecrübelerine ilişkin görüşleri sorulmuştur. TEKMER/Kuluçka/Ön Kuluçka Merkezi ile ilgili bilgi ve tecrübesi olan katılımcıların verdikleri yanıtlara göre bu arayüzün avantajlarına ilişkin alınan yanıtlar 2 ana tema etrafında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 44:TEKMER/Kuluçka/Ön Kuluçka Merkezinin Avantajları

Avantajlar	n
Firmaların büyümesine destek olarak, girişimcileri destekliyor.	5
Öğrencilerin de girişimcilik tecrübesi kazanmasını sağlıyor.	2

1.Firmaların büyümesinin desteklenmesi (n=5): “*Sistem içinde kalanların firmaları büyüdü. Bence bu fırsatlar arttırılmalı. Ayrıca adresgezgini gibi bizim dönemimizden arkadaşlar bu destekler yoluyla başlayıp çok büyük bir firma kurdu.*”

2.Öğrencilere girişimcilik tecrübesi kazandırması (n=2): *Yeni mezun öğrencilerimizin firma kurma çabası içine girip faydalandıklarını gördük. Bence çok güzel bir fırsat. Oradaki birçok arkadaş hayata atıldı. Bir tecrübe etmeleri çok önemli”*

Üniversite-Sanayi iş birliği destek mekanizmalarından TEKMER/Kuluçka/Ön Kuluçka Merkezinin dezavantajlarına ilişkin alınan yanıtlar iki ana tema etrafında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 45: TEKMER/Kuluçka/Ön Kuluçka Merkezinin Dezavantajları

Dezavantajlar	n
Teknopark gibi daha çok Ar-Ge niteliği taşıyan projeler, şirketler destekleniyor.	3
Akademisyenlerin fiziksel ofislere kira ödemesi yerine, sanal ofis sistemleri uygulanmalı.	1

1.Daha çok Ar-Ge niteliği olan projelerin desteklenmesi (n=3): *“Şimdi şöyle bunlar Teknopark’ın aslında yavruları, varlık gerekçeleri aynı ve handikapları da benzer. Dolayısıyla bunların da sıkıntısı Ar-Ge niteliği olan projeleri desteklemesi. Yani aynı handikap burda da var.”*

2.Fiziksel ofislerin gerekli olmaması (n=1): *“Bizim tek ihtiyacımız oradaki sanal adres iken bizim yüksek kiralar ödemememiz gereksiz. Gereksiz yere para döndürmenin anlamı da yok. O yerler için çok sıra bekleyen de var. Hocanın orayı işgal etmesinin anlamı da yok. Bu pandemi de bu uzaktan eğitim, sanal ofis konularını gündeme getirdi. Biz Ar-Ge yapıyoruz. Bu üç günde satış yapacak bir konu değil. Bizim 3-5 sene para kazanmadan vakit geçirmemiz gerek, bu dönemde kira ödememeliyiz. Yer kullandırmadan adres sağlayarak alan açılabilir hocalara. Ben öğrencimi alıp laboratuvara mı götüreyim ofise mi götüreyim? Zaten kullanmadığım bir alana maaşımın dörtte birini harcayamam. Başka yollara gidiyor insanlar, ortak falan alıyor.”*

3.7.7 Akademik Girişimcilik Arayüzü Olarak TÜBİTAK Üniversite-Sanayi İşbirliği Destekleme Programlarının Avantaj Ve Dezavantajları

Görüşme sırasında katılımcılara akademik girişimcilik arayüzü olarak TÜBİTAK üniversite-sanayi iş birliği destekleme programları ile ilgili tecrübelerine ilişkin görüşleri sorulmuştur. TÜBİTAK üniversite-sanayi iş birliği destekleme programları ile ilgili bilgi ve tecrübesi olan katılımcıların verdikleri yanıtlara göre bu arayüzün avantajlarına ilişkin alınan yanıtlar dört ana tema etrafında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 46: TÜBİTAK Üniversite-Sanayi İşbirliği Destekleme Programlarının Avantajları

Avantajlar	n
Sanayi ile iş birliği yapma açısından öğretici bir süreç sağlıyor.	4
Danışmana projeden ödenecek bedelin alt limitini belirleyerek, akademisyeni koruyor.	2
Kurallar ve sınırlar net olarak TÜBİTAK tarafından belirleniyor, o çerçevede daha kolay ilerleme sağlanıyor.	2
Akademisyen ve firmaların ortak çalışmasına zemin hazırlıyor.	2

1.Sanayi ile iş birliği süreci konusunda öğretici olması (n=4): “TÜBİTAK projesi sırasında bir sürü şey öğrenmiş oldum aslında. Madem sanayiye çıkmaya niyetli bir hocaysan öğrenmen gereken her konuda TÜBİTAK seni mekanizma olarak destekliyor.”, “Yazdım ama projem geçmedi. Bununla birlikte tecrübe edinmiş oldum, dikkat etmem gereken noktaları öğrendim. Yine denerim.”

2.Akademisyeni danışmanlık ücretinin alt limitini belirleyerek koruması (n=2): “Burda TÜBİTAK’ın şöyle bir uygulaması vardı. Bu bence güzel bir uygulamaydı. Bütçe belli bir limitin üstünde olduğu zaman danışmana ödenecek payın bütçenin şu yüzdesinin altında olmaması gerekir şeklinde bir ibare vardı. Bunun proje bütçesinden ziyade hiçbir projede bu limitin altında olmaması gerekir demeli, yani sadece yüksek bütçeli projeler için değil.”

3.Kuralların net olarak belirlenmiş olması (n=2): “Bize ciddi olarak avantaj sağlıyor çünkü birçok kural TÜBİTAK tarafından belirlenmiş oluyor. Şirket de bu kurallara bağlı olmak mecburiyetinde. Dolayısıyla baştan itibaren herkes kuralları net bir şekilde biliyor ve buna göre iş birliği yapıyor.Aslında TTO'nun yaptığı bazı işleri o proje özelinde yapıyor.”

4.Akademisyen ve firma için ortak çalışma zemini sağlaması (n=2): “Ortak çalışma fırsatı oluyor. Proje danışmanı olarak firmalara destek olmaya çalışıyoruz.”,

Üniversite-Sanayi iş birliği destek mekanizmalarından TÜBİTAK üniversite-sanayi iş birliği destekleme programlarının dezavantajlarına ilişkin alınan yanıtlar üç ana tema etrafında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 47:TÜBİTAK Üniversite-Sanayi İşbirliği Destekleme Programlarının Dezavantajları

Dezavantajlar	n
1501 ve 1507 çağrılarının kaldırılması, 1505’de yük akademisyenin üzerinde oluyor.	3
Kabul edilmeyen projeler için yeterli geri bildirim yapılmıyor, teşvik edici değil.	2
Öncelikli alanlara yoğunlaşırken, diğer alanlardaki iyi projeler ihmal ediliyor.	2

1. TÜBİTAK 1501 ve 1507 çağrılarının kaldırılması (n=3): “1501 ve 1507 tarzı projede, bütçenin bir kısmını TÜBİTAK verdiği için firmaları teşvik ediyor. Firmalar bu projelere dahil olmak istiyor. Şu an hatta bu projeler kalktığı için, firmalar üzgün.1501 veya 1507 olsa başvuru olacak aslında, talep var ama kalktı o projeler. Şimdi 1505’ler geldi. Onda da tabii öğretim üyesinde oluyor bütün yük. Biraz daha akademik oluyor.1501 ve 1507’nin kalkması bir dezavantaj.”, “TÜBİTAK’ın desteklerinin yönünü değiştirmesi, iyi olacağını düşünerek yaptığı bu hamlenin ben sanayi ve ekonomik tarafa zarar verdiğini düşünüyorum....Bu boşluğu umarım en kısa zamanda görürler çünkü proje sayısı azaldı, bunu görüyorlardır. Bence 1505 eski 1501 gibi genişletilip tekrar hayata geçirilebilir.”

2.Geri bildirimlerin yetersiz olması (n=2): *“Orada objektif değerlendirme kriterleri konusunda sıkıntılar var. Proje değerlendiricilerin yeterli dönüt vermemesi, insanların kendilerini geliştirmesi için cesaretlendirmemeleri bence en büyük baltalayıcılardan biri oluyor. Proje yazıyorsunuz, size cevap geliyor bir satırla; proje fikriniz orijinal bulunmamıştır. Aylarca çalışmış insanlar. En azından şu kısmı iyi olmuş, bu kısmı kötü olmuş gibi geliştirmeye yönelik bir değerlendirme olmadığı için motive edici olmuyor.*

3.Öncelikli alanlar dışındaki alanlara yer verilmemesi (n=2): *“Eskiden hani her türlü proje iyiye kabul ediliyordu ya, yani yaygın etkisi...Şimdi onlar neye döndü, biz çağrı açacağız, ona göre başvuru yapacaksınız. Bunlar tamam, ülkenin gelişimine ne katkı sunacaksa, onu çalışalım, anlıyorum. O çağrılı metnin dışında başvuran en iyilerini kabul etsin.4-5 tane neyse. Bunları kaçırmayın, limit düşürülebilir. Ucu açık projeleri az da olsa desteklemeli diyorum”*

3.7.8 Akademik Girişimcilik Arayüzü olarak Kalkınma Ajansı üniversite-sanayi iş birliği destekleme programlarının Avantaj ve Dezavantajları

Görüşme sırasında katılımcılara akademik girişimcilik arayüzü olarak Kalkınma Ajansı üniversite-sanayi iş birliği destekleme programları ile ilgili tecrübelerine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Kalkınma Ajansı üniversite-sanayi iş birliği destekleme programları ile ilgili bilgi ve tecrübesi olan katılımcıların verdikleri yanıtlara göre bu arayüzün avantajlarına ilişkin alınan yanıtlar dört ana tema etrafında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 48: Kalkınma Ajansı Üniversite-Sanayi İşbirliği Destekleme Programlarının Avantajları

Avantajlar	f
Sivil Toplum Örgütleri'ni destekleyici daha fazla fonksiyona sahip.	3
Firmaların bölgede istihdam yaratmasına katkı sağlıyor.	2
Sadece ürüne yönelik değil, altyapıyı da destekliyor.	2
Bölgesel altyapıyı bildiği için gerekli durumlarda yönlendirme yapıyor.	2

1.STK'ları destekleyen fonksiyonlarının gelişmiş olması (n=3): *“Avantajı şu STK'ların sanayi ile iş birliği konusunda diğer arayüzlere nazaran daha fazla fonksiyonu var. Toplum nazarında girişimcilik kültürünün yaygınlaşması için önemli bir kaldıraçlar. Toplumsal hizmet ve aynı zamanda toplumun girişimcilik yönünü desteklemesi konusunda gelişmiş yapılar.”*

2.Bölgede istihdam yaratılmasına katkıda bulunması (n=2): *“Kesinlikle kalkınma ajanslarının bölgesel kalkınmaya, istihdama çok büyük katkıları var. Onların da fon kaynakları farklı kaynaklara bağlı.”*

3.Alt yapı destekleri sağlaması (n=2): *“Akademik kaygımız çok olmuyor burada. TÜBİTAK projeleri daha çok Ar-Ge'ye yönelik. Altyapınıza bakmadan bahsedilen başlık altında bir ürüne dönüşmesini istiyor. Ama İZKA'da bu daha değişik. TÜBİTAK böyle yaptığı için altyapıya yönelik gelişmelere ilişkin kalemleri desteklemiyor. Örneğin üniversitemizdeki merkez kurulumlarında İZKA desteği oldu. Yani bir altyapı oluşturabiliyoruz İZKA projelerinde, buna bütçe müsaade ediyor. Diyelim bir altyapı kuracaksınız fizibilite çalışması yapıyorsunuz, destekleniyor. Tabi belli kriterleri var. Ama, herkesin herşeye sahip olmasından ziyade ,bölgede bir ekosistem oluşturma çabasında.*

4.Bölgesel altyapıyı bildiği için yönlendirme yapabilmesi (n=2): *“Ekosistemdeki ağların oluşturulması da çok önemli tabi, güzel çalışmalar yapıyorduk diğer üniversiteler ile. Bölgeyi bildikleri için bu çalışmalar işlerine yarıyor.”, “Belli altyapı başka üniversitede varsa bu üniversitede var, sizde eksik olanı destekleyelim diyor. Bu bölgede ne araştırma kapasitesi varsa onu ortaya koyuyor. Eskiden her üniversite*

örneğin SEM cihazı alırken diyor ki orada bu cihaz var, desteği oradan alın. İşbirliğine zorluyor yani. Sanayide varsa sanayiden alın diyor.”

Üniversite-Sanayi iş birliği destek mekanizmalarından Kalkınma Ajansı üniversite-sanayi iş birliği destekleme programlarının dezavantajlarına ilişkin alınan yanıtlar dört ana tema etrafında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 49: Kalkınma Ajansı Üniversite-Sanayi İşbirliği Destekleme Programlarının Dezavantajları

<i>Dezavantajlar</i>	n
Belirli güç odaklarına yakınlık proje kabulünü kolaylaştırıyor, sonuçlar objektif değil.	2
Destekler Ar-Ge ve teknoloji geliştirme açısından zayıf kalıyor.	2
Katkı payı oranları yüksek.	1

1.Güç odaklarına yakınlığın proje kabulünü kolaylaştırması(n=2): “Belirli güç odaklarına yakınlık proje kabulünü kolaylaştırabilir.”,“Sizin İZKA ile olan ikili ilişkileriniz projenin çıkıp çıkmayacağı veya başka manevralara neden olabiliyor. Çok gerçekçi gelmiyor. Çok iyi ekiplerin projeleri kabul edilmiyor, görüyoruz. Daha zayıf olanlar kabul ediliyor. Güven eksikliği oluyor. Bence bağımsız bir hakem havuzunun görüşüne göre hareket etmeleri daha anlamlı olur.

2.Desteklerin teknoloji geliştirme konusunda zayıf olması(n=2): “ Araştırma geliştirmeye dayalılık açısından biraz zayıf kalıyor. Bölgenin gelişmesine yönelik yapılıyor ama Ar-Ge yönü biraz daha zayıf kalıyor.”,“ Mesela bir araba satın alıyor gibi bir ürün satın alıyorsunuz, onun Ar-Ge yönünün geliştirilmesine bir katkısı olmuyor bu desteklerin.”

3.Katkı payı oranlarının yüksek olması (n=1): “İZKA kalkıyor, yüzde 20-10 sizden katkı payı istiyor. O katkı payını zaten yani siz bir milyonluk bir proje yürütmeye kalkarsanız,100 bin verecek bir durumunuz olmaz. Anlamlı bir iş yapmak için de bir milyon lira bir destek gerekir. Yani şirketlerin katkısını istediği sürece oradan çok ses getirecek projeler ben beklemiyorum.”

3.7.9 Akademik Girişimcilik Arayüzü Olarak AB Çerçeve Programlarının Üniversite-Sanayi İşbirliği Desteklerinin Avantaj Ve Dezavantajları

Görüşme sırasında katılımcılara akademik girişimcilik arayüzü olarak AB Çerçeve programlarının üniversite-sanayi iş birliği destekleri ile ilgili tecrübelerine ilişkin görüşleri sorulmuştur. AB Çerçeve programlarının üniversite-sanayi iş birliği destekleri ile ilgili bilgi ve tecrübesi olan katılımcıların verdikleri yanıtlara göre bu arayüzün avantajlarına ilişkin alınan yanıtlar iki ana tema etrafında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 50: AB Çerçeve Programlarının Üniversite-Sanayi İşbirliği Desteklerinin Avantajları

Avantajlar	n
Proje yönetimi ve finansman kuralları net ve pratik.	4
Yurtdışı ile iş bağlantıları oluşturmak için faydalı.	3

1.Proje yönetim süreçlerinin net tanımlanmış olması (n=4): “*Bu prolerin sınırları,kuralları daha net,daha şeffaf.*”, “*Arayüzleri çok tutarlı,net,verimli ve pürüzsüz işliyor, Kalkınma Ajansı 'na göre daha rahat ilerliyor projeler.*”

2.İş bağlantısı oluşturmak açısından faydalı olması (n=3): “*Diğer üniversiteler ile temel araştırmalar yapabiliyorsanız, yurtdışı ilişkiler yaratmak açısından gerekli. Bilgi görgü paylaşımı ve toplantılarla bir araya gelip bişeyler oluşturmak istiyorsanız iyi.*”

Üniversite-Sanayi iş birliği destek mekanizmalarından AB Çerçeve programlarının üniversite-sanayi iş birliği desteklerinin dezavantajlarına ilişkin alınan yanıtlar üç ana tema etrafında yoğunlaşmaktadır.

Tablo 51: AB Çerçeve Programlarının Üniversite-Sanayi İşbirliği Desteklerinin Dezavantajları

Dezavantajlar	n
Harcama kalemleri kısıtlı, bütçe çok bölünüyor.	2
Proje değerlendirme ve kabul süreleri çok uzun.	2
Koordinatör açısından çok fazla idari iş yükü oluşturuyor.	2

1.Bütçenin kısıtlı olması: *“Harcama kalemleri çok orada kısıtlı. Oradaki bütçeler de çok bölünüyor ülkeler arasında. Yani orada da böyle bir sıkıntı var.”*

2.Proje değerlendirme süresinin uzun olması: *“Bir de proje değerlendirme ve kabul süreleri o kadar uzun ki...baya bekliyorsunuz.”*

3.Koordinatör açısından çok fazla idari yük oluşturması: *“Bu AB projelerinde de proje konuları çok büyük. Çok büyük bir halkanın küçük bir parçası oluyorsunuz. Bizim projenin olması durumunda da, projenin yürütülmesi uzun ve zorlu bir iş. Yürütücü olarak hepsini bir araya getirmek sizin üstünüze kalıyor. Gerçekten kolay değil.”*

3.7.10 Akademik Girişimcilik Faaliyetlerini Düzenlemek Amacıyla Hazırlanan Kanun/Yönetmelik/Yönergeler

Görüşmeye katılan 23 katılımcıya akademik girişimcilik faaliyetlerini düzenlemek amacıyla hazırlanan kanun/yönetmelik/yönergeler hakkında bilgileri olup olmadığı ve varsa ne düşündükleri soruldu. Katılımcılardan yüzde 34,7’si bu konuda bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Konuyla ilgili görüşlerini paylaşan katılımcıların yanıtlarından bazıları aşağıdaki gibidir.

Tablo 52: Akademisyenlerin Akademik Girişimciliğe İlişkin Kanuni Altyapı İle İlgili Bilgisi

Durum	Katılımcı Sayısı	n
Bilgi Sahibi	15 katılımcı	65,3
Bilgisi Yok	8 katılımcı	34,7

“Yani burada ülke genelinde büyük bir çaba var. Son on senedir falan baya dış dokunur işler yapıldı, büyük ofisler kuruldu. Verim alınmadığı söylene de bence normal. Yani bu işler bir günde olmuyor. Bence verimli o noktada. Bugünden yarına bir sürü transfer, lisans yaptık mümkün değil zaten. Bunlar Avrupa için de elli senelik süreçler yani. Bizim için de bence normal, yavaş da denilemez ama artık verim alınması için ufak ufak daha radikal adımlar atılmasının zamanı geldi. Bundan sonra özel sektöre yapılan lisanslamalar konusunda artış olmasını bekliyorum ben, ticarileşme konusunda daha ciddi adımlar atabiliriz. Çünkü tecrübeler edinildi artık, insanlar belli bir doygunluğa ulaştı.”

“Yani tabii bunlar çok olumlu gelişmeler. 1974’te mezun oldum üniversiteden. O zaman perspektifi içinde değerlendirdiğimizde şu anda geldiğimiz nokta inanılmaz bir nokta Türkiye’de. Bana üniversitenin şirket kurmak için izin vermediği noktadan şu anda geldiğimiz noktayı şey yaparsanız...Ama bir miktar daha bu destek teşvik mekanizmalarını rahat vermek lazım. Sanki bütün projelerde yüzde yüz başarı bekleniyor. Öyle bir dünya yok. Yüzde on başarılı olduğunda bile onun yaratacağı etki, piyasa hareketliliği sizin öteki tarafta kaybettiğinizi kapatıyor.”

“Şimdi şöyle bir birini destekleyen yapılar mesela TTO şirketi kurmak konusundaki yasanın dördüncü yılına giriyoruz. Oradaki ilk şirket açanları aramıştım. TTO şirketinin şöyle görev yapacağını hayal ettik. İçerideki akademik birikimi dışarıya pazarlayan bir arayüz gibi düşündük ilk etapta ama öyle değilmiş yani karşılaştığımız örnekler bunun böyle olmadığını gösterdi. Yani Döner Sermaye Birimi’ni aradan çıkaracak hocalar TTO şirketinin danışmanı, eğitmeni ya da ortağı gibi rol alacak. O TTO şirketi de bunu dışarıya pazarlayacak tabiri caizse. Hatta bir takım vergilerden muaf olunup eleman istihdam edilecek gibi dedik ama öyle olmadı.”

“Yeni yapıda değiller, yeni yapıya kavuşturmak lazım. Tüm girişimcilik faaliyetlerine yayın puanı kadar puan vermek lazım. Akademik atama yükseltme faaliyetlerinde yer almıyor. Adam kalp pili icat etmiş. Öbürü dört tane öylesine yayın yapmış. Hangisi alıyor? Karşılığı yok. Tanımıyorsunuz. Hem teşvik ediyorsunuz, hem tanıımıyorsunuz.”

“Bunlar genel olarak birbirini tamamlayıcı kanunlar. Yani belli şeyleri ortaya koyuyorlar, yasal süreçleri. Birbiri ile çelişen şeyler olmuyor fakat tabii bunların dinamik olması gerekiyor, değişen şartlara uyumlu olması gerekiyor. Özellikle TTO’ların yönergelerinde bölgeye özel şeylerin de olması gerekiyor. Yani siz sınırları kendi bölgenizdeki şartlara göre çizmeniz ve yasal süreçlere dikkat etmeniz gerekiyor. Üniversitelerin yönergelerinde bölgeye özgü sınırların ve prosedürlerin belirlenmesi ve takibinin yapılması gerekiyor. Burada değişen kural ve yasalara göre faaliyetlerimizi yürütmemiz gerekiyor. Bunları da yeterince takip edemediğimiz için TTO’lar çok önemli oluyor. Açıkcası ben maddeleri bilemiyorum ,birebir içinde olduklarımı biliyorum ama mesela TTO’nun şirketleşme konusunun içinde olmadığım için bilemiyorum. Öğretim üyelerini de en çok korkutan bu oluyor. Haklarımızın korunup korunmadığı, yapılan şeylerin kanunlarla uyuşup uyuşmadığı ile ilgili tereddütlerimiz oluyor.”

“İlk defa 2000’li yıllarda ODTÜ Teknopark ile birlikte hocalara şirket kurma hakkı tanınmış oldu. Bu iyi bir şey fakat bir taraftan da hocanın şirket kurması ne kadar feasible, tartışılır. Okulda bir sürü iş var. Ya birileri ile ortak yapmak lazım ya da okulu bırakmak lazım aslında. Bir işletmenin sağlıklı yürümesi için. Dürüst olmak lazımsa. Norveç, İsveç gibi refah seviyesi yüksek yerlerde hocanın girişimci olması gerekmiyor. Zaten aldığı maaşlar, patent gelirleri, danışmanlıklar falan yetiyor. Ama Türkiye gibi ülkelerde yetmiyor. Biraz para kazanalım deme durumları oluyor. Şahsi düşüncem ikisi bir arada gitmiyor çünkü öğretim üyesinin çok işi var. Dersler, projeler, makaleler, komisyonlar falan. Öteki tarafta sıfırdan start-up kuruyorsun, o da emek isteyen bir çalışma, kolay bir şey değil. Ama bu TTO’lar falan süreci kolaylaştırdı, katalizör görevi görüyor. Çabalar var,şükür.”

“Bunlar çok holistik değil, tek tip pencereyle bakılıp yapılıyor. Şimdi üniversitede öğretim üyeleri belli amaçlar için çalışıyorlar. Bunlardan bir tanesi eğitim, biri araştırma, biri girişimcilik, bir tanesi de toplumsal katkı. Kanunun vadettiği şeyler. Siz şimdi atama kriterine eğitim ve araştırmayı koyuyorsunuz ama girişimcilik ve toplumsal katkıyı koymuyorsunuz. Doğal olarak da kimse onu yapmıyor. Ona zaman

ayırmıyor. Dolayısıyla, aslında biraz daha büyük düşünmek gerekiyordu. TTO ile ilgili YÖK bu yönetmeliği çıkarırken bunu ticaret yasasının içinde değil TGB yasasının içerisinde çıkarsaydı üniversiteler Teknopark kurmadan o kuluçkaları mesela kurabilirlerdi. Şu an mesela bizim üniversitenin yeri ve imkanı var ama yapamıyoruz. TTO şirket olarak kurulduğunda da kuruluş sermayesini BAP veya Döner Sermaye'den aldı diyelim, sonra TTO şirketi kendini nasıl çevirmeli? Destekler yok, sadece sermayenizin yüzde ellisini birinci yılın sonunda vergi olarak ödeyeceksiniz. TTO şirketi kuruluşu ile ilgili yönetmeliği kanuni dayanak olarak TGB kanununa koysalardı, farklı olurdu. Bütüncül düşünememenin sonuçları bunlar. Daha başlarken bitiyor...Mesela Amerika'da TTO şirketlerinde çalışmalar çok basit. Hoca üniversite-sanayi iş birliği çalışması yapmışsa artı puan alıyor. Bizim yükselme kriterlerimizde böyle bir kriter yok, akademik teşvikte de yok. Şöyle anlıyorsunuz. Demek ki devlet bunu istemiyor. İstese başarı kriteri olarak koyar.”

Önemli bürokrasinin işletildiği konular. Özellikle üniversitemizin TGB başvurusunun halen neticelendirilmemesi, böyle bir bölgede ihtiyacın da olduğu bilindiği halde bürokrasiye takılması, merkezi bürokrasi anlamında sadeleştirme ihtiyacının ve iş takibi süreçlerinin verimli şekilde yapılmasının çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu kadar merkezi konumda ve sanayi ile iç içe olan bir bölgeye halen daha TGB açılmaması anlaşılır bir konu değil. O manada süreçlerin Bakanlık nezdinde rasyonel yürütülmediğini düşünüyoruz. Üniversite ne kadar hazır ve istekli olsa da bürokrasinin engeller çıkarması bu işe mani oldu.”

“Biraz bürokratik yapılar var, bu yapıların esnetilmesi lazım. TTO'ların birlikte çalışma yapması için fon oluşturulması konusunda çalışmalar vardı, onlar ne durumda bilmiyorum. En önemli şey aslında fon kaynaklarının geliştirilmesi yani mevzuatta fon kaynaklarının oluşturulması ile ilgili çalışmalar yapılması. Benim en büyük gözlemim şu oldu. Üniversiteler ile özel sektörün yaklaşımları biraz farklı. En büyük sıkıntı kurumsallaşamamak. Bir şirket gibi düşünemiyor üniversiteler. Özerklikleri yok, kendi yönetimlerine bağlılar. Ekosistemin gelişmesine en büyük engel bu, yapıların tamamen üniversite yönetimine bağlı olmaları. Sürdürülebilirlik anlamında sıkıntılar var.”

“Biz genelde sadece e-mail ile bilgilendiriliyoruz ama e-mailden öte bir ihtiyaç ortaya çıkması lazım sonra tabi ki TTO’nun yani böyle bir şey var sen şirket açacaksan şöyle olmalıdır demesi lazım. Kulaktan dolma demeyeyim de daha çok uygulamaya dayalı şeyleri biliyorum. Mesela şirket kurabileceğimi biliyorum. Duyurusu yapıyor ama o kadar çok yapacak şey var ki, birinin gelip bana bak böyle bir şey var senin uzmanlık alanına uyuyor, seni buna katalım demesi lazım.”

3.7.11 Akademik Girişimcilik Arayüzlerinin İki Alanı (Sosyal Bilimler Ve Pozitif Bilimler) Eşit Derecede Destekleyici Olup Olmadığına Yönelik Görüşler

Görüşmeye katılan 23 katılımcıya bahsedilen akademik girişimcilik arayüzlerinin sosyal/idari bilimler ve fen/mühendislik/sağlık bilimleri alanlarında akademik girişimcilik faaliyetlerini eşit derecede kolaylaştırıcı ve destekleyici olup olmadığına ilişkin görüşleri sorulmuştur. Konuyla ilgili görüşleri alınan akademisyenlerin görüşlerine ilişkin tablo aşağıda verilmiştir. Bu tabloya göre katılımcıların % 74 gibi büyük bir çoğunluğu bahsedilen destek mekanizmalarını eşit derecede destekleyici bulmadıklarını, % 4’ü bulduğunu, % 21,7’si ise bu konuda fikrinin olmadığını belirtmiştir. Konuyla ilgili görüşlerini paylaşan katılımcıların görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir.

Tablo 53: Akademik Girişimcilik Arayüzlerinin Eşit Derecede Destekleyici Olup Olmadığına Yönelik Görüşler

Görüşler	Katılımcı Sayısı	n
Eşit derecede destekleyici buluyorum.	1 katılımcı	4,3
Eşit derecede destekleyici bulmuyorum.	17 katılımcı	74
Fikrim yok.	5 katılımcı	21,7

“Ben pozitif bilimler alanındayım, herhangi bir sıkıntı yaşadığımı söyleyemem ama diğer tarafı bilmiyorum açıkçası. Bizim alanımız için destekler genellikle yeterli diyebilirim.”

“Hayır, orada zaten temel problem şu; sosyal bilimciler için teknik tarafına çok hakim değiller. Teknik bilimciler de için sosyal boyutunun gerekli olduğuna dair bir fikre sahip değiller. Aslında bu konuda TÜBİTAK Başkanı Hasan Mandal’ın bir konuşmasında biz teknolojinin sosyal boyurunu es geçtiğimiz için, ülkemizde teknoloji gelişmiyor gibi bir yorumu var bence çok doğru bir tespit. Bireysel anlamda tespitlerin çözeceği bir şey değil. Biz bunu düşünemediğimiz zaman yasa ve yönetmeliklere yansıtamıyoruz. Frascati kılavuzunda Ar-Ge’nin tanımına baktığımızda bu tanıma göre Sosyal ve Beşeri Bilimler’den herhangi bir şekilde Ar-Ge projesinin çıkması mümkün değil. Ama siz yüksek teknolojili bir ürün üretseniz bile bunun sosyal anlamda herhangi bir gerekliliği, bir boşluğu dolduracak şekilde üretmezseniz ve herkesin temin edeceği bir satın alma gücüne indirgemezseniz o teknolojiyi pazara adapte edemezsiniz. Biri birinden daha önemlidir veya daha az önemlidir diyebileceğimiz bir şey değil. İkisinin de o terazide eşit ağırlığa sahip olması gerekir. Bu da belki için sosyal boyutunun önemi ve üretme yeteneği ile doğrudan alakalı olduğunu düşünüyorum.”

“İşin doğası gereği pozitif bilimlerin daha çok avantajı var. Onlar somut birşeyleri üretip bundan para kazanabiliyorlar. Sosyal bilimlerde bu daha zor ve daha karmaşık. O yüzden eşit diyemeyiz, eşit olmaz zaten. İşin doğası gereği eşit olmuyor. Biri bir ürün üretiyor, diğeri hizmet üretiyor. Sosyal bilimlerde üretilen hizmetlerin sağlıklı bir şekilde pazarlanması ve paraya dönüşmesi için hocaların yaratıcılığa teşvik edilmesi lazım üniversite tarafından. Yani şimdi Sosyal Bilimler’deki bir hoca firmalara nasıl bir hizmet üretebilir, nasıl destek sağlayabilir? Yapılabilecek şeyler vardır ama her hoca yapamaz bunları. O yüzden üniversite içinde hizmet sektöründe bir strateji belirlenip, bunları yapabilecek hocalardan bir grup oluşturulması ve üniversitenin öncülüğünde hocaların teşvik edilmesi lazım. Üniversitenin buna öncülük etmesi lazım belli arayüzler üzerinden mesela TTO gibi. Ben piyasayı tanımıyorum mesela, hocayım. Proje yönetiminde eğitimler veriyorum, kendimi o

yönde geliştirdim. TTO da firmalardan bu yönde talepleri toplayıp bu alanlarda çalışna hocalarla eşleştirme yapmalı. Bu arayüzlerin aktif olması gerekiyor. Oturup sadece gelen taleplere cevap vermek yerine, daha çok hocaları harekete geçiren çalışmalar yapması lazım.”

“Biz bu konularda çok zorlanıyoruz. Bir öğretim üyesinin şirketin organizasyonu ile yaptığı çok önemli bir çalışma oluyor. Mesela biz onu Ar-Ge desteklerinden faydalandıramıyoruz. Yüzde 85 statüsüne sokamıyoruz. Her şey ürüne yönelik tanımlı. Ama ürünün dışında da organizasyonel yapıdaki çalışmalar kapsam dışı kalıyor. Mesela bu Covid döneminde gördük ki sosyal bilimler alanına çok ihtiyacımız var. Psikoloji alanında birileri de katkıda bulunabilir. Sosyal bilimlere yeteri kadar destek vermiyoruz. Bir katmanı çok atlıyoruz. Devlet çok iyi niyetle destekler yaratıyor ama hakemlerin ciddi eğitilmesi gerekiyor. Biz Teknopark'ta görüntü kodlamakla ilgili bir sistem yapıp şirket kurduk. Proje kapsamında mesela bir güne dökümantasyon ayırdık ama değerlendiren hakem bu Ar-Ge değildir diye bunu reddetti. Bu hakemin bunu bilmemesinden kaynaklanıyor. Hakemler burada önemli unsur. Bu katmanın da mutlaka değerlendirilmesi gerekir.”

“Mevcut arayüzlerin bu eksikliği giderecek hukuki düzenlemelerine ihtiyacımız var. Ben kendi alanımda girişimcilik hevesi olan bir adamım ama bunu destekleyecek Döner Sermaye dışında bir arayüz yok maalesef. Onda da zaten bahsettiğim gibi sıkıntılar olabiliyor. Bir takım muğlaklıklar var maalesef yani.”

“Bu kolaylaştırılmak zorunda aksi takdirde hiçbir yere varamayız. Türkiye'nin önünü açacak kritik bir konu. Herşey denge içinde olmalı.”

“Sadece pozitif bilimleri destekliyoruz. Bu bir açık. Ben Antalya'da Teknopark'ı kurarken bir adam geldi. Sanatçı bir adam ama çok bilge bir kişi. Dedi ki kardeşim Teknopark'ı kuruyorsunuz güzel, bunun Art Park'ı yok mu dedi. Sanat Park niye yok dedi. Bakın işte kaç yıl sonra tasarım işi işin içine girdi. Ya bu vizyon meselesi. Görerek ya da duyararak, karşılaşarak öğreniyorsunuz. şimdi sosyal girişimcilik adı geçiyor her yerde. Sosyal girişimciliği destekleyen bir şeyimiz yok.

Mekanizma olarak destekleniyor olabilir ama. Evet insanlar konuşuyor ama fen konusunda yaptığımız şeyleri onun için yapıyorsunuz. Burada belki işin tanımı çok zorlaşıyor. Ne odur, ne o değildir? Bunun üzerinde durmak lazım. Sosyal kavramları da nitelikli halde tanımlayacak ve potanın içerisine alınmasını sağlayacak birşeyler yapılması lazım ki bir bütün haline gelsin. Artık kimse Edison değil, kimse tek başına ampul icat etmiyor. ”

“Bu desteklerin daha ağırlıklı şekilde sağlık, tıp ve fen bilimler alanlarına verildiğini düşünüyorum. Çünkü aslında içinde bulunduğumuz durumda kalkınmanın teknolojik ürün üretme üzerinden gittiğini düşünüyorum. Dolayısıyla bu anlamda katma değeri yüksek teknolojik ürünlere olan destekler rağbet görüyor. Çünkü artık Türkiye iş gücünün düşük olduğu seri üretim yapabilme kapasitesi ve fason iş yapan bir ülke konumundayken artık daha çok teknolojik ve know-how içeriği yüksek ürünler üretmeye başladı. Baktığımızda genelde çağrılara özellikle sağlık, tıp, mekatronik mühendislik alanları çoğunlukla destekleniyor. Son zamanlarda pandemi koşullarında eğitimle ilgili veya fabrika organizasyonu, yapısal anlamdaki çeşitli kollar da destekler verilmeye başlandı. Çünkü bunun sosyal etkileri de çok büyük. Değişen dünya düzeninde bu destekler yavaş yavaş sosyal alanlara da kaymaya başlıyor. Tahmin ediyorum ki bu destekler bizim alanımızda çok iken, zamanla dengelenmeye başlanacaktır.”

“Sosyal bilimler tarafı, toplum modellenmesi, ekonomik modellenme gibi ileri düzey sosyal konulara destek konusunda eksiklik var gibime geliyor. Ama daha çok kendi alanımla ilgili olanları biliyorum. Karmaşık medeniyetlerin gelişmesi ve çökmesi, karmaşık sistemlerin incelenmesi gibi konularda çalışmalar yapılırsa güzel olur.”

“Destek mekanizmalarının başında olanların sosyal bilimleri bilmedikleri için böyle olduğunu düşünüyorum. Yani sosyal bilimlere olan bakış açılarının çok dar olduğunu düşünüyorum. Bu yüzden de sosyal bilimlerden gelen projelere mühendislik tarafından gelen hocaların tepkisi ya iki anketle proje mi olurmuş şeklindeydi. Tabi bu azımsama aslında çok tehlikeli. Çünkü aslında mühendislerle sosyal bilimciler birlikte

çalışmalar toplumsal kabulden pazarlamasına varıncaya kadar birçok şey farklı sunulabilirdi. Mesela çok güzel işlevi olan bir ürün yapıyorsunuz ama tasarımı çok kötü. Aslında işlevi süper ama tasarımı kötü. Şu anda dünyada bütün ülkeler araba motoru yapabilir ama iyi bir tasarım yalnızca gelişmiş ülkeler tarafından yapılıyor. Tasarım bilmeniz lazım, ikincisi insanı tanımanız lazım. İnsanın bunu kullanıp kullanmayacağı ile ilgili davranışsal boyutlar var. Tasarımın rengi bile fark ettiriyor yani.”

“Yani bence pozitif bilimlerde daha fazla ama zaten öyle de olmalı. Sosyal bilimlerdeki hocaların bence başka bir mekanizması olması lazım. Özellikle iş modelleme, iş planı gibi konularda da sosyal bilimcilere ihtiyaç var ama yenilikçilik alanında öyle çok bir şey olmaz. Ama sosyal bilimlerdeki hocalar pozitif bilimlerle takım olabilir.”

“Daha çok fen ve mühendislik alanlarında etkin kullanılıyor. Sosyal bilimlerde daha kısıtlı olarak görebiliyoruz. Daha çok ürün geliştirmeye yönelik çalışıldığı için böyle oluyor. Her şekilde bu tarz çalışmaların insanların üzerindeki etkilerinin de araştırılması gerekiyor. Çalışanlarla ilgili boyutu da var. Sosyal bilimlerin de işin içinde olması gerekiyor.”

“İnovasyon aslında multidisipliner bir yapı, yani proje bazlı baktığımızda tabii daha teknolojik, fen bilimlerine yönelik projeler destek alıyor. Sosyal projeler daha çok Döner Sermaye üzerinden yürüyor. Ama onun dışında multidisipliner olarak düşündüğümüzde veya girişimcilik hızlandırma programlarını düşündüğümüzde Sosyal Bilimler de devreye giriyor. Bunu ayırt etmek çok doğru değil aslında, multidisipliner olarak bakmak gerekiyor.”

“Yani şimdi olaya mühendis kafasıyla bakınca orada daha büyük yatırımlar var, oradan gelir elde edilecekmiş gözüyle bakılıyor. Dolayısıyla oraya daha pozitif bir yaklaşım var. Sosyal Bilimler işin içine girince ne kadar kısabiliriz derdindeler, o şekilde değerlendiriliyor. Bu da bir sorun. Disipliner arası çalışmaya en çok ihtiyacı olan arkeoloji aslında. Herşeyi siz halledemezsiniz çünkü. Her alan arkeolojinin

çinde. Yapının statik durumunu inşaat mühendisi çözer, yapının mimari projesinin çizimini mimar çözer. İskelet bulduğunuzda antropolog çözecek, kafatası incelemesiydi, hatta ürologuna kadar işin içinde yer alması lazım.”

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı, akademisyenlerin girişimcilik özelliklerinin akademik girişimcilik niyetlerine etkisini ölçmek ve akademik girişimcilik faaliyetlerini kolaylaştırmak amacıyla oluşturulan üniversite-sanayi iş birliği destek mekanizmalarının değerlendirilmesidir. Araştırma sırasında yapılan nitel ve nicel çalışmalar ışığında 2 ayrı yöntem bir arada kullanılarak karma yöntem yaklaşımı benimsenmiştir.

Bu bölümde bu amaca yönelik olarak belirlenen çalışmalara ilişkin analizlerden elde edilen bulgular tartışılmış ve elde edilen bulgulara ilişkin yorumlar sunulmuştur.

İzmir’de bulunan üniversitelerde çalışan akademisyenleri kapsayan bu araştırma yoluyla akademisyenlerin akademik özyeterlilik algılarının akademik girişimcilik niyetlerine olan etkileri araştırılmıştır. Bu araştırma akademisyenlerin akademik alandaki özyeterlilik ve akademik girişimcilik niyeti ilişkisini ortaya koymak bağlamında yapılan öncül çalışmalardan biri olma özelliğini taşımaktadır.

Üniversite Misyonunun Önceliklendirilmesine Yönelik Sonuç Ve Öneriler

Bu araştırma kapsamında, akademisyenlerden üniversitelerin, literatürde de geçen dört temel misyonunu (eğitim-öğretim, araştırma, girişimcilik, sosyal sorumluluk) olması gereken ve mevcutta çalışılan üniversitede olan duruma göre önceliklendirmeleri istenmiştir. Elden edilen veriler ışığında sonuçlar analiz edilmiştir.

Buna göre, ilk sıralarda yer alması gerektiği düşünülen eğitim-öğretim misyonunun, üniversitelerdeki mevcut duruma bakıldığında yine ilk sıralarda olduğu fakat araştırma misyonuna göre olması gerekenden daha fazla önceliklendirildiği, araştırma misyonuna ise olması gerekenden daha az önem verildiği söylenebilir.

Ayrıca toplumsal hizmet misyonuna bakıldığında dördüncü sırada önceliklendirilmesi gerektiği düşünülmekte ve üniversitelerdeki mevcut duruma bakıldığında yine olması gerekende algılandığı gibi dördüncü sırada yer aldığı

görülmektedir. Üçüncü sırada yer alması gerektiği düşünülen girişimcilik misyonunun da yine üniversitelerdeki mevcut surumda bu sıralamada olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan bireylerin görüşleri bağlamında, misyon önceliklendirilmesi sıralamasında ilk sırada eğitim-öğretim ve neredeyse yakın oranlarda olan ikinci sıradaki misyon araştırma, üçüncü sırada girişimcilik ve dördüncü sırada da toplumsal hizmet olarak görülmektedir. Bu dört sıralamada da, birinci ve ikinci sıralara yer alan eğitim-öğretim ve araştırma ile üçüncü ve dördüncü sıralarda yer alan girişimcilik ve toplumsal hizmet misyonlarının neredeyse birbirlerine yakın düzeyde algılanmasının sebebi olarak araştırmanın eğitim-öğretimin önemli ve ayrılmaz bir parçası, girişimciliğin ise istihdam talep eden değil istihdam üreten bir ekosistem yaratması nedeniyle toplumsal hizmete katkı sağlayacağından dolayı söz edilen iki misyonunun da birbiri ile etkileşim içinde olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, birbirlerini tamamlayan bu misyonları önceliklendirmekten çok bir arada düşünülerek üniversitelerdeki misyon kurgularının buna göre oluşturulması önerilmektedir.

Akademik Özyeterliliğin Akademik Girişimcilik Niyetine Etkisinin Ölçülmesine Yönelik Sonuç ve Öneriler

Araştırma kapsamında akademisyenlerin özyeterlilik algıları ile akademik girişimcilik faaliyetlerine bulunma niyetlerine ilişkin yapılan istatistiksel analizler neticesinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Akademik özyeterlilik alt boyutları ve akademik girişimcilik niyeti ilişkisine yönelik hazırlanan anket sorularına verilen cevaplar analiz edilmiştir.

Buna göre, anket yoluyla yapılan analizler ve elde edilen bulgular ışığında, bu bölümde elde edilen sonuçlar sırasıyla değişkenler bazında değerlendirilerek, araştırma sorularına cevap verilmiş ve hipotezlerin doğrulanıp doğrulanmadığına bakılmıştır.

Araştırma sonucunda, akademik özyeterlilik algısının akademik girişimcilik niyetini olumlu yönde etkilediğine yönelik hipotez doğrulanmıştır. Buna göre üniversitelerde çalışan akademisyenlerin kendilerine dair akademik özyeterlilik

algılarının akademik girişimcilik faaliyetlerinde bulunma niyetlerini olumlu olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bununla birlikte, araştırma kapsamında akademik girişimcilik niyeti ölçeğinin alt boyutlarında tanımlanan temel düzey akademik girişimcilik faaliyetleri (sanayi ile yapılan projeler, danışmanlık ve eğitim faaliyetleri, bilimsel gelişmelere yönelik kaynak yayınlamak, konferans ve toplantılara katılım) ve ileri düzey akademik girişimcilik faaliyetleri (şirketleşme faaliyetleri, patent başvurusu ve lisanslama faaliyetleri, fikri mülkiyet hakları başvurusu) olarak ikiye ayrılmıştır.

Araştırma verilerinin analizi sonucunda, toplam akademik özyeterlilik düzeyi toplam akademik girişimcilik niyetini anlamlı ölçüde etkilerken, akademik özyeterliliğin alt boyutları ile ileri düzeyde akademik girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bununla birlikte akademik özyeterliliğin alt boyutları ile temel düzeyde akademik girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Buna göre, akademik özyeterlilik düzeyi yüksek olan akademisyenler temel düzey akademik girişimcilik faaliyetleri (sanayi ile yapılan projeler, danışmanlık ve eğitim faaliyetleri, bilimsel gelişmelere yönelik kaynak yayınlamak, konferans ve toplantılara katılım) olarak adlandırdığımız faaliyetleri gerçekleştirmeye yönelik yüksek niyet puanlarına sahipken, ileri düzey akademik girişimcilik faaliyetleri (şirketleşme faaliyetleri, patent başvurusu ve lisanslama faaliyetleri, fikri mülkiyet hakları başvurusu) için aynı durum söz konusu değildir.

Akademik özyeterliliğin alt boyutlarına baktığımızda akademik özyeterlilik alt boyutu akademik girişimcilik niyetini negatif yönde etkilerken alt boyutlar (akademik özyeterlilik, akademik ağ ve akademik özgüven) içinde en güçlü ilişkinin akademik girişimcilik niyeti ile akademik ağ arasında bulunduğu görülmüştür. Ayrıca, akademik özyeterlilik alt boyutlarının her birinin akademik girişimcilik niyetinin alt boyutlarından biri olan ileri düzeyde akademik girişimciliğe anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Diğer taraftan, akademik özyeterlilik alt boyutlarının (akademik özyeterlilik, akademik ağ ve akademik özgüven) her birinin akademik girişimcilik niyetinin alt boyutlarından biri olan temel düzeyde akademik girişimciliğe anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür.

Akademik girişimcilik niyet puanlarının alana göre farklılaşp farklılaşmadığına yönelik yapılan analizlere baktığımızda farklılaşmanın anlamlı olduğu ve en yüksek girişimcilikte bulunma niyetinin Mühendislik ve Mimarlık alanında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Buna ek olarak, nicel araştırma kapsamında, temel düzey girişimcilik faaliyetinde (sanayi ile yapılan projeler, danışmanlık ve eğitim faaliyetleri, bilimsel gelişmelere yönelik kaynak yayınlamak, konferans ve toplantılara katılım) bulunma eğilimi tüm alanlar için benzerlikler taşımakla birlikte, ileri düzey (şirketleşme faaliyetleri, patent başvurusu ve lisanslama faaliyetleri, fikri mülkiyet hakları başvurusu) akademik girişimcilik faaliyetlerinde bulunan akademisyenlerin daha çok pozitif bilimler alanında yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır.

Ayrıca, akademik girişimcilik faaliyetlerinden kamu/özel sektörde faaliyet gösteren kurumlara döner sermaye kapsamında danışmanlık hizmeti vermiş olmak ile akademik özyeterlilik alt boyutlarından akademik ağ ve akademik özgüven, Teknopark/TTO/TEKMER/Kuluçka Merkezi/İŞGEM gibi yapılar aracılığıyla kurulan bir şirketin sahibi/ortağı olmakla akademik özyeterlilik alt boyutlarından akademik ağ, lisans ve lisansüstü eğitim faaliyetleri dışında ücret karşılığı toplumsal eğitim faaliyetlerinde bulunmakla akademik özyeterlilik alt boyutlarından akademik ağ ve akademik özgüven arasında, sanayi ile ortak projeler gerçekleştirmekle akademik özyeterlilik alt boyutlarından akademik ağ ve akademik özgüven arasında, konferans, bilimsel etkinlik ve sosyal ağ oluşturma toplantılarına katılmakla akademik özyeterlilik alt boyutlarından akademik ağ ve akademik özgüven ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Buna göre, akademik özyeterlilik düzeyi toplam akademik girişimcilik niyetini olumlu ölçüde etkilerken, bu etkinin aslında temel düzey girişimcilik faaliyetlerinde bulunduğu söylenebilir. Akademisyenlerin temel düzey girişimcilik faaliyetleri olarak adlandırdığımız sanayi ile yapılan projeler, danışmanlık ve eğitim faaliyetleri, bilimsel gelişmelere yönelik kaynak yayınlamak, konferans ve toplantılara katılım gibi akademik alan gereksinimleri ve destek mekanizmalarından nispeten daha bağımsız olan faaliyetleri yürütmesinin daha mümkün olduğu görülmektedir.

Diğer taraftan araştırma sonuçlarına göre akademik özyeterlilik alt boyutlarından olan akademik ağın akademik girişimcilik faaliyetlerine yönelik niyet

üzerinde güçlü bir etkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Bu durum, akademik anlamda iş çevresi ile etkileşimi yüksek olan akademisyenlerin akademik özyeterliliklerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sebeple üniversitelerin ilgili birimleri tarafından akademisyenler ile sanayiye ve girişimcilik ekosisteminin paydaşlarını bir araya getirecek etkinlikler düzenlenmesi tavsiye edilmektedir. Bu etkinlikler yoluyla kurulan akademik ağların akademisyenin özyeterlilik algısını olumlu etkileyeceği düşünülmektedir.

ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞBİRLİĞİ DESTEK MEKANİZMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK SONUÇ VE ÖNERİLER

Nitel araştırma kapsamında yapılan mülakata katılan 23 katılımcıya sorulan sorulara alınan yanıtlar ışığında araştırma kapsamında akademik girişimcilik arayüzleri olarak adlandırılan üniversite-sanayi iş birliği destek mekanizmalarının her biri ayrı ayrı değerlendirilecek ve suç olarak da bütüncül bir bakış açısıyla genel bir değerlendirme yapıp önerilerde bulunulacaktır.

Döner Sermaye Birimi

Üniversitelerdeki yönetmeliklerle düzenlenen ve belirtilen kanunlar çerçevesinde yönetilen Döner Sermaye Birimi üzerinden akademisyenler sanayiye eğitim ve danışmanlık faaliyetleri konusunda hizmetler verebilmektedir. Bu hizmetlerin karşılığında elde edilen gelirin bu süreçlerde kesintilere maruz kalması ve bu kesintilerin yüksek oranlarda olması araştırma kapsamındaki mülakatlar sırasında akademisyenlerin en çok şikayet ettiği ve motivasyon konusunda olumsuz etkisi olduğunu belirttikleri konulardan biri olmuştur. Son zamanlarda Ar-Ge çalışmaları için bu kesintilerin oranının yüzde 15'e indirilerek azaltılmış olması olumlu olarak karşılansa da, ürün ve teknoloji üretmeye yönelik olmayan çalışmaların kesintilerinin yüzde 40 gibi rakamlara ulaşmasının özellikle Sosyal Bilimler alanında çalışan akademisyenler için teşvik edici olmadığı açıktır.

Bununla birlikte Döner Sermaye'ye ilişkin kanun ve yönetmeliklerin net olmaması ve ufak bir hizmet bedeli karşılığında yapılacak işler için bile çok fazla evrak yükü ve bürokrasi bulunması da bu süreçlerle ilgili belirtilen diğer olumsuz geri

bildirimlerden olmuştur. Süreçlerin daha hızlı ilerlemesi adına kanunların daha net tanımlanması, akademisyenlerin belli periyotlarda mevzuat ve süreçler konusunda bilgilendirilmesi ve bürokrasinin azaltılmasının daha teşvik edici olacağı açıktır. Ayrıca Sosyal Bilimler alanından akademisyenlerin de özellikle üniversite-sanayi iş birliği çalışmalarına yönlendirilmesinin ve bu konuda motive edilmesinin gerekli olduğu görülmektedir. Yapılan kesintilerin oranlarının makul seviyeye getirilmesi sonucunda bu alanda sanayi ile yapılan ortak çalışmaların ve dolayısıyla bu alandaki akademisyenlerin motivasyonlarının ve girişimcilik tecrübelerinin artacağı ve bu çalışmaların Sosyal Bilimler ve Pozitif Bilimler alanlarının birlikte yer alacağı multidisipliner çalışmalara da vesile olacağı düşünülmektedir.

Yapılan görüşmelerde katılımcıların verdiği cevaplara göre Döner Sermaye üzerinden yapılan hizmetlerin sonucunda akademisyenin çalıştığı kurumuna da fayda sağlaması ve Ar-Ge odaklı hizmetleri için kesintilerin azaltılmış olması bu çalışmalara ilişkin avantajlar olarak ifade edilmiştir.

Teknoloji Geliştirme Bölgesi

Teknoloji Geliştirme Bölgesi, üniversitelerin, araştırma kurumlarının ve sanayi kuruluşlarının birlikte Ar-Ge ve inovasyon çalışmaları gerçekleştirdikleri, yüksek teknoloji ürünler geliştirdikleri, bu konuda tecrübe kazanarak bilgi ve teknoloji transferi gerçekleştirdikleri araştırma merkezleridir. Bu merkezler “Teknokent” veya “Teknopark” olarak da isimlendirilmektedir.

Görüşmeler sırasında katılımcılardan alınan cevaplar doğrultusunda Teknoloji Geliştirme Bölgeleri tarafından Arge bazlı, ürüne yönelik projelerin desteklenmesi fakat diğer projelerin desteklenmiyor olması en başlıca dezavantaj olarak belirtilmiştir. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri tarafından verilen desteklerin doğrudan somut bir ürün ortaya koymaya yönelik olması Sosyal Bilimler alanında çalışan akademisyenlerin bu desteklerden faydalanamamalarına neden olmaktadır. Sosyal Bilimler alanında çalışan bir akademisyenin de desteklerden faydalanarak kendi uzmanlık alanı ile ilgili hizmet sağlayabilmesinin şirketlerde inovasyon süreçlerini geliştireceği ve bölgesel ekonomiye katkı sağlayacağı açıktır. Girişimcilik ekosistemindeki yapılanmaya baktığımızda bu alandaki şirketleşme desteklerinin yetersiz olduğu görülmektedir. Bu

durumda Sosyal Bilimlerde yapılan çalışmalar için şirketleşme imkanı sağlayan desteklerin arttırılmasının gerekliliği açıkça görülmektedir.

Buna ek olarak, Türkiye'deki Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin işleyiş sisteminin eski olması ve gelişmiş ülkelerdeki sistemin gerisinde kalması, bu sistemlerin daha çok açık inovasyonu teşvik edecek şekilde yeniden yapılandırılması, gerektiği, üniversitelerin de inisiyatif olarak umut vadeden girişimlere ortak olup gelir elde edebilecek şekilde bahsedilen yapılandırılmanın planlanması gerektiği belirtilmiştir. Böyle bir yeniden yapılandırılma sürecine gitme aşamasında dünyadaki başarılı uygulama örneklerinin incelenerek, önemli noktaların anlaşılmasına ilişkin çalışmalar yapılması önerilmektedir. Ayrıca, akademisyenlerin fiziksel şirket alanına ihtiyaç duymadıkları ve buna rağmen kuluçka ofisten çıkınca yüksek kira bedelleri ödedikleri aktarılmıştır. Çalışmalarının büyük kısmını laboratuvarında gerçekleştiren akademisyenlerin gerek olmadığı halde geniş ofislere yüksek kiralar ödemek zorunda kalması birçok akademisyenin şirketini kapatmasına neden olmuştur. Bu konuda alandan da tasarruf edilerek akademisyenlerin daha fazla desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bununla birlikte, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin şirketleri destekleyerek inovasyon sürecini geliştirmesi ve ortak alanlarda bir arada bulunan şirketlerin kendi sektörlerinden ve diğer sektörlerden ulusal ve uluslararası aktörlerle bir araya getirilmesi de bu yapının sağladığı avantajlar olarak ifade edilmiştir. Girişimcilik tecrübeyle ilerleme sağlanan bir süreç olduğundan daha fazla girişimci ile etkileşim içinde olan ve sosyal ağını da bu vesileyle geliştiren bir girişimcinin bu durumdan olumlu etkileneceği açıktır. Bu bağlamda Teknoloji Geliştirme Bölgeleri gibi yapılarda şirketlerin bir araya getirilip, tecrübelerini, başarı ve başarısızlıklarını paylaşacağı, ortak çalışma imkanlarını konuşacağı etkinliklerin üst yönetim tarafından mümkün olduğunca fazla ve sık aralıklarla planlanması önerilmektedir.

Teknoloji Transfer Ofisi

Yapılan görüşmeler sonucunda Teknoloji Transfer Ofisleri (TTO) konusunda öne sürülen tek dezavantaj bu birimlerin daha temel teknolojileri kullanan girişimlere yeterli düzeyde destek olma tecrübesinin eksik olması olmuştur. TTO'ların bilgi teknolojileri tabanlı çalışmalara destek vermek konusunda yeterli düzeyde oldukları ve bu alanda tecrübe geliştirdikleri belirtilmiş, aynı desteğin temel teknolojiler konusunda da verilmesi için çaba gösterilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu alanda yapılacak desteklerin ve yatırımların tüm arayüzler için artırılması, proje çağrılarında öncelikli alanlar kategorisinde daha fazla yer verilmesi ile birlikte TTO'ların da kendini geliştirme imkanı bulacağı ve tecrübe kazanacağı açıktır. Bu araştırma kapsamında tek tek ve bütüncül bir şekilde ele alınan tüm destek mekanizmalarının birbiri ile koordinasyon içinde çalıştığı ve etkileşim içinde bulunduğu düşünüldüğünde bir arayüz için yapılacak değişiklik veya iyileştirmenin diğerlerini de etkileyeceği ve olumlu gelişmelerin girişimcilik ekosistemine katkı sağlayacağı söylenebilir.

Bunlara ek olarak, nitel çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde, TTO'ların üniversite-sanayi iş birliği faaliyetleri ve süreçleri konusunda öğretim elemanlarını destekleyici ve bilgilendirici yapılar oldukları, üniversitenin üniversite-sanayi iş birliği politikasının ve stratejisinin oluşturulması ve takip edilmesi konusunda işlevsel bir birim olduğu, sanayi ile üniversite arasındaki bağlantının sağlanması ve sürdürülmesi, akademisyenlerle firmalar arasındaki ilişkilerin mevzuata uygun şekilde desteklenmesi, firmalara gerektiğinde uzmanlık açısından yönlendirme yapabilecek kadar üniversiteyi tanıyor olması ve fikri mülkiyet süreçleri ile ilgili akademisyenlere farkındalık kazandırılması açısından avantajlar sağladığı belirtilmiştir.

TEKMER/Kuluçka/Ön Kuluçka Merkezi

Kuluçka merkezi yapıları girişimcilere işlerini geliştirmelerinde ve özellikle ilk aşamalarda ortaya çıkabilecek sorunları tespit ederek ilgili sorunları çözmelerinde yardımcı olan yapılardır. İşlevleri açısından Teknoloji Geliştirme Bölgeleri gibi şirketleşme konusunda destekler sağlayan kuluçka yapılarına ilişkin belirtilen avantaj ve dezavantajlar da Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile benzer olmuştur. Bu arayüz ile ilgili belirtilen dezavantajlar, daha çok Ar-Ge niteliği taşıyan projelerin ve şirketlerin

desteklenmesi ve buralarda bulunan fiziksel ofislere ödenen kiraların gereksiz olduğu şeklindedir. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri gibi daha çok ürüne yönelik ve Ar-Ge yönü gelişmiş olan çalışmaların desteklenmesi belirtildiği üzere Sosyal Bilimler alanında çalışan ve şirketlere organizasyon yapısı, ürün geliştirme, pazarlama, davranış bilimleri ve insan ihtiyaçları ve bunun gibi çeşitli konularda destek vererek inovasyona katkı sağlayacak akademisyenlerin çalışmalarını olumsuz etkilemiştir. Bunun gidi destek mekanizmalarının Sosyal Bilimler alanını da kapsayacak şekilde geliştirilmesi ve uygulamaya konulması bu alandaki boşluk ve ihtiyacı doldurmak açısından kritiktir.

Buna ek olarak, bahsedilen yapıların firmaların büyümesine destek olarak, girişimcileri desteklemesi ve öğrencilerin de girişimcilik tecrübesi kazanmasını sağlayarak girişimcilik kültürü ve farkındalığı oluşturması yoluyla ekosisteme katkıları çok önemlidir.

TÜBİTAK Üniversite-Sanayi İşbirliği Destekleme Programları

TÜBİTAK tarafından üniversite-sanayi iş birliğini desteklemek amacıyla bu zamana kadar farklı başlıklar altında birçok destek geliştirilmiştir. Bu desteklerle ilgili çalışmalar yapan ve tecrübe sahibi olan katılımcılar bahsedilen destekleme programları kapsamında daha önceki dönemlerde çağrıya çıkılan 1501 ve 1507 desteklerinin kaldırılmasını bir dezavantaj olarak belirtmişlerdir. Mevcutta sunulan 1505 desteğinde proje yükünün akademisyenin üzerinde olması ve 1501 ve 1507 gibi kaldırılan çağrılarda bütçenin bir kısmını TÜBİTAK karşıladığından sanayi için teşvik edici olması şu anda bir dezavantaj olarak değerlendirilmiştir. Kaldırılan 1501 ve 1507 gibi çağrıların proje sayılarının azalmasına sebep olduğu ifade edilerek 1505 desteğinin eski 1501 gibi genişletilip tekrar hayata geçirilmesi önerilmiştir.

Ayrıca, kabul edilmeyen projeler için proje değerlendiriciler tarafından yeterli geri bildirim yapılmadığı, bu durumun da başka projeler geliştirmek için motivasyonu olumsuz etkilediği ifade edilmiştir. Reddedilen projelerin kabul edilmeme nedenlerini açıklayan detaylı geri bildirimler yapılmasının proje yazma konusundaki motivasyon ve yetkinliği arttıracığı, akademisyenlerin bu bağlamda farkındalık kazanmasının da proje sayılarına ve girişimcilik ekosisteminin gelişmesine katkı sağlayacağı açıktır. Buna ek olarak, bu tür projelerin çağrılarında öncelikli alanlara yoğunlaşılırken, diğer

alanlardaki iyi projelerin ihmal edildiğinin de altı çizilmiştir. Bu nedenle, ülkenin gelişimi açısından öncelikli alanlar belirlenip desteklenirken diğer alanların da gelişiminin sekteye uğratılmaması açısından bu alanların ihmal edilmemesi önerilmektedir.

Diğer taraftan, bu desteklerin sanayi ile iş birliği yapma açısından öğretici bir süreç sağlaması, danışmana projeden ödenecek bedelin alt limitinin belirlenerek, akademisyenin emeğinin ve haklarının korunması, kuralların ve sınırların net olarak TÜBİTAK tarafından belirlenmesi ve bu çerçevede daha kolay ilerleme sağlanabilmesi, akademisyen ve firmaların ortak çalışmasına zemin hazırlaması gibi hususlar da avantaj olarak değerlendirilmiştir.

Kalkınma Ajansları

Kalkınma Ajansları bölgesel kalkınmanın desteklenmesi için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı koordinasyonunda çalışmalar yürüten özerk kamu kuruluşlarıdır. Kalkınma Ajanslarının görevi kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında iş birliği sağlayarak bölgesel kapasitenin geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Bu çalışma kapsamında nitel görüşmeye katılanların verdiği cevaplar doğrultusunda Kalkınma Ajanslarına ilişkin belirtilen dezavantajlardan birisi Kalkınma Ajanslarının sunduğu desteklerde belirli güç odaklarına yakınlık durumunun proje kabulünü kolaylaştırması ve bu nedenle sonuçların objektif olmaması olmuştur. Bu nedenle, iyi ekiplerin projelerinin kabul edilmediği ve bu durumun akademisyenler arasında güven eksikliği yarattığı ifade edilmiştir. Değerlendirme aşamasında şeffaflık ilkesinin korunması gerektiği açıktır. Ayrıca, bu desteklerin Ar-Ge ve teknoloji geliştirme açısından zayıf kaldığı, daha çok altyapı geliştirmeye yönelik olduğu ve katkı payı oranlarının da yüksek olduğu üstünde durulan diğer dezavantajlardır. Destekler kapsamındaki yüksek bütçeli altyapı geliştirme projeleri için şirketlerden istenen katkı payı oranlarının yüksek olmasının şirketler için teşvik edici olmadığı ifade edilmiştir.

Diğer taraftan, bu yapılar tarafından sağlanan desteklerin Sivil Toplum Örgütleri'ni destekleyici daha fazla fonksiyona sahip olmasının bu kurumlar için bir avantaj olduğu söylenebilir. Ayrıca, bu arayüz yoluyla firmaların bölgede istihdam

yaratmasına katkı sağlanması, desteklerin sadece ürüne yönelik olmaması ve altyapının da destekleniyor olması, Kalkınma Ajanslarının Bölgesel altyapıyı iyi bildiği için gerekli durumlarda bu konularda yönlendirme yapabilmesi gibi hususlar da bu desteklerin avantajları olarak belirtilmiştir.

Bölgesel ekosistemdeki ağlar ile ilgili çalışmalar yapan Kalkınma Ajansları bölgedeki mevcut altyapı imkanlarını iyi bildiği için yatırım yaparken bölgesel kalkınmayı göz önünde bulundurarak eksiklikler üzerinde yoğunlaşabilmekte ve ihtiyaç halinde bölgedeki kaynaklara yönlendirme yapabilmektedir. Bu bağlamda bölgenin tanınması bu yapıların işlevselliği açısından önemli bir avantaj olarak karşımıza çıkmaktadır.

AB Çerçeve Programları

AB çerçeve programları kapsamında öne sürülen görüşler ışığında, bu desteklerin bütçesinin çok fazla ortak arasında bölündüğü için harcama kalemlerinin kısıtlı olması, bu projelerin değerlendirme ve kabul sürelerinin çok uzun olması ve proje koordinatörünün çeşitli idari yükümlülüklerle uğraşması ve çok fazla ortağın koordine edilmesinden sorumlu olması gibi hususlar dezavantaj olarak belirtilmiştir. Bu programlarda proje koordinatörü olarak yer alan kurumların insan kaynakları başlığı altında bütçe kalemi olarak desteklenen proje koordinatörü ve proje asistanı gibi proje süresince çalışacak personel için bütçe planlaması yapmaları önerilmektedir. Ayrıca TÜBİTAK tarafından bu tür projelerde koordinatör olarak yer almak isteyen kurumlar için uluslararası işbirliklerini desteklemek ve özendirmek amacıyla “U2020 Koordinatörlüğü Destekleme Programı” başlığı altında çağrılar açılmakta ve bu çağrılar kapsamında “Konsorsiyum Kurma Amaçlı Seyahat Desteği”, “Konsorsiyum Kurma Amaçlı Organizasyon Desteği”, “Proje Yazma-Sunma Eğitimi Desteği”, “Proje Yazdırma Desteği” ve “Proje Ön Değerlendirme Desteği” gibi destekler sunulmaktadır. Üniversitelerdeki TTO’ların bu desteklerle ilgili bilgilendirme yaparak, farkındalık sağlaması ve yönlendirme yapması, akademisyenlerin de bu desteklerden faydalanarak uluslararası projeler konusunda tecrübe kazanması önerilmektedir.

Bu arayüzün proje yönetimi süreçlerinin ve finansman kurallarının net olarak tanımlanmış ve kolay yönetilebilecek şekilde pratik olması ve yürütülen projeler yoluyla yurtdışı ile iş bağlantıları oluşturulmasına katkı sağlaması avantaj olarak görülmüştür.

Akademik Girişimcilik Faaliyetlerini Düzenlemek Amacıyla Hazırlanan Kanun/Yönetmelik/Yönergeler

Akademik Girişimcilik faaliyetlerini düzenlemek amacıyla hazırlanan bazı kanun yönetmelik ve yönergeler bulunmaktadır. Bunlar; 4691 sayılı Teknoloji Bölgeleri Geliştirme Kanunu, YÖK Teknoloji Transfer Ofisleri Yönetmeliği ve üniversitelerin TTO yönergeleridir. Nitel çalışma kapsamındaki görüşmelerde katılımcılara söz edilen yasal dayanaklarla ilgili görüşleri sorulmuştur. Verilen cevaplar ışığında yapılan öneriler aşağıdaki gibidir;

- Görüşme yapılan 23 katılımcının yüzde 65'i (15 katılımcı) konuyla ilgili bilgi sahibi iken yüzde 35'i (8 katılımcı) akademik girişimcilik faaliyetlerinin yasal dayanaklarına ilişkin bilgi sahibi olmadıklarını belirtmiştir. Akademik girişimcilik faaliyetinde bulunan ve bu alanda idari görevlerde çalışan akademisyenlerin mevzuat ve düzenlemelere ilişkin farkındalıklarının artırılması için üniversitelerin TTO'ları tarafından periyodik olarak bilgilendirme yazıları yoluyla duyurular yapılması ve bilgilendirme günleri başlığı altında seminerler düzenlenmesi önerilmektedir. Ayrıca bu kapsamda çalışan ve destek sağlayan kurumların da uygulamaya yönelik sorunların konuşulup tartışılacağı ve önerilerin ortaya koyulacağı çalıştaylar düzenlemesi ve sonuçlarla ilgili kurumların ve kanun yapıcıların bilgilendirilmesi de gerekmektedir.
- Ülkemizde son yıllarda TÜBİTAK tarafından da desteklenen (1702 Patent Tabanlı Teknoloji Transferi Destekleme Çağrısı) lisanslama ve ticarileştirme faaliyetleri için mevzuattaki belirsizlik ve boşluklar sonucu uygulamada yaşanan sorunların çözülmesi amacıyla kanuni altyapı çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

- TTO'ların şirketleşmesine yönelik 2017 yılında oluşturulan Yükseköğretim Kurumları Teknoloji Transfer Ofisi Yönetmeliği kapsamında şirket statüsü kazanabilecek TTO'ların mevcuttaki örneklerden de yola çıkarak, şirket olarak varlıklarını sürdürebilmelerinin zorluklarının göz önünde bulundurulması ve bu yapıların eleman istihdamı ve vergi kesintileri yoluyla daha fazla desteklenmeleri gerektiği görülmektedir.
- Söz edilen yasal düzenlemelerin üniversitelerdeki akademisyenlerin akademik girişimcilik faaliyetlerinde bulunmaları için teşvik edecek şekilde yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Mevcutta akademik teşvik olarak kullanılan yayın gibi kriterlere akademik girişimcilik faaliyetlerinin de başlıklar halinde tanımlanarak eklenmesinin üniversite-sanayi iş birliği çalışmalarını ve inovasyonu geliştirerek ekonomik kalkınmaya katkıda bulunacağı düşünülmektedir.
- Üniversitelerin Teknoloji Geliştirme Bölgeleri kurulması konusunda daha fazla desteklenmesi, bu konudaki mevzuatın daha teşvik edici şekilde tanımlanarak, mevcutta oluşan bürokrasi yükünün azaltılması gerekmektedir.

Akademik Girişimcilik Arayüzlerinin Sosyal Bilimler ve Pozitif Bilimler Alanları Açısından Değerlendirilmesi

Görüşmeler yapılan 23 katılımcıya bahsedilen akademik girişimcilik arayüzlerinin sosyal/ıdari bilimler ve fen/mühendislik/sağlık bilimleri alanlarında akademik girişimcilik faaliyetlerini eşit derecede kolaylaştırıcı ve destekleyici olduğunu düşünüp düşünmedikleri sorularak iki farklı alanda çalışan akademisyenlerin tecrübeleri ve bilgileri ışığında bu konuyla ilgili düşünceleri dinlenmiştir.

Bilindiği üzere bu çalışmada bahsedilen arayüzlerin verdiği desteklerin amacı üniversitelerde üretilen bilginin sanayiye aktarılarak ekonominin gelişmesine katkı sağlamaktır. Bu bilginin farklı uzmanlık alanlarına sahip akademisyenlerde mevcut olduğu bilirse de, verilen desteklerin bahsedilen alanları eşit derecede destekleyip desteklemediği tartışma konusudur. Pozitif bilimler alanında çalışan akademisyenlerin

bilgiyi kullanarak ürün üretmesi mümkün olurken, sosyal bilimler alanında çalışan akademisyenin bilgisini daha çok danışmanlık gibi hizmet içerikli faaliyetler yoluyla sanayiye aktarabildiği söylenebilir. Bu kapsamda araştırma sorularından birisi yoluyla bu husus tartışılmış ve eldeki veriler yoluyla bazı sonuç ve öneriler aşağıda belirtilmiştir;

- Konuyla ilgili görüşleri alınan 23 katılımcının % 74 gibi büyük bir çoğunluğu bahsedilen destek mekanizmalarını eşit derecede destekleyici bulmadıklarını, % 4'ü eşit derecede destekleyici bulunduğunu, % 21,7'si ise bu konuda fikrinin olmadığını belirtmiştir. Bu konuda fikrinin olmadığını belirten akademisyenlerin tamamının pozitif bilimler alanında çalıştığı görülmektedir. Dolayısıyla pozitif bilimler alanında çalışan akademisyenlerin daha çok kendi alanlarındaki desteklerle ilgili bilgi sahibi olduğu ve bu destekleri takip ettikleri söylenebilir. Üniversitelerde bu konuda çalışan birimler olan TTO'ların pozitif bilimler alanında çalışan ve çoğu zaman teknoloji ve ürün geliştirmeyi hedefleyen akademisyenleri sosyal bilimler alanında çalışan akademisyenlerle ortak çalışmalar yapmak için projelerdeki ihtiyaçlara göre eşleştirmesi ve disiplinlerarası çalışmalarını teşvik etmesi önerilmektedir. Böylece teknolojinin sosyal yönü göz ardı edilmeden ürünün geliştirmesinden, insan ihtiyaçlarına yönelik tasarlanması, pazarlaması v.b gibi tüm süreçlerde başarılı bir iş birliği gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır.
- Sosyal bilimlerde üretilen hizmetlerin ticarileştirilebilmesi için akademisyenlerin teşvik edilmesi ve kendi alanlarına yönelik destekler konusunda yönlendirilmeleri gerekmektedir. Sosyal Bilimler alanında çalışan bir akademisyenin firmalara nasıl bir hizmet üretebileceği, nasıl destek sağlayabileceği konusunda bilgilendirilmesi ve motivasyon sağlanması gerektiği açıktır. Bu nedenle TTO gibi birimlerin sanayiye bu alanda hizmet sağlamaya yönelik bir strateji geliştirip firmalara bilgi vermesi ve gelen taleplere göre akademisyenleri firmaya yönlendirmesi önerilmektedir.
- Kuluçka ve ön kuluçka merkezleri, TEKMER yapıları ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri gibi destek mekanizmalarının sadece ürün ve teknoloji geliştirmeye

yönelik destekler sunması nedeniyle sosyal bilimler alanında çalışan akademisyenlerin şirketleşme konusunda zorluklar yaşadığı açıktır. Bu nedenle, sosyal bilimler alanındaki hizmetlerin de şirketleşmesini sağlayacak benzer yapılar oluşturulması ve bu yapılar yoluyla bu alanlardaki şirketlerin önünü açmak gereklidir. Ülkemizde çok az sayıda örneği bulunan Sosyopark benzeri yapıların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasının sosyal inovasyonu teşvik ederek bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- Bahsedilen destek mekanizmaları aracılığıyla açılan proje çağrılarının değerlendirme süreçlerini yürüten hakemlerin sosyal bilimler alanının ürün geliştirme süreçlerine sağlayacağı katkılar konusunda farkındalığının artırılması ve disiplinlerarası çalışmaları kapsayan projelerin değerlendirme puanına artı puan eklenmesi önerilmektedir.
- Özellikle pandemi ile birlikte değişen tüketici davranışlarının ürün geliştirme süreçlerine yansıtılmasının ürünün ticarileştirilmesinin başarısını etkileyeceği açıktır. Bu nedenle ürün geliştirmeye yönelik çalışmalar yapan akademisyenlerin daha başarılı sonuçlar almak için bu alanda çalışan akademisyenlerden destek almaları önerilmektedir. Buna ek olarak, şirketlerin de ürün geliştirme süreçlerinde bu konuda üniversitede çalışan akademisyenlerden danışmanlık desteği alabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKÇA

Acemoglu, D., Johnson, S., & Robinson, J. A. (2001). The Colonial Origins Of Comparative Development: An Empirical Investigation. *American Economic Review*, 91(5), 1369-1401.

Acs, Z. J., & Audretsch, D. B. (1988). Innovation In Large And Small Firms: An Empirical Analysis. *The American Economic Review*, 678-690.

Ács, Z. J., Szerb, L., Lafuente, E., & Lloyd, A. (2018). The Global Entrepreneurship And Development Index. In *Global Entrepreneurship And Development Index 2018* (Pp. 21-37). Springer.

Akpınar, S. (2009). *Girişimciliğin Temel Bilgileri*. Umuttepe Kitabevi.

Arıkan, C. (2020). Avrupa Birliği Çerçeve Programları Ve Türkiye'nin 6. Çerçeve Programındaki Başarımı.

Audy, J. L. N. (2006). Between Tradition And Renewal: Challenges Of The Entrepreneurial University. *Innovation And Entrepreneurialism In The University Inovação E Empreendedorismo Na Universidade*, 42.

Babb, E. M., & Babb, S. V. (1992). Psychological Traits Of Rural Entrepreneurs. *The Journal Of Socio-Economics*, 21(4), 353-362.

Bakanlığı, K. (2013). Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018.

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.

Barrick, M. R., Mount, M. K., & Li, N. (2013). The Theory Of Purposeful Work Behavior: The Role Of Personality, Higher-Order Goals, And Job Characteristics. *Academy Of Management Review*, 38(1), 132-153.

Barsh, J., Capozzi, M. M., & Davidson, J. (2008). Leadership And Innovation. *Mckinsey Quarterly*, 1, 36.

Baumol, W. J. (1996). Entrepreneurship: Productive, Unproductive, And Destructive. *Journal Of Business Venturing*, 11(1), 3-22.

Begley, T. M., & Boyd, D. P. (1987). Psychological Characteristics Associated With Performance In Entrepreneurial Firms And Smaller Businesses. *Journal Of Business Venturing*, 2(1), 79-93. [https://doi.org/10.1016/0883-9026\(87\)90020-6](https://doi.org/10.1016/0883-9026(87)90020-6)

Blanchflower, D. G., & Oswald, A. J. (1998). What Makes An Entrepreneur? *Journal Of Labor Economics*, 16(1), 26-60.

Blumberg, B. F., & Pfann, G. A. (2016). Roads Leading To Self-Employment: Comparing Transgenerational Entrepreneurs And Self-Made Start-Ups. *Entrepreneurship Theory And Practice*, 40(2), 335-357.

Boettke, P. J., & Coyne, C. J. (2003). *Entrepreneurship And Development: Cause Or Consequence?* Emerald Group Publishing Limited.

Brandstätter, H. (1997). Becoming An Entrepreneur—A Question Of Personality Structure? *Journal Of Economic Psychology*, 18(2-3), 157-177.

Brandstätter, H. (2011). Personality Aspects Of Entrepreneurship: A Look At Five Meta-Analyses. *Personality And Individual Differences*, 51(3), 222-230.

Bratianu, C., & Stanciu, S. (2010). An Overview Of Present Research Related To Entrepreneurial University. *Management & Marketing*, 5(2).

Brockhaus Sr, R. H. (1980). Risk Taking Propensity Of Entrepreneurs. *Academy Of Management Journal*, 23(3), 509-520.

Cansız, M. (2016). Türkiye'de Akademik Girişimcilik. Sosyal Sektörler Ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü.

Cantillon, R. (1755). *Essai Sur La Nature Du Commerce En Général*.

Chen, C. C., Greene, P. G., & Crick, A. (1998). Does Entrepreneurial Self-Efficacy Distinguish Entrepreneurs From Managers? *Journal Of Business Venturing*, 13(4), 295-316. [https://doi.org/10.1016/S0883-9026\(97\)00029-3](https://doi.org/10.1016/S0883-9026(97)00029-3)

Ciavarella, M. A., Buchholtz, A. K., Riordan, C. M., Gatewood, R. D., & Stokes, G. S. (2004). The Big Five And Venture Survival: Is There A Linkage? *Journal Of Business Venturing*, 19(4), 465-483.

Clark, B. R. (2004). Delineating The Character Of The Entrepreneurial University. *Higher Education Policy*, 17(4), 355-370.

Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research Design: Qualitative, Quantitative, And Mixed Methods Approaches*. Sage Publications.

Çetindamar, D., & Çetindamar, D. (2002). *Türkiye'de Girişimcilik*. TÜSİAD.

Davidsson, P., & Honig, B. (2003). The Role Of Social And Human Capital Among Nascent Entrepreneurs. *Journal Of Business Venturing*, 18(3), 301-331.

Davies, P. (2000). *Contributions From Qualitative Research. What Works*, 291-316.

De Berker, A. O., Tirole, M., Rutledge, R. B., Cross, G. F., Dolan, R. J., & Bestmann, S. (2016). Acute Stress Selectively Impairs Learning To Act. *Scientific Reports*, 6(1), 1-12.

Mar, R. A., Deyoung, C. G., Higgins, D. M. et Peterson, J. B.. (2006). Self-Liking and Self-Competence Separate Self-Evaluation From Self-Deception: Associations With Personality, Ability, and Achievement. *Journal of personality*, 74(4), 1047-1078. doi:10.1111/j.1467-6494.2006.00402.x

Döm, S. (2012). *Girişimcilik Ve Küçük İşletme Yöneticiliği* (3. Bs.). Ankara: Detay Yayıncılık, Ankara.

Erbatu, G. (2008). *Kültürel Boyutları İçerisinde Girişimcilik Eğilimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Erdil, E., Pamukçu, M. T., Akçomak, İ. S., & Erden, Y. (2013). *Değişen Üniversite-Sanayi İşbirliğinde Üniversite Örgütlenmesi*.

Etzkowitz, H. (2003). Research Groups As ‘Quasi-Firms’: The Invention Of The Entrepreneurial University. *Research Policy*, 32(1), 109-121. [https://doi.org/10.1016/S0048-7333\(02\)00009-4](https://doi.org/10.1016/S0048-7333(02)00009-4)

Etzkowitz, H., & Klofsten, M. (2005). The Innovating Region: Toward A Theory Of Knowledge-Based Regional Development. *R&D Management*, 35(3), 243-255.

Etzkowitz, H., & Leydesdorff, L. (1998). A Triple Helix Of University—Industry—Government Relations: Introduction Industry And Higher Education, 12(4), 197-201. <https://doi.org/10.1177/095042229801200402>

Etzkowitz, H., Webster, A., Gebhardt, C., & Terra, B. R. C. (2000). The Future Of The University And The University Of The Future: Evolution Of Ivory Tower To Entrepreneurial Paradigm. *Research Policy*, 29(2), 313-330.

Farsi, J., Modarresi, M., Motavaseli, M., & Salamzadeh, A. (2014). Institutional Factors Affecting Academic Entrepreneurship: The Case Of University Of Tehran. *Economic Analysis*, 47(1-2), 139-159.

Ferkany, M. (2008). The educational importance of self-esteem. *Journal of Philosophy of Education*, 42, 119–132. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-9752.2008.00610.x>

Ferligoj, A., Prašnikar, J., & Jordan, V. (1997). Competitive Advantage And Human Resource Management In Smes In A Transitional Economy. *Small Business Economics*, 9(6), 503-514.

Ferreira, J. J., Raposo, M. L., Rodrigues, R. G., Dinis, A., & Do Paço, A. (2012). A Model Of Entrepreneurial Intention: An Application Of The Psychological And Behavioral Approaches. *Journal Of Small Business And Enterprise Development*.

Friedberg, R. M. (2000). You Can't Take It With You? Immigrant Assimilation And The Portability Of Human Capital. *Journal Of Labor Economics*, 18(2), 221-251.

Gartner, W. B. (1989). Some Suggestions For Research On Entrepreneurial Traits And Characteristics. *Entrepreneurship Theory And Practice*, 14(1), 27-38.

Gillespie, N. A., Walsh, M., Winefield, A. H., Dua, S. J., & Stough, C. (2001). Occupational Stress In Universities: Staff Perceptions Of The Causes, Consequences And Moderators Of Stress. *Work & Stress*, 53-72.

Godin, B., & Gingras, Y. (2000). The Place Of Universities In The System Of Knowledge Production. *Research Policy*, 29(2), 273-278.

Gordon, E., Natarajan, K., & Arora, A. (2009). Entrepreneurship Development. Himalaya Publishing House.

Grimaldi, R., Kenney, M., Siegel, D. S., & Wright, M. (2011). 30 Years After Bayh–Dole: Reassessing Academic Entrepreneurship. *Research Policy*, 40(8), 1045-1057.

Guerrero, M., Kirby, D. A., & Urbano, D. (2006). A Literature Review On Entrepreneurial Universities: An Institutional Approach. Autonomous University Of Barcelona, Business Economics Department, Working Paper Series(06/8).

Guerrero, M., Urbano, D., & Salamzadeh, A. (2014). Evolving Entrepreneurial Universities: Experiences And Challenges In The Middle Eastern Context. In Handbook On The Entrepreneurial University. Edward Elgar Publishing.

Gülmez, M., Sağtaş, S., & Kahyaoğlu, D. Y. (2016). The Effects Of Technoparks On Absorptive Capacity And The Role Of Gatekeepers In This Process. *Cag University Journal Of Social Sciences*, 13(2).

Güney, S. (2008). *Girişimcilik*, Siyasal Kitabevi. Ankara.

Gur, U. (2017). Academic Entrepreneurial Intentions In Science And Engineering: Validation Of The Scale In Turkey . *Pressademia Procedia* , 5 (1) , 350-358 . Doi: 10.17261/Pressademia.2017.610

Haşiloğlu, S. B., Baran, T., & AYDIN, O. (2015). Pazarlama Araştırmalarındaki Potansiyel Problemlere Yönelik Bir Araştırma: Kolayda Örnekleme Ve Sıklık İfadeli Ölçek Maddeleri. *Pamukkale İşletme Ve Bilişim Yönetimi Dergisi*, (1), 19-28.

Hébert, R. F., & Link, A. N. (1988). The Entrepreneur: Mainstream Views & Radical Critiques.

Hesse, N. (2014). Academic Entrepreneurs: Attitudes, Careers And Growth Intentions Hannover: Gottfried Wilhelm Leibniz Universität Hannover].

Higgins, B. (1957). Entrepreneurship İn Libya. *Middle East Journal*, 11(3), 319-323.

Holmes, T. J., & Schmitz Jr, J. A. (1990). A Theory Of Entrepreneurship And Its Application To The Study Of Business Transfers. *Journal Of Political Economy*, 98(2), 265-294.

Isenberg, D. J. (2016). Applying The Ecosystem Metaphor To Entrepreneurship: Uses And Abuses. *The Antitrust Bulletin*, 61(4), 564-573.

Ivarsson, M., & Gorschek, T. (2009). Technology Transfer Decision Support İn Requirements Engineering Research: A Systematic Review Of Rej. *Requirements Engineering*, 14(3), 155-175.

Jahangir, Y. F., Modarresi, M., Motavaseli, M., & Salamzadeh, A. (2014). Institutional Factors Affecting Academic Entrepreneurship: The Case Of University Of Tehran. *Economic Analysis*, 47(1-2), 139-159.

Jain, S., George, G., & Maltarich, M. (2009). Academics Or Entrepreneurs? Investigating Role İdentity Modification Of University Scientists İnvolved İn Commercialization Activity. *Research Policy*, 38(6), 922-935.

Kaygın, E., & Güven, B. (2015). Girişimci Olmayı Belirleyen Faktörler.

Kayış, Aliye, *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Şeref Kalaycı (Ed.,) Ankara: Asil Yayın Dağıtım ltd. şti, 2014.

Kiper, M. (2010). *Dünyada Ve Türkiye'de Üniversite-Sanayi İşbirliği*. Baskı. Ankara: İşkur Matbaacılık.

Kirby, D. A. (2006). Creating Entrepreneurial Universities In The UK: Applying Entrepreneurship Theory To Practice. *The Journal Of Technology Transfer*, 31(5), 599-603.

Klofsten, M., & Jones-Evans, D. (2000). Comparing Academic Entrepreneurship In Europe–The Case Of Sweden And Ireland. *Small Business Economics*, 14(4), 299-309.

KOSGEB. Retrieved 24.03.2021 From <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekler/3/destekler>

Kuyumcu, A., & Erdoğan, T. (2008). Yükseköğretimin Toplumsal Değişmeye Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(35), 240-250.

Laguir, I., & Den Besten, M. (2016). The Influence Of Entrepreneur's Personal Characteristics On Mses Growth Through Innovation. *Applied Economics*, 48(44), 4183-4200.

Lazzeroni, M., & Piccaluga, A. (2003). Towards The Entrepreneurial University [Review]. *Local Economy*, 18(1), 38-48. <https://doi.org/10.1080/0269094032000073807>

Lee, C., Earley, P. C., & Hanson, L. A. (1988). Are Type A's Better Performers? *Journal Of Organizational Behavior*, 263-269.

Lee, S. M., & Lee, B. (2015). Entrepreneur Characteristics And The Success Of Venture Exit: An Analysis Of Single-Founder Start-Ups In The US. *International Entrepreneurship And Management Journal*, 11(4), 891-905.

Leibenstein, H. (1968). Entrepreneurship And Development. *The American Economic Review*, 58(2), 72-83.

Lendel, I. (2010). The Impact Of Research Universities On Regional Economies: The Concept Of University Products. *Economic Development Quarterly*, 24(3), 210-230.

Lockett, A., Wright, M., & Franklin, S. (2003). Technology Transfer And Universities' Spin-Out Strategies. *Small Business Economics*, 20(2), 185-200.

Louis, K. S., Blumenthal, D., Gluck, M. E., & Stoto, M. A. (1989). Entrepreneurs In Academe: An Exploration Of Behaviors Among Life Scientists. *Administrative Science Quarterly*, 110-131.

Lubynsky, R. (2013). From Lab Bench To Innovation: Critical Challenges To Nascent Academic Entrepreneurs.

Luca, M., & Robu, A. (2016). *Personality Traits In Entrepreneurs And Self-Employed*. *Bulletin Of The Transilvania University Of Braşov. Series VII: Social Sciences*, 9(58), 115-138.

Lundquist, G. (2003). A Rich Vision Of Technology Transfer Technology Value Management. *The Journal Of Technology Transfer*, 28(3), 265-284.

Macho-Stadler, I., Pérez-Castrillo, D., & Veugelers, R. (2007). Licensing Of University Inventions: The Role Of A Technology Transfer Office. *International Journal Of Industrial Organization*, 25(3), 483-510. <https://doi.org/10.1016/j.ijindorg.2006.06.001>

Mata, J., & Alves, C. (2013). The Survival Of Entrepreneurial Firms In A Foreign Country. *Academy Of Management Proceedings*,

Matthews, C. H., & Brueggemann, R. (2015). *Innovation And Entrepreneurship: A Competency Framework*. Routledge.

Mcclelland, D. C. (1987). Characteristics Of Successful Entrepreneurs. *The Journal Of Creative Behavior*.

Mccloskey, D. N. (2009). Bourgeois Dignity And Liberty: Why Economics Can't Explain The Modern World.

Mcdougall, P. P., & Oviatt, B. M. (1996). New Venture Internationalization, Strategic Change, And Performance: A Follow-Up Study. *Journal Of Business Venturing*, 11(1), 23-40.

Morrison, K. A. (1997). How Franchise Job Satisfaction And Personality Affects Performance, Organizational Commitment, Franchisor Relations, And Intention To Remain. *Journal Of Small Business Management*, 35(3), 39.

Nissan, E., Galindo, M.-A., & Picazo, M. T. M. (2012). Innovation, Progress, Entrepreneurship And Cultural Aspects. *International Entrepreneurship And Management Journal*, 8(4), 411-420.

Nooteboom, B. (1994). Innovation And Diffusion In Small Firms: Theory And Evidence. *Small Business Economics*, 6(5), 327-347.

Nooteboom, B., Van Haverbeke, W., Duysters, G., Gilsing, V., & Van Den Oord, A. (2007). Optimal Cognitive Distance And Absorptive Capacity. *Research Policy*, 36(7), 1016-1034. <https://doi.org/10.1016/j.respol.2007.04.003>

North, D. C. (1990). *Institutions, Institutional Change And Economic Performance*. Cambridge University Press.

O'Shea, R. P., Chugh, H., & Allen, T. J. (2008). Determinants And Consequences Of University Spinoff Activity: A Conceptual Framework. *The Journal Of Technology Transfer*, 33(6), 653-666.

Ortiz, M., Gomez, J., Merigo-Lindahl, J., & Armengot, C. (2017). Entrepreneurial Universities Exploring The Academic And Innovative Dimensions Of Entrepreneurship In Higher Education.

Radovic Markovic, M., Markovic, D., Demiray, U., Demiray, E., Vucekovic, M., & Salamzadeh, A. (2012, December). Fostering Entrepreneurship In Higher Education Through E-Learning: Case Study Of Serbia And Turkey. In 1st Annual International Conference On Employment, Education And Entrepreneurship.

Rasmussen, E., Moen, Ø., & Gulbrandsen, M. (2006). Initiatives To Promote Commercialization Of University Knowledge. *Technovation*, 26(4), 518-533. <https://doi.org/10.1016/j.technovation.2004.11.005>

Romero, I., & Martínez-Román, J. A. (2012). Self-Employment And Innovation. Exploring The Determinants Of Innovative Behavior In Small Businesses. *Research Policy*, 41(1), 178-189.

Rothaermel, F. T., Agung, S. D., & Jiang, L. (2007). University Entrepreneurship: A Taxonomy Of The Literature. *Industrial And Corporate Change*, 16(4), 691-791.

Rotter, J. B. (1966). Generalized Expectancies For Internal Versus External Control Of Reinforcement. *Psychological Monographs: General And Applied*, 80(1), 1.

Say, J. B. (1971). *A Treatise On Political Economy: Or The Production, Distribution, And Consumption Of Wealth*, Translated By CR Prinsep And Clement C.

Schumpeter, J. (1934). *The Theory Of Economic Development* Harvard University Press. Cambridge, MA.

Schunk, D. H. (1991). Self-efficacy and academic motivation. *Educational Psychologist*, 26, 207–231

Shane, S., & Nicolaou, N. (2015). Creative Personality, Opportunity Recognition And The Tendency To Start Businesses: A Study Of Their Genetic Predispositions. *Journal Of Business Venturing*, 30(3), 407-419.

Sıgır, Ü. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Beta Yayınları.

Skute, I. (2019). Opening The Black Box Of Academic Entrepreneurship: A Bibliometric Analysis. *Scientometrics*, 120(1), 237-265.

Slaughter, S., Slaughter, S. A., & Rhoades, G. (2004). *Academic Capitalism And The New Economy: Markets, State, And Higher Education*. JHU Press.

Sobel, R. S. (2008). Testing Baumol: Institutional Quality And The Productivity Of Entrepreneurship. *Journal Of Business Venturing*, 23(6), 641-655.

Stewart Jr, W. H., & Roth, P. L. (2004). Data Quality Affects Meta-Analytic Conclusions: A Response To Miner And Raju (2004) Concerning Entrepreneurial Risk Propensity.

Subotzky, G. (1999). Alternatives To The Entrepreneurial University: New Modes Of Knowledge Production In Community Service Programs. *Higher Education*, 38(4), 401-440.

Suciu, C.-M., & Platis, M. (2009). Entrepreneurial University In The New Economy. *Annals Of Faculty Of Economics*, 2(1), 591-596.

Szerb, L., Lafuente, E., Márkus, G., & Acs, Z. (2020). Global Entrepreneurship Index 2019.

Tunčikienė, Ž., & Drejeris, R. (2015). Entrepreneurship Ecosystem: Methodological Approaches To Functions' Review Of Public Sector Institutions. *Entrepreneurship And Sustainability Issues*, 2(3), 118.

Turan, N. (2015). *Çalışma yaşamında yetenek, beceri, yetkinlik, yeterlilik (Vol. 1. basım)*: Nobel Akademik Yayıncılık.

Unger, J. M., Rauch, A., Frese, M., & Rosenbusch, N. (2011). Human Capital And Entrepreneurial Success: A Meta-Analytical Review. *Journal Of Business Venturing*, 26(3), 341-358.

Van Praag, C. M. (1999). Some Classic Views On Entrepreneurship. *De Economist*, 147(3), 311-335.

Viinikainen, J., Heineck, G., Böckerman, P., Hintsanen, M., Raitakari, O., & Pehkonen, J. (2017). Born Entrepreneurs? Adolescents' Personality Characteristics And Entrepreneurship In Adulthood. *Journal Of Business Venturing Insights*, 8, 9-12.

Vohora, A., Wright, M., & Lockett, A. (2004). Critical Junctures In The Development Of University High-Tech Spinout Companies. *Research Policy*, 33(1), 147-175.

Williams, G., & Kitaev, I. (2005). Overview Of National Policy Contexts For Entrepreneurialism In Higher Education Institutions. *Higher Education Management And Policy*, 17(3), 123-142. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=EJ844758&site=eds-live&scope=site&authtype=ip,uid>

Williamson, C. R. (2013). Disentangling Institutional Determinants Of Entrepreneurship. *American Journal Of Entrepreneurship*, 6(1), 40-66.

Wright, M., Piva, E., Mosey, S., & Lockett, A. (2009). Academic Entrepreneurship And Business Schools. *The Journal Of Technology Transfer*, 34(6), 560-587.

Zaharia, S. E., & Gibert, E. (2005). The Entrepreneurial University In The Knowledge Society. *Higher Education In Europe*, 30(1), 31-40.

Zhao, H., Seibert, S. E., & Hills, G. E. (2005). The Mediating Role Of Self-Efficacy In The Development Of Entrepreneurial Intentions. *Journal Of Applied Psychology*, 90(6), 1265-1272. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.90.6.1265>

EKLER

EK 1.Nicel Anket Formu

Değerli Katılımcı,

Bu anket, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bilim Dalı bünyesinde Doç. Dr. Murat Esen'in danışmanlığında hazırlanan “*Akademik Özyetkinliğin Akademik Girişimcilik Niyetine Etkisi ve Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Mekanizmalarının Değerlendirilmesi*” başlıklı yüksek lisans tez çalışması kapsamında yürütülen araştırmaya veri desteği sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda öğretim elemanlarının girişimcilik özelliklerinin akademik girişimcilik niyeti ile ilişkisini belirlemek üzere hazırlanan sorular yer almaktadır.

Değerli vaktinizi ayırıp çalışmamıza katkı sağladığınız için şimdiden çok teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Ayşegül Nalbantoğlu

Literatür incelendiğinde üniversitelerin ve üniversitede çalışan akademisyenlerin dört adet misyonu (varoluş sebepleri) görülmektedir. Bunlar “Eğitim-öğretim faaliyetlerinde bulunmak, Araştırma Yapmak, Toplumsal Hizmet sunmak, Girişimcilik faaliyetlerinde bulunmak ve girişimciliği desteklemek şeklinde sıralanmaktadır

1.Bir üniversitenin misyonu öncelik sırasına göre sizce nasıl sıralanmalıdır ve çalıştığınız üniversitede bu misyonlara hangi sıralamada öncelik verilmektedir ? 1’den 4’e kadar numaralandırınız.

Size Göre Olması Gereken	Çalıştığınız Üniversitedeki Durum
Eğitim-Öğretim faaliyetlerinde bulunmak	Eğitim-Öğretim faaliyetlerinde bulunmak
Araştırma yapmak	Araştırma yapmak
Toplumsal hizmet sunmak	Toplumsal hizmet sunmak
Girişimcilik faaliyetlerinde bulunmak ve desteklemek	Girişimcilik faaliyetlerinde bulunmak ve desteklemek

2.Lütfen aşağıdaki çalışmalarını gerçekleştirip gerçekleştirmediğinizi Evet/Hayır/Yakın zamanda planlıyorum olarak belirtiniz.	Evet	Hayır	Yakın zamanda planlıyorum
1.Kamu/özel sektörde faaliyet gösteren kurumlara döner sermaye kapsamında danışmanlık hizmeti verdim.			
2.Teknopark/TTO/TEKMER/Kuluçka Merkezi/İŞGEM gibi yapılar aracılığıyla kurulan bir şirketin sahibi/ortağı oldum.			
3.Bir buluş ortaya çıkararak patent ve/veya lisanslama faaliyetlerinde bulundum.			
4.Lisans ve lisansüstü eğitim faaliyetleri dışında ücret karşılığı toplumsal eğitim faaliyetlerinde bulundum.			

5.Sanayi ile ortak yapılan projeler gerçekleştirdim.			
6.Konferans, bilimsel etkinlik ve sosyal ağ oluşturma toplantılarına katıldım.			
7.Kitap, kitap bölümü ve bilimsel makale yayınlıyarak gelir elde ettim (Telif ücreti, Tübitak Yayın Teşvik desteği, BAP desteği vb.)			
8.Üniversitede çalışmadan önce özel sektörde çalıştım.			

3.Lütfen sahip olduğunuz eğitim ve deneyimlerin ışığında aşağıda yer alan ifadelere ne kadar katıldığınızı belirtiniz (Bu bölümde akademik özyeterlilik kavramına ilişkin verilerin elde edilmesi hedeflenmiştir).	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1.Bilimsel alanımda gerekli olan bilgiye sahibim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.Bilimsel alanımda kendimi donanımlı buluyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Bilimsel alanımla ilgili yeterliliğim konusunda çevremden olumlu geri bildirimler alırım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.Bilimsel çalışmalarımın yapılan atıfları yeterli bulurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Bilimsel alanımla ilgili yapılan bir proje/çalışmaya katkı sunabilmek için davet edilen biriyimdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6.Bilimsel alanımla ilgili geniş bir bilimsel çevreye sahibim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.Özel ve/veya kamu sektöründen geniş bir çevreye sahibim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8. Bilimsel alanımla ilgili bir proje/çalışma başlatsam bilimsel çevremi bu çalışmaya dahil edebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9.Bilimsel alanımda sahip olduğum bilgiyi öğrencilerime aktarabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10.Bilimsel alanımla ilgili yaptığım çalışmalarda karşılaştığım zorlukların üstesinden gelebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. Bilimsel alanımla ilgili hedeflediğim şeylere bağlı kalmak ve bu hedeflere ulaşmak benim için kolaydır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12. Bilimsel çalışmalarımınla ilgili karşıma çıkan beklenmedik olaylarla etkili bir şekilde başa çıkabilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13. Yeteneklerim sayesinde bilimsel çalışmalarımınla ilgili zorlukların üstesinden gelebilirim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14. Bilimsel alanımla ilgili güncel bilgileri sürekli takip eder ve alanımda uygularım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

4.Lütfen aşağıdaki ifadelerde yer alan aktiviteleri öngördüğünüz beş yıllık zaman dilimi içerisinde gerçekleştirme olasılığınızı belirtiniz (Bu bölümde akademik girişimcilik niyetine ilişkin verilerin elde edilmesi hedeflenmiştir).	Çok Düşük Olasılık	Düşük Olasılık	Ne düşük ne yüksek olasılık	Yüksek Olasılık	Çok Yüksek Olasılık
1.Araştırmalara dayanan fakat üniversiteden bağımsız bir şirketin kuruluşunda yer almak.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.Üniversitemde gerçekleştirdiğim araştırmalara dayanan üniversite çıkışlı bir şirketin (spin-off) kuruluşunda yer almak (Teknopark, TEKMER vb.)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.Kendi araştırmalarım, geliştirdiğim fikir ya da geliştirdiğim teknolojiye dayanan üniversite çıkışlı bir şirketin kurucusu olmak.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.Üniversitemde gerçekleştirdiğim bir araştırmamın sonuçlarından oluşan bir patent için başvuru yapmak.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.Geliştirdiğim bir teknolojinin, bilginin, ya da çözümün sanayide/sectörde lisanslanmasını sağlamak.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6.Diğer fikri mülki haklar sahibi olmak. (telif hakları, marka)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.Sanayi ile araştırma iş birliği projeleri gerçekleştirmek.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8.Sanayiye danışmanlık aktiviteleri gerçekleştirmek.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9.Oluşturduğum sanayi/sectörel çözümlere, bilimsel gelişmelere yönelik kaynak yayınlamak (kitap, makale, blog yazısı).	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10.Öğrencim olan uygulamalı araştırmacıların sanayi/sectörde uygun işlere yerleştirilmesinde yardımcı olmak.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11.Alanımla ilgili konferanslara/bilimsel toplantılara/ürün ve teknoloji toplantılarına katılmak.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12.Sanayi/sectöre yönelik eğitmenlik yapmak ve/veya seminer gerçekleştirmek.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

5) Demografik Sorular

Yaşınız

.....

Cinsiyetiniz : ( ) Kadın ( ) Erkek

Çalıştığınız Üniversite: .....

Görev Yaptığınız Fakülte: .....

Görev Yaptığınız Bölüm: .....

Kaç yıldır bu üniversitede çalışıyorsunuz?

.....

Akademik Ünvanınız

- ( ) Araştırma Görevlisi
- ( ) Öğretim Görevlisi
- ( ) Doktor Öğretim Üyesi
- ( ) Doçent
- ( ) Profesör

Alanınız

- ( ) Sosyal/Beşeri Bilimler (Edebiyat, Tarih, Coğrafya, Psikoloji vb.)
- ( ) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
- ( ) Tıp
- ( ) Sağlık Bilimleri
- ( ) Mühendislik/Mimarlık
- ( ) Hukuk
- ( ) Eğitim
- ( ) Orman Ürünleri
- ( ) Su Ürünleri

EK 2:Nitel Görüşme Anketi Formu

ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞ BİRLİĞİ ARAYÜZLERİ İLE İLGİLİ DÜŞÜNCELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Merhaba, benim adım Ayşegül Nalbantoğlu. Bu görüşme formu, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü'nde Doç. Dr. Murat Esen'in danışmanlığında yürütülen “*Akademik Özyeterliliğin Akademik Girişimcilik Niyetine Etkisi ve Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Mekanizmalarının Değerlendirilmesi*” başlıklı yüksek lisans tezi için hazırlanmıştır. Çalışma, üniversitelerde görev yapmakta olan akademisyenlerin üniversite-sanayi iş birliği arayüzleri konusundaki tecrübelerini ve düşüncelerini değerlendirmek amacıyla yapılmaktadır. Bilimsel nitelik taşıyan bu araştırmanın siyasi herhangi bir yönü yoktur. Sorulara eksiksiz, gerçekçi ve içtenlikle cevap vermeniz, bu araştırmanın amacına ulaşmasına katkıda bulunacaktır. Sorulara vereceğiniz cevaplarla bilimsel araştırmamıza yapacağınız değerli yardım ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Ayşegül NALBANTOĞLU

SORULAR

1. Yaşınız?
2. Cinsiyetiniz?
3. Üniversite?
4. Görevli olduğunuz fakülte? Bölüm?
5. Yakın ailenizde girişimcilik tecrübesi var mıdır?
6. Daha önce girişimcilik faaliyetinde bulundunuz mu?
7. Daha önce bir firmada çalıştınız mı, özel sektör tecrübeniz var mı?
8. Üniversitenizdeki üniversite-sanayi iş birliğini destekleyen yapılar hangileri? Sizce yeterli mi?
9. Üniversitenizdeki Döner Sermaye Birimi yoluyla eğitim veya danışmanlık faaliyetinde bulundunuz mu? Bulunduysanız, sizce bu arayüzün avantajları ve dezavantajları nelerdir?
10. Üniversitenizdeki Teknopark (varsa) yoluyla üniversite-sanayi iş birliği faaliyetinde bulundunuz mu? Bulunduysanız, sizce bu arayüzün avantajları ve dezavantajları nelerdir?
11. Üniversitenizdeki Teknoloji Transfer Ofisi (varsa) vasıtasıyla üniversite-sanayi iş birliği faaliyetinde bulundunuz mu? Bulunduysanız, sizce bu arayüzün avantajları ve dezavantajları nelerdir?
12. Üniversitenizdeki TEKMER/Kuluçka/Ön Kuluçka Merkezi (varsa) vasıtasıyla üniversite-sanayi iş birliği faaliyetinde bulundunuz mu? Bulunduysanız, sizce bu arayüzün avantajları ve dezavantajları nelerdir?

- 13. TÜBİTAK üniversite-sanayi iş birliği destekleme programlarına başvurup, destek aldınız mı? Aldıysanız sizce bu arayüzün avantajları ve dezavantajları nelerdir?**
- 14. İZKA üniversite-sanayi iş birliği destekleme programlarına başvurup, destek aldınız mı? Aldıysanız sizce bu arayüzün avantajları ve dezavantajları nelerdir?**
- 15. AB Çerçeve programlarının üniversite-sanayi iş birliği desteklerine başvurup, destek aldınız mı? Aldıysanız sizce bu arayüzün avantajları ve dezavantajları nelerdir?**
- 16. Akademik Girişimcilik faaliyetlerini düzenlemek amacıyla hazırlanan kanun/yönetmelik/yönerge (4691 sayılı Teknoloji Bölgeleri Geliştirme Kanunu, YÖK Teknoloji Transfer Ofisleri Yönetmeliği, Üniversitenizin TTO Yönergesi vb.) hakkında ne düşünüyorsunuz?**
- 17. Bahsedilen akademik girişimcilik arayüzlerinin sosyal/idari bilimler ve fen/mühendislik/sağlık bilimleri alanlarında akademik girişimcilik faaliyetlerini eşit derecede kolaylaştırıcı ve destekleyici olduğunu düşünüyor musunuz?**

EK 3.Akademik Girişimcilik Niyeti Ölçeğine İlişkin İzinler

aysegul nalbantoglu 07.10.2019

Alicılar: ufukgur, Murat v

Ufuk Hocam Merhaba,
Geri dönüşünüz ve ilginiz için çok teşekkür ederim. Diğer mail adresimde teknik bir sorun olduğu için bundan sonraki yazışmaları buradan yapabiliriz.

Saygılarımla,

Ayşegül

Ufuk Gür 07.10.2019

Alicılar: ben, Murat v

Merhabalar,

Makaleme kaynak oluşturan doktora tezimi ekte paylaşıyorum.
En sonda ölçekleri bulabilirsiniz. Sorularınız olursa yanıtlarım.

İyi çalışmalar,

Dr. Öğretim Üyesi Ufuk Gür

Düzce Üniversitesi İİletme Fakültesi

Dekan Yardımcısı